ERICH MARIA REMARQUE

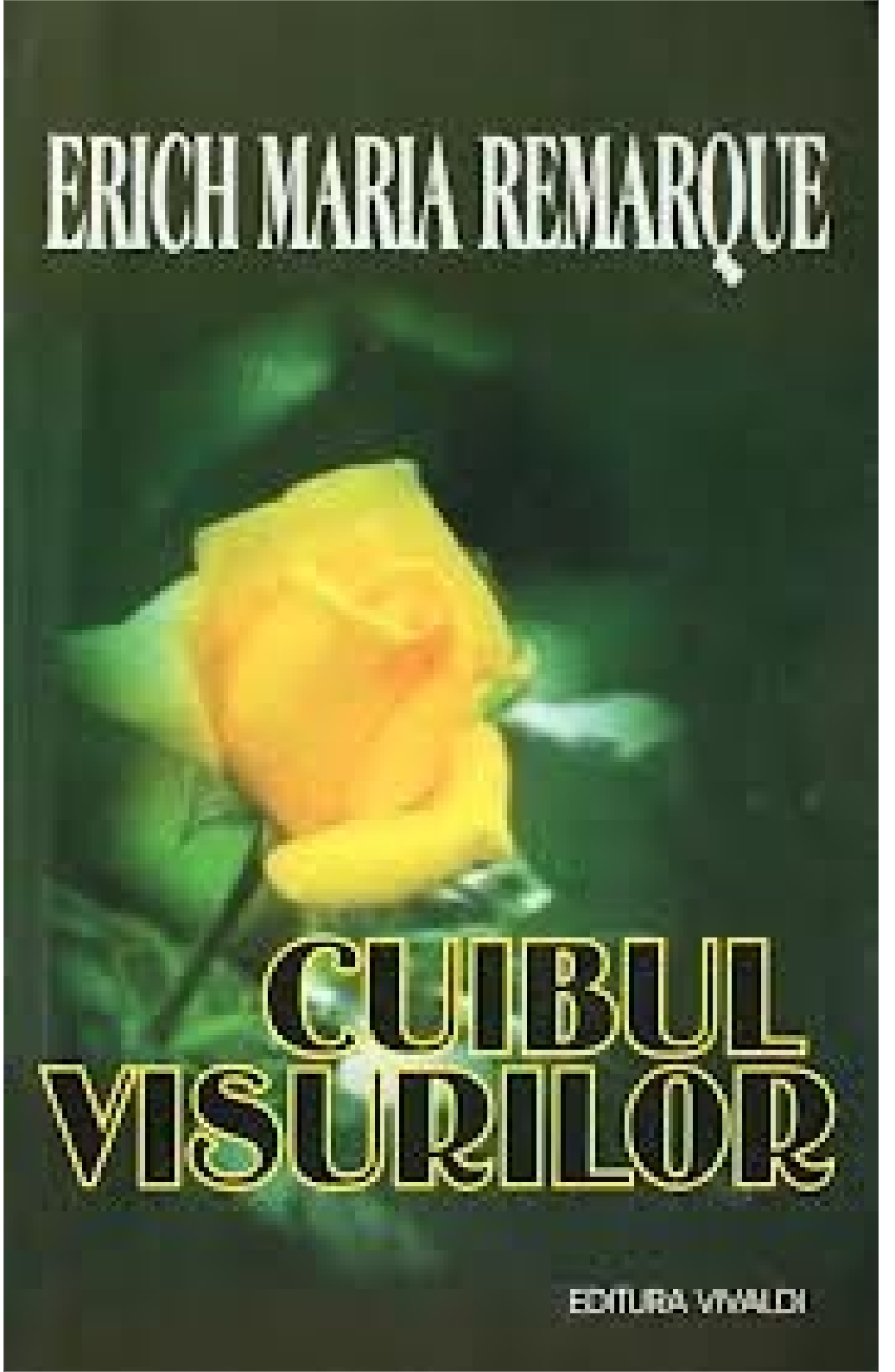

CUIBUL VISURILOR

EDITURA VIVALDI

ERICH MARIA REMARQUE

CUIBUL VISURILOR

Roman din mediul artiştilor

În amintirea lui Fritz Horstemeier
şi Lucile Dietrichs

I

Un vânticel de mai adia prin grădinile înflorite. Tufele de liliac care năpădiseră vechile ziduri răspândeau miresme dulci, grele. Pictorul Fritz Schramm străbătea încet uliţele vechi ale orăşelului. Din când în când se oprea în loc, ochiul său de artist fiind fascinat de vreun balconaş sau fronton care se profila visător pe cerul invadat de înserare. Mâna îi tresărea fără să vrea în căutarea caietului de schiţe, apoi imortaliza cu câteva trăsături contururile pe hârtie. Se mai opri o dată ca să schiţeze portiţa dărăpănată a unei grădini, dar apoi scutură râzând din cap, se uită la ceas şi iuţi pasul. În curând reveni însă la tempoul de plimbare. Las' să aştepte, se gândi, seara este prea frumoasă...

În faţa lui, cupluri de îndrăgostiţi se pierdeau în umbra înserării.

Pe figurile oamenilor se răsfrângea plenitudinea zilei, netezind ridurile şi cutele pe care le săpaseră sărăcia, munca şi viaţa. Suferinţa şi trecutul se destrămaseră în vis şi amăgire. Seara liniştită acoperea cu mâinile ei blânde asperităţile vieţii cotidiene, umplând golurile trecutului şi spunând cu o voce molcomă: Bucură-te de primăvară! Bucură-te de primăvara care te învăluie! Iar vântul de mai adia şopotind: Lasă gândurile, nu-ţi mai bate capul, viaţa este frumoasă, frumoasă... Îndrăgostiţii se strângeau mai tare de mână, fiecare uitându-se mai adânc în ochii celuilalt.

Vântul înmiresmat aducea o inexprimabilă dorinţă de dragoste dinspre munţii îndepărtaţi şi dinspre grădinile de liliac.

Fritz Schramm urmărea cu priviri pierdute rândunicile care se roteau ciripind în văzduhul albastru.

— Lu, spuse apoi, oftând din adâncul inimii. Se întorsese în trecut şi îşi continuă drumul fără a mai înregistra primăvara. Aşa parcurse o alee tivită cu castani ajungând în apropierea unei case mai retrase.

Se întunecase. Amurgul albăstrui învăluia drumurile. Fritz se opri trăgând cu urechea. De undeva se auzeau melodii.

Iată, acum le putea distinge mai clar. O voce dulce însoţită de sonorităţile profunde şi argintii ale unui pian. Vântul de seară aducea crâmpeie până afară, în grădină. Şi acum putea desluşi chiar şi cuvintele.

Inima i se opri o clipă în loc. Un cântec vechi îi răsună în urechi, se înfiripară imagini vechi şi o voce foarte dragă, de mult amuţită, se făcu din nou auzită.

Incitat, se apropie de casă.

Era acelaşi cântec pe care i-l cântase şi Ea de atâtea ori. Ea, cea definitiv pierdută, dispărută, moartă... Lu.

Vocea se auzea, nostalgică, în întuneric:

Din anii tinereţii, din anii tinereţii,
Un cântec mă-nsoţeşte
Cât de departe este, cât de departe este
Ce-al meu a fost odată.

Emoţionat şi răscolit până în adâncul inimii Fritz intră în grădină şi urcă scările. Ajungând în uşa salonului de muzică zări un tablou atât de fermecător încât se opri fascinat.

Amurgul ţesea un văl albastru închis în încăpere. Pe pian ardeau două lumânări groase. În lumina lor clapele pianului păreau orbitor de albe; camera era învăluită în luciri care aureolau părul blond şi profilul delicat al unei fete tinere aşezate la pian, conferindu-i o strălucire mirifică. Mâinile ei se odihneau pe clape. O trăsătură blândă, aproape melancolică îi umbrea gura fină, iar ochii albaştri exprimau multă nostalgie.

Fritz păşi pe covor, fără să facă zgomot. Amfitrioana casei apăru dintr-o cameră alăturată.

— În fine, domnule Schramm, spuse încet, cu o voce cordială. Credeam deja că nu mai veniţi.

— Certaţi-mă, stimată doamnă, răspunse Fritz sărutându-i mâna; de vină este seara, seara aceasta minunată. Dar...?

Privirile sale se îndreptară spre salonul de muzică.

— Da, avem un musafir. S-a întors nepoata mea de la pension. Poftiţi, intraţi, doamna consilier comercial Friedheim vă aşteaptă cu nerăbdare. O puteţi auzi deja.

— Desigur. Fritz şi gazda casei schimbară, surâzând, o privire plină de subînţeles. Uşa se deschise şi o cucoană corpolentă se repezi spre Fritz.

— A venit, totuşi, maestrul nostru? strigă strângându-i mâna. Impardonabil, într-adevăr impardonabil să vă lăsaţi baltă prietenii, exclamă privindu-l cu tandreţe prin lornietă. Abia aşteptăm să ne descrieţi pământul făgăduinţei, Italia, după cum ne-aţi promis!

— Aveţi dreptate, stimată doamnă, zâmbi Fritz, dar am fost reţinut pe drum de câteva schiţe interesante. Vi le-am adus.

— Da? Le-aţi adus? Ce drăguţ din partea dumneavoastră. Să le vedem, ah ce interesante!

Şi o luă în grabă înainte, cu schiţele în mână, în timp ce ceilalţi doi o urmară mai încet.

— Manifestă încă acelaşi entuziasm, spuse Fritz. Indiferent dacă este vorba despre impresionism, expresionism, muzică, literatură, pictură... absolut indiferent. Se entuziasmează pentru tot ce înseamnă artă.

— Şi cu atât mai mult pentru artişti, replică gazda. Acum vrea să ajute un tânăr poet. Îl cunoaşteţi şi dumneavoastră. Este Wolfram...

— Cel cu cravatele roşii şi versurile albe?

— Nu fiţi atât de critic. Tineretul vrea să atragă atenţia cu ceva. Unii nu-şi pot exprima sentimentele revoluţionare decât cu ajutorul unei cravate roşii.

— Gânduri asemănătoare mi-au trecut şi mie prin minte ieri, când l-am văzut pe bravul cap de familie, cizmarul Müller. Este tatăl a cinci copii, soţul unei femei foarte energice, seara la zece trebuie să fie acasă, îşi dă votul conservatorilor... cu un cuvânt: un cetăţean cumsecade. Mi-a povestit o dată, când am descoperit la el câteva volume de Marx şi Lassalle, că le citise în tinereţe. Cine ştie ce voise să realizeze pe atunci! Dar viaţa şi structura burgheză loială moştenită de la strămoşi l-au îndreptat într-o direcţie probabil cu totul diferită de cea la care se gândise pe vremea aceea. Şi... el este cât se poate de mulţumit de această evoluţie. Aşa încât toate visurile prăfuite din tinereţe, toate planurile şi ideile măreţe s-au concretizat, până la urmă,

doar în cravata roşie pe care o poartă duminica. Ar putea aproape să-ţi trezească melancolia o asemenea cravată roşie. Şi, în fond, stimată doamnă, oare situaţia este mult diferită în cazul nostru? Ce se alege de toate? N-am putea spune că a rămas destul de mult în cazul în care a rămas măcar o cravată roşie? Căci adeseori nu supravieţuieşte nici atât. O buclă, o fotografie ştearsă, o amintire care păleşte, până când începi să te asemeni cu toţi ceilalţi... ah, mai bine să nu ne gândim la asta...

— Nu, desigur, prietene, spuse amfitrioana încet, şi cu atât mai puţin în luna mai, într-o seară de mai.

— Păi exact seara aceasta mi-a resuscitat gândurile întunecate. Nu este ciudat că tocmai frumosul şi fericirea trezesc gânduri sumbre? A mai existat însă ceva ce mi-a provocat această dispoziţie în tonalitate minoră...

Din salon se auzi vocea ca o trompetă a doamnei consilier comercial:

— Bine, dar unde rămâne?

— Asta are, în schimb, totdeauna o dispoziţie în tonalitate majoră, zâmbi gazda intrând în salon împreună cu Fritz.

— În sfârşit! exclamă doamna consilier comercial; aproape că începusem să intru la bănuială văzând că staţi atât în vestibul!

— Bine, bine, spuse gazda arătând spre părul ei bogat, în ciuda părului meu cărunt?

— Pentru aşa ceva suntem, totuşi, puţin prea în vârstă, adăugă şi Fritz.

— Ah, Doamne, dar e adorabil! Dumneata şi bătrân! exclamă doamna consilier comercial cu vocea ei tunătoare. Dumneata, la 38 de ani?

— Boala te îmbătrâneşte.

— Haida-de! Vorbe goale. Dacă inima e tânără, omul este tânăr! Şi acum poftiţi încoace, în urma exercitării dreptului meu de veto vi s-a rezervat totuşi o porţie de ceai!

Spunând aceasta îi încărcă farfuria lui Fritz, în ciuda protestelor acestuia, cu un munte de prăjituri care ar fi putut sătura o companie întreagă.

Fritz mâncă puţin, apoi se uită în jur. Parcă îi lipsea ceva. În clipa aceea uşa salonului de muzică se deschise şi o fată tânără intră învăluită în miresme de liliac.

Amfitrioana o luă de umeri cu un gest matern, întrebând-o:

— Ai visat destul, Elisabeth? Domnul Schramm a venit totuşi, în cele din urmă.

Fritz se ridicase admirând, fermecat, apariţia drăgălaşă.

— Nepoata mea, Elisabeth Heindorf, domnul Schramm, bunul nostru prieten, făcu doamna Heindorf prezentările. Fata îl privi pe Fritz cu nişte ochi de un albastru profund, punându-şi mâna îngustă în mâna lui.

— Am întârziat, se scuză Fritz.

— Înţeleg, când este atât de frumos afară, nu-ţi vine să cauţi societatea oamenilor.

— Şi cu toate acestea ţi-e dor de oameni.

— E ciudat: de un om care nici nu există.

— Poate că de omenia din om...

— De ceva lipsit de nume.

— Cea mai profundă nostalgie a noastră vizează totdeauna ceva lipsit de nume.

— Asta doare.

— Doar la început. Mai târziu, înveţi să te mulţumeşti cu atât. Viaţa este un miracol, dar nu produce miracole.

— Ba da! ochii lui Elisabeth străluceau.

Fritz se emoţionă auzind-o cu câtă convingere rosteşte aceste cuvinte. Se gândea la tinereţea sa, când vorbea şi el tot aşa. Îl cuprinse o dorinţă fierbinte ca această făptură frumoasă să nu fie privată de credinţa ei în miracole.

— Credeţi în puterea vieţii de a săvârşi miracole, domnişoară?

— Da, da!

— Păstraţi-vă credinţa! în ciuda a tot ce se întâmplă! Este o credinţă justă! Nu vreţi să luaţi loc?

El trase un scaun, iar fata se aşează.

— Dumneavoastră nu credeţi în miracole, domnule Schramm?

Fritz se uită o clipă la ea fără să spună nimic, apoi declară ferm şi cu voce tare:

— Ba da!

Doamna Heindorf îi făcu un semn valetului care aduse o tavă cu ţigări, ţigarete şi lichior.

— Puteţi fuma, dacă doriţi, domnule Schramm, îi spuse lui Fritz.

— Este o slăbiciune de-a mea, recunoscu Fritz luând o ţigaretă.

— Adu-mi şi mie una, Paul, strigă doamna consilier comercial.

— O ţigară, îi spuse Fritz încet valetului. Acesta rânji şi îi oferi doamnei o lădiţă cu havane negre.

— Nu cumva vrei să-mi dai o pipă? pufni ea revoltată. Observând că Fritz râde înţelese legătura şi îi făcu un semn amenințător cu mâna.

— Dumneavoastră nu fumaţi? o întrebă Fritz pe Elisabeth.

— Nu, nu-mi plac femeile care fumează.

— Aveţi dreptate. Nu oricărei femei îi şade bine fumatul. Dumneavoastră cu siguranţă nu!

— Ce spune? întrebă doamna consilier comercial, bănuind că se face iar o glumă la adresa ei.

— Vorbeam despre fumatul la femei...

— Ei, cred că dumneata, ca artist, nu eşti intolerant în această privinţă.

— Nu, dar evaluez situaţia din punct de vedere artistic.

— Cum aşa?

— A fuma şi a fuma nu înseamnă acelaşi lucru.

— Dar în ambele cazuri răspândeşti fum amăgitor, zâmbi amfitrioana.

Doamna consilier comercial începu să râdă.

— Iată de ce bărbaţii fumează atât de mult, nu-i aşa domnule Schramm?

— Desigur. Fumatul este o necesitate pentru bărbaţi, dar o cochetărie pentru femei!

— Ah, credeţi poate că nouă nu ne face plăcere o ţigaretă? Că nu îi simţim gustul?

— Ba da... Dar cu câte toate nu se obişnuieşte o femeie, sau de câte toate nu se dezobişnuieşte dacă îşi închipuie că o avantajează sau o dezavantajează.

— Înseamnă că mie îmi şade bine să fumez? întrebă doamna consilier comercial zâmbind ironic.

— Am spus: îşi închipuie! Asta nu înseamnă că este chiar aşa.

— O, *maestro,* câtă cruzime!

— Vă situaţi deasupra partidelor, stimată doamnă. Motivul fumatului indică deja care femeie are voie să fumeze, şi anume

cea cochetă.

— Foarte bine, zâmbi doamna consilier comercial trăgând cu poftă din ţigaretă.

— O femeie cu figură de madonă face o impresie inestetică dacă fumează. Tipul demonic poate însă deveni foarte seducător cu o ţigaretă în gură. În genere, unei femei cu părul şi ochii întunecaţi îi şade mai bine fumatul decât uneia blonde. Femeia simte instinctiv acest lucru. De aceea în ţările meridionale găsim multe fumătoare pasionate.

— Mie nu-mi place, spuse Elisabeth.

Prin fereastra deschisă se auzi un cântec din depărtare.

Discuţia se orientă spre probleme cotidiene. Fritz şedea într-un fotoliu rezemându-se de spetează şi urmărind cu privirile rotocoalele de fum albăstrui. Se gândea la tabloul care stătea neterminat pe şevalet. Urma să se numească „Mântuirea"; înfăţişa un bărbat frânt, pe care o fată îl mângâia cu blândeţe pe creştet.

Pentru bărbat găsise deja modelul. Aştepta acum o inspiraţie pentru figura fetei. Trebuia să fie o apariţie luminoasă, care să emane bunătate; dar nu i se arătase încă nimic corespunzător. O fiinţă care să poarte în mâini lumină, bunătate şi voioşie. Dus pe gânduri, se uită la Elisabeth. Ar putea fi o aducătoare de lumină, liniştită şi interiorizată. Profilul ei fin şi dulce se evidenţia pe fondul întunecat al unui goblen întocmai ca un basm domol al lui Eichendorff.

Acum îşi înclină puţin capul.

Fritz o privea cu o atenţie plină de încordare. Asta... asta era ceea ce căuta — fata potrivită pentru tabloul său. El se aplecă puţin înainte. Expresia, faţa, totul. Îşi propuse să stea imediat de vorbă cu doamna Heindorf.

Adâncit în reveriile sale nu mai urmărise firul discuţiilor. Tânărul poet, care fusese până acum foarte tăcut, vorbea agitat şi fără întrerupere. Gesticula furios, numindu-l pe Goethe un filistin iar maximele sale înţelepte doar rezultatul unei vieţi tihnite.

Fritz zâmbi. Mereu aceleaşi cuvinte mari — vorbe goale; iar viaţa îşi continua totuşi mersul ei normal.

Tânărul poet ajunsese la Eichendorff.

— Eichendorff... această apă chioară, această poezie romantică şi siropoasă este de mult depăşită...

Deodată Elisabeth declară:

— Îmi place Eichendorff!

Tânărul amuţi consternat.

— Da, continuă Elisabeth, este mult mai interiorizat decât atâţia alţi poeţi moderni. Nu recurge la vorbe goale. Şi cântă pădurea şi drumeţia!

— Sunt perfect de acord cu dumneavoastră, o încuraja Fritz. Şi eu îl iubesc. Nuvelele şi poeziile lui au o frumuseţe eternă. Este atât de german! Fără să fie un naţionalist unilateral. Aşa ceva a ajuns o raritate în ziua de astăzi. Cât de des am rememorat poezia aceasta înaintea călătoriei în Italia, recitându-mi-o în timpul nopţii:

O boltă-auriu înstelată,
Stam singur lângă geam,
Din zarea-n tăceri cufundată
Cornul de poştă-auzeam.
Şi inima-mi arse ca para,
Tainic un gând mă muncea:
În splendida noapte de vară
Cine oare călătorea.

— Italia, spuse Elisabeth încet.

— Da, această nostalgie a Italiei este adânc înrădăcinată în sufletul german, spuse Fritz. Toţi au simţit-o. Probabil că este cauzată de dualitatea spiritului german... nostalgia soarelui din Italia... Întocmai ca nostalgia templului de marmură de pe Acropole. Începând cu dinastia Hohenstaufen, care şi-a pierdut imperiul şi viaţa din cauza pasiunii pentru Italia... de la Barbarossa până la tânărul Konradin doborât de mâna unui călău italian... pictorii noştri... poeţii... Eichendorff... Schwind... Heinse... Müller... Goethe... Mignon.

— „Ştii tu de ţara..." fredonă doamna consilier comercial.

— Hai, Elisabeth, cântă-ne liedul, spuse doamna Heindorf.

Elisabeth se îndreptă spre pian fără să se lase rugată.

Fritz se rezemă de speteaza fotoliului, ascultând şi contemplând fără încetare capul delicat, împovărat de părul auriu bogat, care se contura în licărul tremurător al lumânărilor.

— „Ştii tu de ţara..." ţara...

Copacii din grădină foşneau. Vocea cristalină a fetei se auzi

din nou acompaniată de pian.

„Ştii casa tu..." casa...

Se lăsase liniştea. Ultimul acord se stinse încet. Elisabeth se ridică şi ieşi pe terasă.

Tânărul poet declară cu o voce răguşită:

— Este... este, totuşi, frumos!

Rămaseră câtva timp cu toţii tăcuţi, după care doamna consilier comercial dădu semnalul de plecare. Gazda insistă ca Fritz să mai rămână, fiindcă venise atât de târziu.

El rămase, în timp ce doamna Heindorf îşi conduse oaspeţii până la ieşire.

Elisabeth reveni de pe verandă. Fritz voi să-i mulţumească pentru cântec dar văzu că fata plângea. Speriat, o luă de mână.

— Nu este nimic, spuse ea, absolut nimic, dar m-am simţit deodată copleşită. Inima îmi era atât de plină încât am ieşit pe terasă. Iar de acolo am auzit o fată râzând şi o voce joasă de bărbat. Şi atunci m-a apucat... dar nu-i spuneţi nimic mătuşii... de fapt, a şi trecut.

— Puteţi avea toată încrederea în mine, o asigură Fritz.

— Da, îmi dau şi eu seama, sunt atât de liniştită lângă dumneavoastră, deşi de-abia ne cunoaştem. Am senzaţia că la nevoie aş putea oricând apela la ajutorul dumneavoastră.

— Puteţi fi convinsă de asta. Fritz era emoţionat. Cuvintele dumneavoastră îmi uşurează rugămintea pe care voiam să vi-o adresez. Am un tablou în lucru... Două persoane. Un bărbat disperat care, doborât de loviturile vieţii, îşi sprijină capul în mâini. Şi o fată cu mâini şi priviri luminoase, care îl mângâie uşor pe creştet. Modelul pentru bărbat l-am găsit deja. Pe cel pentru fată l-am descoperit acum în persoana dumneavoastră. Îmi permiteţi să vă desenez?

— Ţineţi mult la acest tablou? întrebă fata în loc de răspuns.

— Foarte mult. El simbolizează încă o idee. Şi anume ar urma să sesizeze momentul în care omul ajunge de la *eu* la *tu,* momentul în care egoismul dispare, iar omul renunţă la el însuşi fiind dispus să-şi închine colectivităţii activitatea sa, tineretului, sau omenirii. Faţa senină ar întruchipa modul în care, în schimbul renunţării la fericirea proprie, el are totuşi parte de o consolare şi de o mare compensare. Tragedia creatorului...

— Se spune că toţi artiştii îşi iubesc atât de mult operele

fiindcă acestea conţin o bucăţică din ei înşişi.

— Cred că aşa şi este.

Doamna Heindorf reveni.

— S-a întunecat. Să nu facem lumină?

— Nu, replică Elisabeth, este mai frumos aşa.

— Stimată doamnă, aş vrea să vă spun ceva. Vă amintiţi cu câtă greutate am dat de primul model. Pe al doilea l-am găsit surprinzător de repede în nepoata dumneavoastră. Mi-aţi permite să...?

— Dar bineînţeles, dragă prietene, spuse doamna Heindorf. Mă bucur că dorinţele vi s-au împlinit atât de repede.

— Şi aţi fi de acord să începem cât mai curând şedinţele?

— Desigur... din partea mea, chiar de mâine...

— Dar unde? Aş veni bucuros eu la dumneavoastră; în atelierul meu le am însă pe toate la îndemână, iar lumina este mai bună.

Doamna Heindorf se uită câteva clipe mai întâi la el, apoi la Elisabeth.

— Ce spui, Elisabeth?

Ea o privi cu ochii strălucitori.

— Bine, am înţeles, spuse doamna Heindorf liniştind-o. Ştiu ce ai prefera. Fata asta este o mică visătoare, i se adresă zâmbind lui Fritz, după care adăugă cu o voce gravă privindu-l insistent:

— Vă cunosc, domnule Schramm şi este suficient atât. De ce să nu meargă nepoata mea la dumneavoastră? Nu trebuie să ne sinchisim de formele desuete. Când să vină mâine?

— Vă mulţumesc, stimată doamnă. Fritz îi sărută respectuos mâna. Dacă v-ar conveni, la ora trei.

— Ce spui, Elisabeth?

Aceasta dădu aferată din cap:

— Da, da, desigur.

Doamna Heindorf zâmbi.

— Te cred. Dar acum... seara este atât de frumoasă. Hai să ieşim puţin pe terasă. Şi să ciocnim un pahar de vin auriu în onoarea descoperirii modelului.

Doamna chemă valetul care scoase pe terasă fotoliile de răchită şi pernele şi aprinse câteva lampioane colorate.

Afară se întunecase complet. Luna atârna printre ramurile înflorite ale cireşului. Pădurile negre se profilau în depărtare, în

licărul ei argintiu. Începeau să apară stelele. Vinul scânteia în pahare.

Doamna Heindorf îşi ridică paharul:

— Să închinăm pentru descoperirea dumneavoastră, pentru tablou şi pentru artă!

Ciocniră uşor paharele.

— Pentru descoperire, spuse Fritz încet, golindu-şi cu o mişcare paharul.

Se aşternu tăcerea. Fiecare îşi urmărea propriile gânduri.

— Lu... spuse deodată Fritz trezindu-se din visare.

— Încă nu s-a închis rana? întrebă doamna Heindorf încet.

— Nici nu se va închide vreodată, murmură Fritz, dar apoi îşi recâştigă calmul: Nu vreau să mă plâng. Am avut parte de ceea ce mi-am dorit, iar viaţa mea nu a fost doar un vis, ca în cazul bietului meu prieten Hörmeier, care zace de mult în pământul rece.

— Povestiţi-ne!

— Era pictor decorator. Îşi smulgea de la gură fiecare bănuţ ca să-şi cumpere cărţi. Citea nopţi întregi, până dimineaţa. Pe Goethe îl ştia parţial pe dinafară. În curând se trezi în el şi poetul. Începu să scrie în timpul nopţii: versuri şi drame. Credea cu tărie în succesul său. De câte ori nu vorbea plin de entuziasm despre călătoria în Italia pe care o va face cu banii dobândiţi pentru drama sa; căci aceasta *trebuia* să fie bine primită. Începuse deja să înveţe italieneşte, dar nu i-a fost dat să se bucure nici de dramă nici de călătorie. A murit după scurt timp în urma unei vechi afecţiuni pulmonare. Fritz se uita, pierdut, în gol:

— Unul din numeroşii nerozi germani lipsiţi de simţ practic, ar putea spune cineva. După părerea mea, soarta sa denotă însă mai multă măreţie decât dacă un om ar cuceri lumea.

Apoi tăcu cu ochii aţintiţi în noapte. O fântână arteziană clipocea. Stelele se profilau clar pe cer.

— Ce pace... spuse Elisabeth.

— De parcă ar fi deja vară, o noapte de vară germană, adăugă doamna Heindorf.

— O vrajă ciudată învăluie nopţile de vară în Germania, începu Fritz dus pe gânduri... În genere, în ţara noastră... Poate că nici un alt popor nu este marcat de o asemenea admiraţie pentru tot ce pare exotic şi nu este mânat de o asemenea forţă

de expansiune şi nostalgie a depărtărilor. Aceasta devine uneori chiar reprobabilă, degenerând în maimuţăreală. Dar cu toate acestea: Chiar dacă bravul neamţ Schmidt devine cetăţeanul american Smits, chiar dacă vorbeşte englezeşte, îşi botează copiii Mac şi Maud şi nu mai dă doi bani pe Germania, astea nu sunt decât prostii exterioare sau exteriorizate. Puneţi-l pe domnul Smits să asculte clopotele slujbei de Crăciun, să miroasă aromele unui cozonac de Crăciun de acasă, sau să admire lumânările unui pom de Crăciun şi... în ciuda lui *english spoken,* în ciuda lui Maud şi Mac, el va redeveni vechiul Schmidt, care, în pofida tertipurilor afaceriste şi a hăituielii dolarilor, va crede iar în basmul şi miracolul vieţii, căci această credinţă o poartă în sânge orice german adevărat; fireşte, nu mă refer la cei iudaizaţi sau slavizaţi. Şi chiar dacă şi-a muşcat de mii de ori degetele în nopţile fără stele, o va face totuşi! Totuşi! Tocmai aici găsim componenta fascinantă, etern tânără a poporului nostru; şi anume în această naivitate mult dispreţuită, în această copilărească lipsă de simţ practic. Nu sunt politician şi nu dau doi bani pe orientările politice. Sunt doar un om, iată crezul meu politic! Şi, în plus, mai sunt şi artist. De aceea îl apreciez mai mult pe germanul naiv şi nepractic — care în ochii mei poartă încă o coroană tainică pe frunte şi vede încă peste tot miracole, uimire şi credinţă — decât pe afaceristul rece şi calculat, de tipul verilor noştri, pentru care viaţa nu reprezintă decât o problemă de matematică. Viaţa este frumoasă; şi nu e nicăieri atât de frumoasă ca la noi. Ştiu că aprecierea dă dovadă de subiectivitate şi ştiu de asemenea că şi englezul, francezul, spaniolul care afirmă acelaşi lucru au perfectă dreptate. Poate că italianul în şi mai mare măsură, dar o spun cu toate acestea; şi am şi eu dreptate! Când eram la Roma şi admiram marmura de Carrara care strălucea în albastrul cerului, m-a cuprins deodată un dor năpraznic de noaptea de vară germană; m-a cuprins un asemenea dor de casă, încât am plecat imediat şi aproape că m-au podidit lacrimile când am zărit primul mesteacăn.

Fritz se ridicase cu paharul în mână:

— Ridic acest ultim pahar pentru patrie, patria mea germană!

Un vânticel uşor se stârni, stelele scânteiau, iar lampioanele colorate se legănau încet.

În clinchetul paharelor Elisabeth declară cu o voce fermă:
— În sănătatea mult iubitei noastre patrii!
Vinul sclipea auriu.
Îşi goliră cu toţii cupele.

II

Fritz Schramm îşi împodobea „cuibul visurilor". Îmbrăcat într-un halat galben de pânză, se agita mergând de colo-colo; puse mai întâi trei crini într-o cană veche de cositor admirându-şi, satisfăcut, opera. Apoi îşi umplu liniştit pipa de pictor, de culoare brună, şi dădu drumul rotocoalelor de fum; acestea se amestecară cu firele de praf care dansau în lumina soarelui.

Auzind un ciocănit la uşă, Fritz se ridică:

— Intră!

Elisabeth făcu un pas timid în cameră, dar se opri fără să vrea, fermecată de imaginea care i se oferea.

O cameră cafenie de mansardă, pe pereţi tablouri —multe tablouri, pe un perete o etajeră din lemn brun, plină de cărţi ale căror coperte colorate străluceau în bătaia soarelui. Pe poliţe, o stofă de culoare închisă, pe care se găseau scoici, pietre multicolore şi bucăţi galben-aurii de chihlimbar. Printre ele un dansator din lemn băiţuit. La stânga un craniu cu o cunună de trandafiri roşii. O cupă cu trandafiri roşii sub o mască mortuară a lui Beethoven atârnată de perete pe un postav de culoare purpurie. Pe peretele oblic câteva gravuri şi un tablou înconjurat de zăbranic.

— Fiţi binevenită în încăperea visurilor mele, spuse Fritz, adăugând când văzu privirea interogativă a lui Elisabeth:

— Acesta este colţul Beethoven, alături de ferestruica fermecată. Toate obiectele reprezintă amintiri dragi. În dreptul măştii lui Beethoven sunt mereu trandafiri, în semn de aducere aminte pioasă şi omagiu tăcut. Florile sunt atât de pure, şi totdeauna frumoase.

Elisabeth era fascinată de atmosfera de intimitate şi de farmecul acestei mici încăperi. Florile răspândeau o mireasmă atât de dulce încât aproape că o podideau lacrimile. Nu ştia nici ea de ce. Era foarte ciudat. În ultima vreme îi venea mai des să plângă — fără nici un motiv. Şi îi venea să surâdă, să jubileze în

adâncul sufletului ei —tot fără motiv. Avea senzaţia că omului de lângă ea îi putea împărtăşi tot ce are pe suflet. Ce pace minunată!

— Timp de două ore lumina este încă bună pentru pictat, spuse Fritz. Nu vă speriaţi, nu înseamnă că trebuie să staţi tot timpul în picioare. În total poate o jumătate de oră. Dar trebuie să mă uit mereu la dumneavoastră; în felul acesta două ore trec foarte repede. Cât timp v-a dat doamna Heindorf voie să rămâneţi?

— Pot rămâne cât vreau.

— Frumos! Vom începe prin a desena puţin, iar după aceea vom sta şi de vorbă, bine? Deci, să mergem în atelier.

Intrară într-o încăpere alăturată, cu ferestre mari, late, şi perdele de culoare deschisă; pereţii erau plini de schiţe şi tablouri neterminate.

Fritz scoase o mapă şi potrivi un tablou.

— V-am expus deja ideea de bază a tabloului meu, în măsura în care putem vorbi despre aşa ceva. Iată schiţele, iar aici studiile pentru modelul masculin. Pe şevalet vedeţi studiul în ulei al modelului masculin. Schiţele acestea vă arată cam cum mi-am imaginat fata. Peste tot, ţinuta şi gestica sunt deja aproape fixate, doar faţa şi statura au rămas încă nedefinite — o dovadă că nu găsisem ceea ce căutam. Dar cel ce caută găseşte până la urmă. Vreţi să fixăm mai întâi poziţia? Cel mai bine ar fi să vă postaţi în faţa acestei perdele albastre. Şi să vă gândiţi la drumeţul disperat din deşert, căruia îi aduceţi apa vieţii mântuitoare, întocmai ca un sol ceresc... aşa... da... mâinile puţin mai jos — cu faţa ceva mai aproape de perdea. Vă rog să nu vă mişcaţi acum.

Fritz puse repede mâna pe creion şi hârtie, trăgând în grabă câteva linii şi contururi.

— Aşa! spuse după un timp respirând adânc. Am prins mişcarea. Acum să mai fixez şi poziţia, ca să o putem relua mâine. Fritz luă un aparat de fotografiat, apăsă pe declanşator, apoi spuse:

— Vă mulţumesc! Aţi scăpat!

Elisabeth se apropie:

— Pot să văd şi eu?

— Poftiţi; fireşte; cu plăcere.

— Dar nu se desluşeşte încă nimic...

Fritz zâmbi:

— Nu merge chiar atât de repede. Iată aici braţul, mai ales ţinuta corpului. Lucrul principal este fixarea mişcării. Dar în curând veţi fi mai mulţumită. Aş vrea să schiţez şi profilul dumneavoastră. Sau sunteţi deja obosită? Spuneţi-mi dacă este cazul. Când un pictor se ambalează nu mai ţine cont de nimic. Nu? Ei, atunci...

Fritz îi aduse un scaun.

Căpşorul lui Elisabeth se profila superb pe fundalul perdelei albastre. Fritz admiră încântat liniile delicate, apoi puse mâna pe creion. Câtva timp lucră fără să se întrerupă. După aceea îşi miji ochii şi începu să repartizeze luminile şi umbrele.

— Vă plictisiţi? întrebă. M-am lăsat antrenat de activitatea mea şi nu mă ocup deloc de dumneavoastră.

— Nu, răspunse Elisabeth, căci văd în faţa mea un cap frumos în a cărui contemplare m-am adâncit. Exprimă atâta forţă juvenilă, dârzenie, dar în acelaşi timp şi ceva interiorizat, iar în jurul gurii văd chiar o trăsătură de amărăciune; în orice caz, un tablou frumos.

— După original.

— De aproape?

— Din camera mea.

— Dar mai locuiesc şi alţii aici?

— Este un tânăr prieten de-al meu şi locuieşte la mine. Se numeşte Ernst Winter şi studiază în prezent muzica la Berlin.

— Cred că ţine foarte mult la dumneavoastră...

— Afecţiunea este reciprocă.

— Dar pare cu mult mai tânăr ca dumneavoastră.

— Păi tocmai pe aceasta se bazează prietenia noastră. El este tânăr, impetuos, nestăpânit, uneori şi visător şi plin de amărăciune, după cum aţi remarcat şi dumneavoastră. Eu, în schimb, am încheiat socotelile cu viaţa şi încerc să-mi lărgesc orizontul în mod armonios şi să-l aprofundez. Consecinţele: maturitate şi experienţă. În felul acesta ne completăm unul pe altul. Prietenia mea include poate şi o doză de... să o numim dragoste paternă; el are mai multă nevoie de mine decât eu de el. Dar când este vorba despre dragoste şi prietenie, nu ne întrebăm niciodată dacă ni se plăteşte cu aceeaşi monedă. Ernst nu este unicul meu prieten. Mă mai vizitează şi alţi oameni, oameni în devenire... şi sunt prietenii mei. Iubesc tineretul şi mă

bucur dacă îi pot împărtăşi ceva din experienţa mea.

— Aţi încheiat socotelile cu viaţa?

— Poate că sună puţin cam dur, dar nu asta este intenţia mea. Din fire sunt un optimist. Nu vreau să însemne renunţare. Mai degrabă: mi-am trăit viaţa, am avut parte de tot ceea ce a putut şi a dorit să-mi ofere viaţa. Doar că totul a venit şi a trecut prea repede. Iată de ce mă situez, poate înaintea altora, în conul de umbră, în afara cercului luminos. Îşi are şi asta farmecul său. Actorul s-a transformat în spectator.

— Dar viaţa este un spectacol?

— Da... şi nu. Nu ne putem pronunţa cu toată certitudinea în această privinţă. Capacitatea noastră de înţelegere este ca un şarpe care îşi muşcă propria coadă. Nu există o cunoaştere obiectivă. Ne aflăm într-o luptă continuă. Cine are curajul să-şi dea verdictul, să separe adevărul de spectacol, esenţa de aparenţă? Iar acela de acolo — el arătă spre tabloul lui Ernst — este un luptător, un om dornic de fapte mari şi, ca atare, mai expus oprobriului public, decât ceilalţi, care sunt doar partizanii pasivităţii. Gândurile nu pot fi văzute, şi, ceea ce nu se vede, este permis, în conformitate cu legile lumeşti. Dar faptele... o, vai! În orice caz, Ernst este destul de lipsit de scrupule ca să nu se sinchisească de aprecierile societăţii. Deocamdată nici nu are nevoie de aşa ceva... ceea ce nu-i rău. Dar ce să mai vorbim de dreptate! Dacă cineva omoară un om, este pedepsit ca ucigaş... Dacă deschide o mare fabrică, distrugând în felul acesta o sută de existenţe mai mărunte, este un bun negustor... Şi iată că, între timp, v-am terminat capul şi oricum se lasă întunericul aşa încât trebuie să încetăm.

Îi arătă schiţa şi îşi puse la loc ustensilele de desen. Apoi se uită la Elisabeth.

Aceasta se oprise în faţa tabloului lui Ernst Winter fiind cufundată în contemplarea lui.

— Vine în curând, spuse Fritz, are vacanţă câteva săptămâni. Pianul din atelier este pentru el. Îi place să improvizeze. Mie îmi place cel mai mult să-l aud interpretând Chopin şi Beethoven. Dar, să trecem dincolo; este ora de efect maxim pentru cuibul visurilor: crepusculul.

Elisabeth ezită câteva clipe, apoi se îndreptă repede spre Fritz, şi îi strânse mâna spunând:

— Sunteţi un om foarte bun. Totul este atât de frumos aici,

la dumneavoastră... cu totul altfel. Nu este ca în viaţa de toate zilele. Parcă ar fi mereu duminică. Ca o seară de vară. Şi te simţi acasă, şi este atâta pace. Vreţi să fiţi şi prietenul meu?

Fritz era emoţionat. După atâta colb pe străzi şi atâtea suflete obtuze şi găunoase, dăduse de un suflet pur şi curat ca lacurile albastre din Italia. O luă de braţ fără să spună nimic şi intră cu ea în cameră.

Amurgul îşi ţesea visurile în miresmele de trandafiri care umpleau camera de la mansardă. Se opriră amândoi încântaţi. Crepusculul îşi trimitea ultimele raze aurii care poposeau pe trăsăturile grave ale lui Beethoven, şi scânteiau reflectându-se într-o strălucire mirifică pe pietrele şi scoicile colorate.

Pe o poliţă veche, din lemn sculptat, erau nişte ceşti colorate, o veselă veche şi farfurii de cositor. Fritz luă cu grijă trei cupe verzi superbe şi o sticlă prăfuită. Puse cupele pe masă şi turnă în ele vin fără să spună nimic.

Îi oferi o cupă lui Elisabeth care îl privea tăcută şi adâncită în gânduri, înconjură cea de-a doua cupă cu o ramură de trandafir din vasul lui Beethoven şi luă a treia cupă spunându-i fetei:

— Să închinăm pentru proaspăta noastră prietenie, pentru tot ce este frumos în lume şi pentru cineva care nu mai există.

Ciocniră. Elisabeth rămase o clipă nemişcată, apoi se simţi străbătută de un tremur, duse paharul la gură şi îl goli. Fritz rupse o floare din ramura de trandafir, o înmuie în a treia cupă cu vin, şi i-o oferi lui Elisabeth. După care luă cupa şi turnă vinul în vasul cu trandafiri din faţa măştii lui Beethoven, mutându-l în dreptul tabloului îndoliat. Cu mişcări lente, scoase un sfeşnic şi aprinse lumânarea.

— Ah, Lu... spuse apoi, nemaiputându-se controla şi cu ochii aţintiţi pe tablou. Flăcăruia pâlpâitoare a lumânării insufla parcă viaţă tabloului — ochii frumoşi păreau să surâdă, iar buzele roşii să tresară.

— Scuzaţi-mă, spuse Fritz; câteodată mă copleşeşte durerea. Mai ales când beau în amintirea ei. Vin pentru o gură moartă, flori pentru o frunte lipsită de viaţă... au trecut toate, au dispărut... „Cât de departe este ce-al meu a fost odată."

Apoi tăcu întorcându-se spre Elisabeth. Aceasta îşi înclinase puţin capul spre spate ţinându-şi ochii deschişi. Plângea în tăcere.

— Să nu plângeţi, spuse Fritz. Să nu plângeţi... Crepusculul deveni mai albastru, iar flacăra lumânării mai galbenă. Un fluture intră pe fereastra deschisă, înconjură flacăra şi căzu jos cu aripile pârlite.

— Fluturele... oamenii... Cine nu şi-a pârlit aripile în contact cu lumânarea destinului?

— Povestiţi-mi ceva despre viaţa dumneavoastră, îl rugă Elisabeth.

Fritz se uită la flacăra lumânării.

— Se numea Luize, dar toţi îi spuneau Lu. Priviţi tabloul în lumina pâlpâitoare a lumânării: exact aşa arăta când era în viaţă. Am văzut-o pentru prima dată într-o seară de primăvară. Era frumoasă. Pentru mine a reprezentat portul în care au poposit vapoarele nostalgiilor mele, ochii ei erau aştrii care luminau bezna existenţei mele, iar sufletul ei bunătatea izbăvitoare şi puntea care trecea peste abisurile şi sfâşierea din interiorul meu. Ne-am iubit nebuneşte o primăvară ameţitoare şi am ascultat timp de o vară fierbinte cum ne clocoteşte sângele în vine. Când a venit toamna, am început să ne dezmeticim. Eram bolnav de plămâni şi sărac lipit pământului; ea era logodită cu un bărbat vrednic pe care îl aprecia... Cu inima sfâşiată m-am retras; pe atunci credeam că nu mai am decât câţiva ani de trăit; să fi legat o fiinţă curată şi înfloritoare de o existenţă ofilită care se apropia de sfârşit? Curând după aceea am vândut nişte tablouri şi am plecat în călătorie, deoarece nu o puteam uita. Peste câteva săptămâni, când dorul m-a mânat înapoi, am aflat că nici ea nu suportase despărţirea. Rupsese relaţiile cu celălalt şi cu familia şi voia să se întoarcă la mine... În ciuda bolii, a sărăciei, a fugii de acasă. Nu m-a găsit şi a revenit la ai ei. Acolo s-a îmbolnăvit. Ultimele ei cuvinte au fost cuvinte de dragoste şi numele meu. Aşa mi-a spus mama ei... Când am sosit, trandafirii roşii înfloreau pe mormântul ei. Nu am mai revăzut-o. Nu o pot uita. Viaţa fără ea este o amăgire, un vis. Abia aştept să se lase înserarea şi să aprind lumânările în faţa tabloului acesta pe care l-am pictat într-o oră de har. Ochii ei primesc luciul de odinioară, în lumina amăgitoare a lumânării, iar gura roşie şi dulce zâmbeşte ca odinioară. O voce foarte dragă îmi şopteşte cuvinte vechi, de mult amuţite, nostalgia mea se trezeşte tremurând, sufletul îi binecuvântează amintirea dureroasă şi totul, totul intonează vechea melodie. Odinioară...

odinioară... „Din anii tinereţii, din anii tinereţii"... „Cât de departe este, ce-al meu a fost odată."

Amurgul pătrundea tot mai adânc în cameră, iar lumina lumânării ţesea o cunună în jurul părului auriu al lui Elisabeth. Fata plângea privind tabloul îndoliat al iubitei moarte. Se simţea cutremurată de fiorii marii enigme a vieţii iar pulsul ei zvâcnea ca un memento: deşertăciune, deşertăciune. Oricât de mult s-ar avânta fericirea noastră spre stele şi spre soare — cu oricâtă beatitudine ne-am înălţa mâinile: la un moment dat fericirea şi visul se destramă, sfârşitul fiind mereu acelaşi: deplângem ceea ce am pierdut. Este foarte greu să fii om! Să vrei să mergi mereu mână în mână cu cineva, dar să rămâi mereu singur fiindcă aşa o cer legile imuabile. Să te lupţi o viaţă întreagă, să jubilezi, să suferi şi până la urmă să rămâi doar cu cântecul rândunelei: Cât de departe este ce-al meu a fost odată. Nici o rândunică nu-ţi readuce ceea ce ai pierdut, deşi aceasta continuă să cânte, întocmai ca odinioară. Viaţa merge înainte, tot înainte, până ajungem să ne jelească şi pe noi o gură iubită: Cât de departe este ce-al meu a fost odată.

Fritz continuă încet:

— Avea o voce dulce, parcă ciripea o pasăre. În seara când v-am cunoscut aţi cântat liedul ei preferat: „Din anii tinereţii...". Cântecul a devenit un simbol. Când am revenit la viaţă, după luni de suferinţă, nu-mi mai doream nimic. Ca să nu vegetez, ca să fiu cât de cât de folos, m-am înconjurat de tineret. A venit Ernst, apoi ceilalţi. Ce-i drept, este un câmp de activitate foarte restrâns în comparaţie cu pretenţia: să te pui în slujba omenirii. Dar nu am nici vocaţia nici puterea să fac mai mult. În felul acesta încerc să-i îndrum pe tineri să devină oameni. Şi îmi sunt deja indispensabili. Iată cum mi se scurg zilele până când ursitoarea va tăia firul vieţii mele, şi mă va înghiţi bezna neantului.

Se făcuse întuneric de tot.

În Elisabeth răsuna ecoul unor cântece necunoscute. O cuprinse o dorinţă de dăruire, dorinţa de a-i spune acestui om totul, tot ce avea pe suflet, dorinţa de a găsi la el înţelegere şi omenie. Se simţi scuturată de fiori, confruntată cu singurătatea omului în viaţă.

Se ridică şi îi luă mâna lui Fritz. Apoi izbucni cu lacrimi în ochi:

— Permiteţi-mi să vă fiu alături; aş vrea să vă ajut, aş vrea să mă ajutaţi, viaţa este de multe ori atât de ciudată, şi trebuie să ai pe cineva pe care să te poţi baza.

Fritz se uită la ea:

— Elisabeth, spuse încet. Semeni mult cu ea. Te-am îndrăgit când te-am auzit cântând prima dată. Micuţa mea prietenă...

— Vă mulţumesc, ah, vă mulţumesc, exclamă Elisabeth debordând.

— Nu aşa, adăugă Fritz. Prietenii mei îmi spun altfel. Vrei să faci excepţie? Tinerii mei prieteni mă numesc unchiul Fritz.

— Unchiul Fritz, repetă Elisabeth cu evlavie.

El o sărută pe frunte.

Razele lumânării cădeau pe faţa dulce de pe tablou, şi aveai impresia că ochii frumoşi scânteiază şi strălucesc, iar buzele roşii zâmbesc.

III

— Pe unde o fi unchiul Fritz? se întrebă Paula scuturând din căpşorul capricios şi aranjând cu grijă crengile de liliac într-o vază.

— Las' că vine, zâmbi Fried. În fond de-abia ai sosit, nerăbdătoare ce eşti; eu îl aştept de o oră.

— Uşa era deschisă?

— Încuiată, dar cheia rămăsese în broască.

— Doar ştie că venim vinerea la el. Ah... Paula puse triumfătoare mâna pe agendă: Uite, că aici scrie ceva.

— Zău?

— Fireşte! Iar tu stai de o oră aici şi nu ai observat nimic! Fried! A trebuit să vin eu! Şi aşa ceva îşi imaginează că este culmea Creaţiunii! Prin urmare: mai întâi începutul unei poezii, iar apoi: „Dragii mei copii... aha... trebuie să merg în oraş să cumpăr zahăr pentru ceai, culori pentru paletă şi bomboane de ciocolată pentru guriţa pofticioasă a Paulinei. Biscuiţii şi untul sunt pe masă. Ceştile şi ceaiul ştiţi unde stau. Simţiţi-vă ca acasă. Fritz."

— „Guriţa pofticioasă" se referă la tine, spuse Fried.

— La mine? Dar... ah, unchiul Fritz ăsta! Eu nu sunt deloc

pofticioasă, exclamă Paula indignată ronţăind un biscuit.

— Chiar deloc, confirmă Fried, oferindu-i toată cutia cu biscuiţi.

— Fried, eşti imposibil! Fata izbi din picior. Astea sunt consecinţele prieteniei tale cu Ernst, care nu se poate abţine de la ironii. Am împlinit 18 ani, te rog să nu uiţi! Sunt o domnişoară, nu un copil!

— Nu se îndoieşte nimeni de asta.

— Ba da! Chiar tu! Mă tratezi ca pe un copil! îndoiala ta se exprimă prin fapte.

— Vă rog, chinuit de remuşcări, să mă iertaţi, stimată domnişoară!

— Acum îţi baţi iar joc de mine.

— Ah... Atunci: Iartă-mă, Paula, eşti într-adevăr o domnişoară.

— Zău?

Ochii ei râdeau strengăreşte:

— Bine!... Ah, Fried, prostuţule, dar nici nu vreau să fiu o domnişoară. Paula începu să râdă din toată inima.

Fried o privea uluit.

Să mai înţeleagă cine poate făpturile astea cu păr lung, se gândi.

— Fried...

— Poftim?

— Mâine mergem la ştrand; de acord?

— Cu plăcere, Paula. Mergem şi la lac să înotăm?

— Da, se poate! Cu cât ne expunem mai mult soarelui, apei şi vântului, cu atât mai bine! Ah, Fried, ce minunat este să-ţi dai jos hainele şi să te laşi alintat şi mângâiat de aer şi de soare! Imaginează-ţi, i-am vorbit deunăzi unei prietene despre asta şi mi-a spus că aşa ceva este indecent. Există încă asemenea oameni!

— Exact. Oameni care sunt de părere că trupul omenesc ar fi un păcat. Da, un păcat! Este tot ce poate fi mai frumos!

— Şi unchiul Fritz repetă mereu acest lucru. Să nu ne fie ruşine de trupul nostru, să ne bucurăm de el! El însuşi este un mare admirator al frumosului! Ah, un adevărat apostol al frumosului! Cât de minunat a prezentat goliciunea castă! Dacă mă voi mărita vreodată, bărbatul meu va trebui să fie ca unchiul Fritz. Dar nu mai există un al doilea ca el!

— Ştii că tabloul lui cel mare este acum pe calea cea bună? A găsit un model.

— Ştiu, drăguţule. Este o prietenă de-a mea de la şcoală. Elisabeth Heindorf.

— Se zice că ar fi un om cu totul deosebit...

— Fireşte.

— Nu-i de mirare. Din moment ce este prietena ta...

— Fierbe apa? Gândeşte-te acum la altceva, bine?

— A început să cânte.

— În acest caz, dă-mi ceaiul şi ceainicul. Şi pregăteşte farfurioarele şi ceştile. Să nu spună unchiul Fritz că am fost leneşi.

Fried aranjă, aferat, ceştile şi farfurioarele, în timp ce Paula prepara, cu mâini isteţe, ceaiul.

— Ah, Fried! Ai făcut totul pe dos! Du florile de aici... poate că din punctul de vedere al artistului ai dreptate, dar nu şi din punct de vedere practic. Ah, ce proşti sunteţi voi, bărbaţii. Ce v-aţi face fără noi!

— Ai dreptate, Paula, fără voi viaţa nu ar mai merita trăită, se auzi o voce râzând în uşă.

— În sfârşit, unchiule Fritz. Ia să vedem, ce-ai cumpărat? Iar te-ai lăsat dus de nas. Ah, bărbaţii ăştia!

Paula oftă, examinând cumpărăturile făcute de Fritz. Între timp Fried dădea mâna cu Fritz.

— Ai mai lucrat ceva, Fried?

— Nimic deosebit. Azi după-amiază am făcut o mică plimbare pe metereze şi am schiţat iar frumosul şi vechiul nostru dom. De data aceasta dintr-alt unghi. Apoi am stat la soare pe Schölerberg şi m-am lăsat dus de reverii.

— *Şi asta* înseamnă a lucra, Fried. A lucra nu înseamnă totdeauna a crea. Câtuşi de puţin. Mult mai mult loc ocupă înregistrarea impresiilor: o fază la fel de importantă. Pe lângă munca activă există şi una pasivă.

— Am urmărit norii... norii în veşnica lor mişcare şi transformare. Norii şi viaţa... În mişcare continuă, schimbători, agitaţi şi frumoşi.

— Să nu te audă Ernst. Dacă are o zi proastă începe să-şi bată joc de reveriile lipsite de maturitate ale unui adolescent...

— Lasă-l, Fritz. În schimb, dacă are o zi bună, nu e nimeni atât de înclinat spre reverie ca el. Lumea este frumoasă. Fără

oameni ar fi şi mai frumoasă.

— În ultima sa scrisoare Ernst scrie următoarele: „Cel mai frumos lucru în lume sunt oamenii. Mă atrage doar ceea ce trăieşte. Iar acest element viu îl găsesc în cea mai pregnantă formă tocmai în om..." Amândoi aveţi dreptate şi probabil că vă veţi da dreptate unul altuia.

— Unchiule Fritz, lasă vorba şi veniţi la ceai. Am pregătit totul atât de frumos şi vouă nici că vă pasă, spuse Paula supărată.

— Într-adevăr, totul e foarte frumos aranjat!

— Zău, unchiule Fritz?

— Da, foarte frumos.

— Nu-i nimeni ca tine, unchiule Fritz. Fireşte că Fried nu spune nimic, probabil continuă să se gândească la nori şi la sticleţi.

— Spuneai că sunt ironii.

— Ai adus iarăşi flori, Paula?

— Da. Ba chiar le-am şterpelit. Erau atâtea tufe de liliac în parcuri încât m-am gândit că nu se întâmplă nimic dacă o să fie cu câteva crenguţe mai puţin; pentru noi, însă, ele înseamnă foarte mult. După ce mi-am liniştit conştiinţa în felul acesta, le-am luat.

— Morală de adolescent, râse Fried.

— Îţi mulţumesc, Paula, dar să nu intri în conflict cu legea. Încep să mă tem că proxima ta scrisoare va veni din închisoare.

— Nu te teme, unchiule Fritz. Dacă mă prinde, îi arunc o privire galeşă poliţistului, îi dau şi lui o floare şi îi spun: „Le-am cules pentru dumneavoastră.". Şi îmi dă cu siguranţă drumul.

— Sau primeşti o pedeapsă şi mai mare din cauza tentativei de mituire.

— Ah, nici vorbă! Fetele îşi au legile lor proprii. Scapă totdeauna basma curată.

— În baza legilor valabile pentru minori şi debili mintali, spuse Fried cu ironie.

— Iar băieţii răi sunt scărmănaţi bine cu nuiaua, nu-i aşa unchiule Fritz?

— Lăsaţi, lăsaţi cearta..., îi molcomi acesta.

— A preluat de la Ernst tendinţa asta scârboasă de a-şi bate mereu joc. Mai demult era cu totul altfel!

— Mai antipatic?

— Dimpotrivă, mai drăguţ!

— Scopul vieţii mele nu este să fiu etichetat „drăguţ" de o fetiţă.

— Eşti un barbar necioplit!

— Iar tu o domnişoară...

— Sigur că sunt...

—... cu rochiţe încă prea scurte şi părul împletit în cosiţe.

— Unchiule Fritz, ajută-mă! Dă-l afară!

— Dar, Paula dragă, nu face decât să spună adevărul.

— Şi tu îi ţii partea?

— Nu. Dar, în fond, îţi face complimente. Trebuie doar să asculţi cu atenţie ce spune. O domnişoară cu părul strâns în cosiţe şi un moţ de păr rebel este ceva încântător.

— Da, poate, dar... Paula îşi băgă degetul arătător în gură, dusă pe gânduri. Asta ai vrut să spui, Fried?

— Desigur, Paula.

— Bine, hai să ne împăcăm. Unchiule Fritz, este vorba să primesc o rochie nouă. Mama te roagă să o ajuţi la alegerea unei stofe potrivite. Vrei?

— Fireşte. Ce-ai zice de un albastru ca cicoarea?

— Am deja una.

— Mătase albă?

— Ah, alb...

— Ei, atunci un imprimeu fin de mătase pe fond negru. Şi o croială mai deosebită. Mâneci bufante sau ceva asemănător. Îţi fac un desen.

— O da, te rog!

— *Vanitas in vanitatum,* oftă Fried. Ce-ar însemna femeia fără rochii?

— Suntem foarte des fără rochii, când facem baie de soare.

— Mai mergeţi la ştrand, copii?

— Da, unchiule Fritz. Este atât de frumos şi cald.

— Foarte bine! Soarele purifică trupul şi spiritul.

— La revedere, unchiule Fritz!

— Dar mai rămâneţi puţin, copii.

— Nu. Trebuie şi tu să te apuci de lucru. La revedere... la revedere!

Fata ieşi cu un pas săltăreţ.

— Mica noastră vijelie, spuse Fritz. Asociaţia pentru cultivarea frumosului organizează diseară o prezentare de

dansuri vechi germane. Duceţi-vă să le vedeţi.

— Bine! La revedere, Fritz.

Fried porni cu pas întins să o ajungă din urmă pe Paula.

Apoi se lăsă liniştea.

Razele soarelui intrau în cămăruţa de la mansardă, aşternând cercuri aurite pe duşumele. Fritz îşi umplu pipa, apoi puse pe masă scrumiera fin cizelată, care arăta ca o cupă grecească din metal şi urmări cu privirile rotocoalele de fum albăstrui.

Din această cupă scânteietoare băuse, împreună cu Lu, vinul purpuriu în acea seară când se despărţiseră; nu aveau pahare şi nici nu voiau să aibă; în drum spre festivitatea de logodnă Lu se oprise încă o dată la el, îl îmbrăţişase plângând şi spusese: „Nu pot... nu pot, dragul meu...".

Şi pe el îl podidiseră lacrimile şi răspunsese: „Rămâi, rămâi la mine!".

Dar se despărţiseră cu toate acestea — trebuiseră să se despartă.

Copleşiţi de ultima întâlnire şi de cuvintele de adio, îşi înălţaseră în acea seară spre firmament cupa aurie plină cu un vin scânteietor, strigându-şi spre stele iubirea şi suferinţa.

Fritz lăsă pipa şi trecu în atelier. Puse pânza pe şevalet şi începu să lucreze. Trecu o oră după alta — el nu auzea nimic într-atât era de adâncit în activitatea sa. În cele din urmă, amurgul îi luă pensula din mână. Fritz îşi trecu mâna peste frunte şi contemplă rezultatul muncii sale. Satisfăcut, trase la o parte şevaletul. Fluierând uşor, îşi luă pălăria şi bastonul şi ieşi pe strada învăluită în lumina înserării.

Castanii foşneau paşnic.

După o oră Fritz se întoarse acasă. Aprinse lampa şi căută câteva numere ale revistei „Schönheit".

Afară se lăsa încet noaptea.

Contemplă, extaziat, nişte fotografii de nuduri superbe din revistă.

Deodată se auzi un ciocănit la uşă.

Crezând că este unul dintre tinerii săi prieteni spuse:

— Intră!

O femeie înaltă, elegantă apăru în prag şi o voce clară şi sonoră spuse:

— Bună seara, domnule Schramm.

Fritz sări în sus.

— Ce bucurie, stimată domnişoară...

— Vă deranjez?

— Doar dacă vreţi să plecaţi imediat.

— Deci nu. Mi-aţi vorbit atâta despre „cuibul visurilor" încât m-a cuprins curiozitatea.

Ea îşi depuse mantia de mătase în mâinile lui Fritz şi se uită în jur. Fritz o privi. O rochie de mătase moale îi înveşmânta trupul până la picioare. Ceafa albă ca marmura se evidenţia din decolteul adânc al rochiei, iar capul frumos, semeţ şi nonşalant era înconjurat de o cunună de păr bogat şi întunecat. În jurul gâtului un şirag de perle cu un luciu mat.

— Nu aţi exagerat, domnule Schramm, este într-adevăr o cameră de vis. Atât de intimă şi familiară. Sunt sătulă de sălile împodobite cu făclii şi de încăperile cu lumină orbitoare; aşa încât savurez îndoit atmosfera de aici.

Fritz îi oferi un fotoliu în care ea luă liniştită loc.

— Vă servesc un ceai cu biscuiţi englezeşti — să nu mă refuzaţi — iar apoi, în loc de bomboane de ciocolată, imaginaţi-vă: cireşe. Cireşe în luna mai! Un prieten din Italia mi-a trimis un pachet. După care o ţigaretă. Sunteţi de acord?

Ea dădu din cap lăsându-l să se desfăşoare în voie.

— Este atâta pace aici, la dumneavoastră, domnule Schramm. Ceva mai rar de găsit în ziua de astăzi. Toată lumea goneşte în căutarea fericirii şi a banilor, căci nu înseamnă acelaşi lucru; şi cu toate acestea, de multe ori este acelaşi lucru. Dumneavoastră aţi găsit fericirea, domnule Schramm?

— Nu cunosc fericirea, dacă înţelegem prin ea acea noţiune obişnuită a filistinului, în conformitate cu melodia: „Adevărata fericire este mulţumirea." Poate că, în medie, aşa şi este. Dar pentru noi, cei cu un sistem nervos mai fragil, mai diversificat, aş putea spune: Adevărata fericire o găseşti în pacea interioară! Este aproape acelaşi lucru şi totuşi nu este. Mulţumirea poate exista oricum, fără efort, fără luptă. Chiar există de cele mai multe ori. Dar pacea interioară o cucereşti totdeauna prin luptă, după multe rătăciri. Un eu purificat, înţeles...

— Şi aţi reuşit să ajungeţi la ea, domnule Schramm?

— Aş îndrăzni aproape să afirm că da, stimată domnişoară, deşi nu este o pace aurie. Mai degrabă una violetă, melancolică... Dar totuşi pace.

— Cum se dobândeşte aşa ceva?

— Găsind drumul spre tine însuţi.

— Este foarte greu?

— Cel mai greu lucru!

Ea dădu din cap.

— Se mai adaugă o condiţie: Să-ţi rămâi credincios ţie însuţi.

— Aşa ceva nu este posibil, domnule Schramm.

— Ba este. Cu condiţia să fi găsit în prealabil drumul spre tine însuţi.

— Doar dacă devii pustnic. Dar să fie oare posibil şi dacă trăieşti în lumea asta agitată?

— Nu este ceva ce se dobândeşte. Ori eşti, ori nu eşti. Îţi ai melodia ta, cântecul tău, tonul tău... şi apoi eşti ceea ce eşti.

— Dar în societate nu găseşti aşa ceva. Oamenii din societate sunt, ce-i drept, spirituali, rafinaţi, bine educaţi... dar nu sunt oameni.

— Să fie chiar atât de grav? Nu trebuie decât să depunem puţin efort. Este adevărat că aceşti oameni nu sunt neapărat cei mai interesanţi, cei mai frapanţi.

Ea îl privi dusă pe gânduri.

— Sunteţi cu totul altfel, domnule Schramm.

— De când doamnele fac complimente?

— Nu vrea să fie un compliment. În tinereţea mea mi-aş fi dorit un prieten ca dumneavoastră. Poate că multe ar fi fost altfel.

— Iubesc... asta e totul.

— Iubiţi?

— Fireşte, nu în înţelesul obişnuit al cuvântului. Iubesc totul: natura, oamenii, copacii, norii, suferinţa, moartea, cu un cuvânt: viaţa! Sunt un optimist şi un extremist al iubirii.

— Nu prea aţi avut deziluzii...

— Ba chiar foarte multe!

— Şi cu toate acestea?

— Da, cu toate acestea!

— Ciudat...

Lampa pâlpâi. Fritz luă un coşuleţ cu cireşe de un roşu închis şi i-l oferi.

— Nu aveţi spectacol în seara aceasta, stimată domnişoară?

— De-abia mâine. Vedeţi, tocmai de aceea m-am gândit la dumneavoastră şi am simţit nevoia să vă fac o vizită.

Ea scoase un bilet din poşetă şi i-l întinse. Fritz citi încet:

— Boema. Operă de Puccini. În rolul lui Mimi: Lanna Reiner.

— Da. Trebuie să interpretez rolul sărmanei şi micuţei Mimi. În timpul repetiţiei generale de astăzi m-am gândit foarte mult la dumneavoastră şi la cuibul visurilor. Artiştii din ziua de astăzi nu mai sunt boemi. Sunt foarte bine educaţi, foarte corecţi, foarte ordonaţi, aici, la dumneavoastră, mai găsesc o urmă de boemie.

— Interpretaţi mâine „Boema" spuse Fritz visător. Multă vreme nu am fost în stare să asist la acest spectacol, fiindcă mă impresiona prea tare. Se prezintă un destin asemănător, el făcu un semn spre tabloul de pe perete, dar mâine voi merge la operă să-l văd.

— Mă bucur. Vreţi să-mi împărtăşiţi după aceea impresiile dumneavoastră?

— Când îmi permiteţi să o fac?

— Păi, în aceeaşi seară.

— Probabil că veţi fi invitată undeva.

— Desigur... de către întreaga *Haute volée* masculină.

— În acest caz...?

— Tocmai asta e: nu mă tentează deloc. Oamenii ăştia anosti îmi repugnă. Vreau să stau şi eu o dată de vorbă cu oameni adevăraţi. Linguşeli poţi auzi de la oricine. Scopul lor este de fiecare dată foarte egoist şi transparent. Nu am nevoie de aşa ceva! Se ridică: Prin urmare în jur de ora zece, la intrarea laterală.

Fritz îi sărută mâna:

— Vă mulţumesc.

Ea îi aruncă o privire ciudată.

Apoi plecă. Fritz îi lumină scările până ajunse jos. Lampa arunca umbre groteşti pe trepte şi pe balustradă.

Fritz rămase încă o oră cu lampa aprinsă. Nu citea nimic ci reflecta asupra ciudăţeniilor vieţii omeneşti. Se cutremura când se gândea cât de fantomatic şi fortuit este totul. Un strop de pâclă în univers — o adiere de vânt pe înserate — nu ştii de unde vine şi încotro se îndreaptă — viaţa omului — un vis confuz la revărsatul zorilor...

Dar lampa îşi arunca reflexele luminoase pe tabloul dulce.

Iar chipul de pe tablou zâmbea.

IV

Soarele de primăvară dănţuia şi se zbenguia în spaţiile verzi din faţa gării. Rândunelele ciripeau deasupra porţii late unde îşi făcuseră cuiburile în ciuda gălăgiei şi a învălmăşelii de oameni.

Elisabeth traversă încet piaţa. Tocmai sosise un tren, iar şuvoiul de oameni se revărsa în piaţă. Fata se opri o clipă în loc. Deodată simţi că cineva o priveşte. O pereche de ochi cenuşiu-albăstrui, impertinenţi, o fixau dintr-o faţă bronzată. Zăpăcită, lăsă privirile în jos, apoi se uită după tânărul zvelt, îmbrăcat într-un costum de călătorie cenuşiu. Faţa îi păruse cunoscută, dar cu toate eforturile nu reuşi să-şi amintească de unde o ştia.

Fritz era în cuibul visurilor şi îşi combina culorile. Deodată auzi paşi care urcau rapid scările, uşa se deschise, iar o voce strigă:

— Fritz, dragul meu Fritz...

Două braţe puternice îl înlănţuiră.

— Ernst, băiatule, eşti tu în carne şi oase? De unde pici aşa, pe neaşteptate?

— Am fugit, pur şi simplu. Am tras linia cu opt zile mai repede şi am părăsit pensionul pentru domnişoare bătrâne. Fritz, dragul meu, a venit primăvara, cine mai este în stare să buchisească fugi şi contrapuncte? Nu am mai rezistat... şi iată-mă! Unde sunt feţele din oraş? Să vină toate încoace! Sunt în stare să consum o armată întreagă!

— Linişteşte-te, linişteşte-te băiete. Viaţa dintr-un orăşel ca al nostru se scurge în ritm mai domol. Ai un tempo drăcesc. Ce-ar fi să te speli puţin şi să bei după aceea o cafea?

— Bine, ai dreptate! Neglijez mereu ceea ce este practic şi util. Deci, hai în sanctuarul tău, ca să-mi spăl ideile păcătoase de metropolă în apa cu conţinut de radiu a unui orăşel mic. Şi apoi, un ceai, Fritz! Dar un ceai veritabil, autentic, aşa cum îl poţi bea doar în cuibul visurilor, bine?

După care începu să pufăie şi să se spele în încăperea alăturată, în timp ce Fritz prepara ceaiul.

— Iar acum, hai, povesteşte-mi, Ernst.

— Ah, ce să-ţi povestesc... aşa ceva fac doar babele. O s-o fac şi eu când voi fi bătrân şi cărunt şi-mi voi redacta memoriile, ca boşorog neputincios, dar acum? Iată-mă aici!... Şi cu asta basta!

Fritz zâmbi blajin:

— Las' că vine şi asta!

— În schimb povesteşte tu, Fritz! Ce mai faci *tu* şi ce mai fac tablourile tale? Sunt gata? Au reuşit?

— Am găsit un model pentru tabloul cel mare, iar în persoana respectivă o nouă şi dragă prietenă.

— Este frumoasă?

— Foarte.

Ernst fluieră satisfăcut.

— Şi foarte pură, Ernst!

— Pură?... pură... el deveni serios: Asta înseamnă foarte mult, sau mai bine zis totul... Şi o iubeşti, Fritz?

— Aşa cum te iubesc şi pe tine, Ernst.

— Atunci va fi surioara mea!

— Am ştiut că va fi aşa, Ernst. Îţi mulţumesc.

— Dar este ceva de la sine înţeles, Fritz dragă.

— Cât timp poţi rămâne aici?

— Ah, destul de mult. M-am cam săturat să tot apăs pedala acolo, la noi. Vreau să plec la Leipzig, să mă perfecţionez. Ce mai face Fried? Este pe aici?

— Da, de câteva săptămâni. Şi-a terminat studiile la Düsseldorf şi lucrează acum aici. Are o comandă pentru două tablouri mai mari şi crează şi modele pentru o fabrică de tapete. Mai vinde câte un ex-libris, câte un monotip, uneori şi desene în peniţă sau umbre chinezeşti, face ilustraţii pentru cărţi, aşa că se descurcă.

— Îmi pare bine. Dar micuţa Paula?

— Argint viu, ca de obicei; războinică; vrea să pară deja adultă şi în curând chiar este.

— Vii cu mine până la gară, Fritz? Vreau să-mi scot valizele.

Se îndreptară împreună spre gară. În timp ce stăteau de poveşti, ceva învârtejit şi parfumat se repezi deodată, ciripind, spre ei. Paula...

— Ernst! Eşti chiar tu sau spiritul tău?

— Ambele, Paula dragă; un bărbat îşi duce totdeauna spiritul cu el, în timp ce spiritul unei adolescente constă de

multe ori în spiritul entuziasmului ei.

— Au! exclamă Fritz.

— Vezi, unchiule Fritz, începe iarăşi! Pfui, Ernst!

— Unde mergi învăluită în acest fermecător nor trandafiriu, Paula dragă?

— La hoinăreală, dragă unchiule Fritz.

— La hoinăreală? întrebară amândoi cu un glas. Ce-i asta?

— Ei bine, la plimbare, dacă este mai pe înţelesul tău, domnule Ernst, pe Großestraße, de la cinci jumătate până la şase jumătate.

— Ah, da, înţeleg, spuse Ernst. Noi o numeam odinioară promenada gâştelor.

— Ţine-ţi gura, nesuferitule. La revedere, unchiule Fritz. O luă la picior, dar apoi se întoarse: La revedere, Ernst!

— Aşa se cuvine. Plimbare plăcută, Paula!

Cei doi îşi continuară drumul. La gară, Ernst îi înmână unui hamal recipisele, dându-i şi adresa. Apoi insistă să meargă cu Fritz la o cafenea.

— Dar unde? întrebă Fritz resemnat.

— La Witterkind. Hai, băiete, nu fii atât de posomorât. Trebuie să revăd fetiţele de aici.

— Păi acolo, la voi, n-ai avut parte de fetiţe?

— Dumnezeule, dar alea sunt cu totul altceva. Sunt, toate, „instruite": cu studii încheiate sau în curs de a studia. Semn distinctiv pentru ultima categorie: tocuri scâlciate, lornioane cu ramă neagră, rochii cu tivuri destrămate. Sau: părul lins, bluză *chemisier* cu guler înalt şi mâneci lungi. Speţa cea mai abjectă: studente la muzică. Soi deosebit: artistele înnăscute, rochii foarte decoltate în ciuda gâtului lung şi subţire, umeri ascuţiţi, pieptul plat. Nu dau doi bani pe aspectul exterior. În al doilea rând, sunt foarte „culte". Varietate nouă. Beau ceai, pictează peisaje din ţinutul Alpilor, cântă la pian: „Dorul de casă" al lui Steyner, „Rugăciunea unei fecioare" şi „Tânguirea amoroasă"; citesc: „Iar dragostea este veşnică", „Cu inima sfâşiată" ş.a.m.d. Le-am arătat la câteva dintre ele numere din revista „Schönheit". Dumnezeule... ce izbucnire! Aşa un popor! Nu au habar de soare, aer şi frumuseţe... şoarecii ăştia de bibliotecă defeminizaţi! Să ştii, Fritz, că o femeie cultă este ceva îngrozitor. Avem tot felul de legi, dar ne lipseşte una care să le mărite cu forţa pe femeile plicticoase când încep să facă

politică, să scrie cărţi etc. După ce ai de-a face cu aceste mutre estetice te apucă nostalgia unei fetiţe simple, dulci şi drăgălaşe, care te sărută şi te iubeşte aşa cum îi dictează mama-natură. Ergo: Hai să intrăm la abator!

Îşi căutară un loc în cafeneaua destul de plină. La una din mesele de la mijloc şedea o cuconiţă tânără şi foarte elegantă. Ernst se înclină în faţa ei cu o expresie de ironie. Ea îşi ridică privirile ezitând:

— Domnul Winter?

Ernst îi dădu, zâmbind, mâna:

— Bună ziua, domnişoară Bergen. Caut două locuri libere şi văd că ele există la masa dumneavoastră.

— Poftiţi, cu plăcere!

Ernst îl prezentă pe Fritz şi luară amândoi loc, apoi se uită la Trixi Bergen.

Aceasta roşi şi spuse:

— Nu v-am văzut de mult, domnule Winter.

— Am fost plecat. M-am întors de-abia astăzi.

— Iar eu cu trei zile înainte. Unde aţi fost?

— La Berlin.

— Ah, Berlin! Ce oraş frumos! Câte divertismente, ce festivităţi strălucite!

— Şi câte blocuri ca nişte cazărmi! replică Ernst cu ironie.

— Nu trebuie să te uiţi la ele. Trebuie să-ţi faci viaţa cât mai plăcută.

— Dar mai târziu? întrebă Fritz.

— Ah, mai târziu... astăzi este astăzi! Sunt încă tânără şi frumoasă. Ce rost are să mă gândesc la mai târziu. Ea fredonă melodia interpretată de orchestră, legănându-şi umerii:

— Aş vrea să dansez! în orăşelele astea scârboase de provincie nu este posibil aşa ceva. La Berlin găseşti peste tot săli de dans: boston, foxtrot, maxixe, uh, uite că începe. Dar aici... fata pocni din degete.

— În curând plec iar.

— Tot la Berlin?

— Fireşte... *acolo* e viaţa adevărată!

— Dar pentru a fi fericit nu ai neapărat nevoie de un oraş mare, spuse Fritz.

— Aveţi dreptate, poţi da de noroc şi într-un ungher.

— Există concepţii şi concepţii, spuse Ernst. O bună

cunoştinţă îmi scrie că este foarte fericită. Are un copil.

Trix izbucni în râs:

— Ce ghinion!

Ernst se uită liniştit la ea:

— Este căsătorită şi şi-a dorit de mult un copil.

— N-are decât... renunţ la această plăcere... vreau să-mi trăiesc viaţa!

— Poţi duce o viaţă interiorizată şi una exteriorizată, observă Fritz. Se ridică însă întrebarea: care din ele este mai valoroasă? Şampanie, rochii, cavaleri, festivităţi... cred că pe termen lung începi să te plictiseşti şi să te saturi de ele. Şi care este sfârşitul? Ce mai rămâne din toate astea la bătrâneţe? În schimb, celălalt mod de a trăi mi se pare mai profund. O femeie al cărui suprem ideal este feminitatea ei, care îşi găseşte fericirea supremă în maternitate! Gândiţi-vă, ce lucru frumos: să trăieşti mai departe în copiii tăi, să devii în felul acesta nemuritor...

Trix îl întrerupse aproape cu vehemenţă:

— În fond, cine sunteţi? Ce vreţi de la mine?

Fritz continuă:

— O femeie care nu devine mamă a pierdut tot ce poate fi mai frumos — tot ce poate fi mai frumos pentru o femeie. De câtă fericire are parte o mamă în primii ani de viaţă ai copilului, de la primul gângurit nearticulat până la primul pas nesigur! Se recunoaşte în fiecare stadiu, se vede renăscând, întinerită, în copiii ei. Indiferent ce ar fi făcut o femeie: *un* cuvânt trece cu buretele peste tot: A fost mamă. Poate că aţi aflat şi dumneavoastră de la propria mamă aşa ceva.

Trix îl fixă cu ochii mari, apoi se ridică deodată şi ieşi în grabă.

Ernst zâmbi plin de înţelegere. După câtva timp se duse după ea.

Când reveni era emoţionat:

— Am găsit-o la garderobă, hohotind de plâns. Am încercat să o consolez şi i-am dat adresa ta. Întreba mereu: „Cine este omul acesta? Ce s-a întâmplat cu mine?". Probabil că te va vizita în curând.

— Am procedat intenţionat, spuse Fritz. Am trezit sentimente ascunse şi am făcut să vibreze corzi de mult uitate. Vor continua să vibreze şi vor ajunge în disonanţă cu celelalte,

care au dominat viaţa dusă de ea până acum. Întrebarea este: care vor fi mai puternice?

Ernst dădu din cap:

— Este o fată bună. A avut sânge prea fierbinte şi o minte prea scurtă. Restul ţi-l poţi imagina şi tu. Este întreţinută. Fritz, am impresia că am înmulţit iar cu unul numărul copiilor tăi.

— Cu cât mai mulţi, cu atât mai bine.

Mai stătură câtva timp de poveşti, apoi plecară.

Oraşul era învăluit în lumina asfinţitului. Turnul verzui al domului înnegrit de trecerea timpului se înălţa neclintit deasupra agitaţiei oraşului, ca un vestitor al eternităţii. Sub pod murmura râul. Despre ce? Despre oameni... despre oameni. În parcuri înflorea primăvara. Liliacul aproape că trecuse, dar din verdeaţă îşi scoteau capul primii boboci de trandafir.

Ernst se uita după fete.

— De parcă ar purta, toate, nişte coroane nevăzute. Din cauza primăverii.

— Manifestă atât mândrie cât şi smerenie. Simt cum se trezeşte feminitatea în ele. Asta înseamnă să dai şi în acelaşi timp să slujeşti.

— Ştii ceva, Fritz, femeile sunt, totuşi, mult mai bune decât noi.

— Cum ai descoperit deodată aşa ceva?

— Nu ştiu nici eu. Cea mai bună dovadă este iubirea. La bărbat ea înseamnă mai mult dorinţă, la femeie mai degrabă sacrificiu. La bărbat intră în joc vanitatea, la femeie nevoia de ocrotire. Mă gândesc la femeia adevărată, nu la femeiuşti.

Fritz zâmbi:

— În tinereţe susţineam că bărbatul nu este în stare să iubească. Mi-am retractat apoi spusele. Trebuie să te înalţi de la iubirea pur fizică la cea sufletească. Mulţi confundă euforia simţurilor cu iubirea. Iubirea este în primul rând sufletească, psihică. Asta nu înseamnă că trebuie neapărat să rămână platonică, palidă, neîmplinită. Totuşi, armonia fizică trebuie să fie o intensificare sau declanşare a contactului sufletesc. Iubirea este o beţie. Nu a simţurilor ci a sufletelor. Nu sunt un fătarnic; dispreţuiesc însă iubirea exclusiv carnală. O legătură spiritual-sufletească de maximă intensitate, concretizată fizic — iată ce înseamnă iubirea... Dar uite-o pe Paula. Pentru ea iubirea este încă o mare necunoscută; deşi la cochetărie se pricepe. Şi uite-l

şi pe Fried.

Fried se apropie cu multă bucurie şi îl salută cu căldură pe Ernst.

— Bine Fried, spuse acesta, de când îţi petreci timpul la expoziţia de eleve şi adolescente de aici, de pe Großestraße?

— Este un tablou atât de frumos... culorile vii, luminoase, primăvăratice etalate de fete, de rochii... totul reprezintă o personificare a lunii mai. Resimt multitudinea de culori şi forme, de mişcări reunite în armonia numită luna mai, ca o mângâiere blândă care îmi învăluie sufletul după o zi de muncă grea.

— Frumos spus, râse Ernst. Nu dau doi bani pe mângâierea blândă. Prefer vijelia. Dar oare dorinţa ta impersonală de a fi mângâiat de tabloul ce ţi se oferă nu ascunde una mai personală, şi anume de a găsi o compensaţie în mâna şi mai blândă a unei fete? Căci omul simte mereu nevoia să găsească o formă mai specială de concretizare a înclinaţiilor sale generale. Iar forma de concretizare a dispoziţiilor tale primăvăratice sunt fetele, întocmai după cum acordul de septă dominantă în do trebuie să treacă neapărat în fa major, altfel ar reprezenta o disonanţă. Nu ne putem imagina luna mai fără fete! Sau preferi disonanţele?

— Când eram copil îmi plăcea să cânt la muzicuţă. Iată de ce prefer armonia şi acordurile armonioase.

— Prin urmare...

— De altfel, trebuie să plec. Fried roşi şi se uită spre partea cealaltă a străzii, de unde o adolescentă obrăznicuţă îi aruncă o privire care ar fi trebuit să-l ardă.

— Bine, Fried, spuse Ernst care sesizase manevra; în acest caz modulează în fa major.

Fried râse, dădu mâna cu ei şi o porni pe urmele purtătoarei îndrăzneţe de cosiţe.

— Ştii ceva, Fritz, mă simt ca un Mathusalem când circul aşa, de unul singur... Măi-măi! Dar cine a fost asta?

Fritz salutase.

— Prim-solista de la Opera de vară.

— Ce elegantă!

— Nesatisfăcută.

— De ce?

— De viaţă şi de oameni.

— Este rasată.

— Mama ei era rusoaică.

— Aha, aşa bate vântul. Dar spune-mi, păcătosule, de unde o cunoşti?

— A fost o întâmplare. Pictam turnul de la poarta Hase, fiind foarte adâncit în activitatea mea. Deodată am simţit că cineva mă priveşte, de parcă m-ar fi învăluit un fluid. Mi-am întors capul şi am văzut doi ochi mari, negri. Zâmbeau... nici nu-ţi pot spune cum... ciudat şi enigmatic. A vrut să-mi cumpere tabloul de pe şevalet. Mi-am exprimat regretele, dar tabloul era o comandă; am invitat-o însă la expoziţia de pe Möserstraße, unde putea vedea mai multe tablouri de-ale mele.

— Aşa... Dar ştii, Fritz, aş vrea totuşi să am parte în seara aceasta de o prezenţă feminină, chiar dacă doar pentru o şuetă.

— Noua mea prietenă, Elisabeth, trece diseară pe la mine, poţi face cunoştinţă cu ea cu această ocazie. În cinstea întoarcerii tale vom bea o sticlă cu vin... un vin vechi.

— Aşa vom face, şi nu ne vom opri la una singură. Ernst îl luă, voios, pe Fritz de braţ şi grăbiră amândoi pasul.

— Aşa, băiete, spuse Fritz după ce ajunseră acasă. Ce vrei să fumezi: pipă, ţigări sau ţigarete? Serveşte-te după plac. Eu rămân la pipa mea dragă.

— Eu la ţigaretă. Are mai mult stil.

— De când dai atâta importanţă stilului?

— De fapt, dintotdeauna. Sunt pe cale să-mi scornesc tot felul de forme de manifestare mai exclusive.

— Imposibil! La ultima noastră întâlnire arătai un dispreţ răutăcios pentru aşa ceva.

— Spun şi eu ca Nietzsche: Doar cel ce se schimbă rămâne un congener de-al meu. Sar de la o fază de dezvoltare la alta. Alţi oameni urmează o evoluţie lină, continuă. Eu, în schimb, evoluez în cicluri. Dintr-o dată mă trezesc în alt ciclu — în alt cerc. În salturi. Dar să nu mai vorbim despre asta. Cuibul visurilor este iarăşi fermecător. Ţi-ai păstrat vechea pasiune pentru flori.

— Şi mai demult era tot aşa. Pe vremea când eram un biet pârlit, preferam să n-am ce mânca, dar nu renunţam la flori. De multe ori am dat ultimii bănuţi pe flori în loc să cumpăr pâine. Florile poartă chiar răspunderea pentru o relaţie amoroasă — o relaţie cu profit. Am văzut într-o florărie o fată drăgălaşă care vindea flori.

Nu era nimic deosebit în asta. Doar că nu mai aveam bani, iar ea era vânzătoare într-o florărie. Aşa încât am cumpărat trandafiri cu ultima mea marcă — trei bucăţi, cu cozi lungi — am rugat-o să-i împacheteze, m-am dus până la uşă, apoi m-am întors, am luat unul din trandafiri şi i l-am oferit fetei care se zăpăcise complet. Ca să nu stric efectul, am plecat imediat. Îţi dai seama, că pe vremea aceea şi eu puneam preţ pe stil. În seara următoare am întâlnit-o pe fată din pură întâmplare. Spre marea mea ruşine trebuie să mărturisesc că mă interesau mai mult florile decât fata. A fost singura iubire din interes din toată viaţa mea. În curând am îndrăgit-o însă şi pe ea. Cuibul meu oficia pe atunci adevărate orgii de flori, în ciuda lipsei de bani. Acum este de mult soţia unui bărbat vrednic — micuţa Margit — poate se mai gândeşte uneori la acel Fred care iubea atât de mult florile ei... De altfel, trebuie să mă reped până la tâmplar; mi-a găsit o ladă veche, foarte frumoasă şi aşteaptă să-i spun până diseară dacă vreau să o cumpăr. Era cât pe-aci să uit. O clipă, mă întorc imediat.

Ernst îşi fuma liniştit ţigareta, privind, îngândurat, rotocoalele albastre de fum.

Deodată se auzi un ciocănit. Dus încă pe gânduri, strigă:

— Intră!

Apăru Elisabeth:

— Bună seara, unchiule Fritz...

La auzul vocii blânde, Ernst se ridică repede:

— Ah, exclamă râzând, frumoasa necunoscută de la gară. Ce coincidenţă! Unchiul Fritz nu este aici. Vă mulţumiţi deocamdată cu mine? Mă numesc Ernst Winter, iar dumneavoastră sunteţi domnişoara Heindorf, nu-i aşa?

— Da. Elisabeth era intimidată. Deci acesta era Ernst Winter, despre care unchiul Fritz îi vorbise de atâtea ori. Închise o clipă ochii... nu ştia nici ea de ce. Simţi că i se urcă un val de căldură în piept, dar acesta dispăru repede. Rămăsese însă o senzaţie de stinghereală.

— Dar poftiţi, ne aduceţi primăvara; şi nimeni nu vrea să renunţe la ea. Luaţi loc în fotoliul de aici... nici nu este posibil în alt fel. Conform tradiţiei, celălalt este locul obişnuit al lui Fritz. Iar locul acesta impozant de aici, de pe cufărul care seamănă cu un tron din cauză că a fost acoperit atât de pitoresc cu o husă de mătase, este locul meu tradiţional. Mai demult musafirii

şedeau pe depozitul de cărbuni de acolo. Vedeţi că este vorba de o lădiţă de lemn îmbrăcată de Fritz într-o stofă elegantă; sus are chiar şi o pernă. Dacă ridicaţi capacul, veţi zări diamantele negre. Deşi situaţia materială s-a îmbunătăţit între timp, nu ne-am atins de pilonii de bază ai cuibului visurilor — ar fi însemnat un sacrilegiu — dar am adus nişte adăugiri în beneficiul musafirilor: fotoliul acesta din răchită. Totul are aici o semnificaţie proprie, un drept propriu, fiecare tablou de pe perete... şi nu sunt puţine. Ultima noutate este fereastra ca din basme, există de un an. Vedeţi: o ferestruică de mansardă prin care intră, noaptea, stelele. Câtă poezie: o ferestruică de mansardă! Câtă intimitate în ea! Este o ferestruică de mansardă ca în basme. Peretele de aici, din jurul ferestrei, este vopsit în albastru, ca cerul, iar pe acest cer vedeţi stele de aur şi inimioare roşii. Pe fiecare inimioară este gravat un nume, şi fiecare nume te duce cu gândul la un prieten drag. Aici, la margine, în imediata apropiere a razelor lunii, puteţi vedea o inimioară palidă înconjurată de o cunună de trandafiri roşii. Puteţi descifra şi numele: Lu. Iar acolo, el arătă spre tabloul dulce din colţul lui Beethoven, acolo este şi tabloul ei... a iubit-o foarte mult.

— Mi-a povestit, spuse Elisabeth încet.

— Înseamnă că vă acordă multă încredere. V-a spus totul?

— Da, totul.

— Este mult. Până acum doar mie mi-a povestit totul. Ceilalţi ştiu doar că a iubit-o foarte mult şi că ea a murit. O poezie scrisă de el în acea perioadă exprimă însă mai mult. Vreţi să vi-o recit?

Elisabeth dădu din cap.

Eşti primăvara, viaţa mea
Eşti tot ce am pe lume —
Eşti steaua ce-mi va lumina
Viaţa pân' la moarte.
Eşti cerul meu, liniştea mea
Eşti raiul pe pământ —
Şi ochii de mi-i vei închide
În pace voi dormi.

Într-o oră plină de har am compus melodia la acest text.

— Aţi vrea să mi-o daţi?

— Cu plăcere. Fritz are manuscrisul. Îi spun să vi-l dea. Dar iată-l că a venit.

Fritz intră.

— Bună seara, draga mea Elisabeth. Ei, copii, v-aţi împrietenit deja un pic?

— Sper, spuse Ernst zâmbind.

— Primăvara, prieteniile se leagă mai uşor decât în alte anotimpuri, adăugă Elisabeth. Totul este mai intim, nu-i aşa unchiule Fritz?

— Desigur, fetiţo. Iar în primăvara vieţii mai uşor decât către sfârşitul ei. Aşa! Iată, am adus cireşe pentru Elisabeth şi ţigări egiptene *Papyros* pentru Ernst. Simţiţi-vă ca acasă.

Elisabeth se ghemui în fotoliu şi ciuguli din cireşele de un roşu închis.

— Şi ce-ai mai făcut astăzi, Elisabeth? Trebuie să ai parte de ceva frumos în fiecare zi, oricât ar fi de cenuşie şi posomorâtă. Mă întreb de multe ori seara: Astăzi te-ai bucurat de ceva frumos? Şi trebuie să admit că, oricât să fi fost ziua de urâtă, a existat totuşi un mic crâmpei de soare. Aşa că voi începe cu persoana mea: Ziua de astăzi mi-a rezervat o mare bucurie; mi l-a adus pe Ernst!

— Dragul meu, dragule... Începu Ernst emoţionat strângându-i mâna.

— Iar acum, e rândul tău, Elisabeth.

— Au fost mai multe. Dar cel mai frumos moment l-am trăit în seara asta, în timp ce veneam spre tine, de-a lungul meterezului Herrnteich. Soarele care asfinţea tivea mirific bătrânii tei. Era linişte. Amurgul roşu se reflecta în râu şi un foşnet aproape ireal agita copacii. Era atât de frumos încât îmi venea să plâng. Şi apoi încă ceva! M-am oprit la capătul meterezului ca să arunc o privire asupra coridorului înverzit. Deodată apăru o păsăruică drăgălaşă, se aşeză în imediata mea apropiere pe o creangă, se uită la mine cu ochişorii ei negri, rotunzi ca nişte mărgele, întoarse capul dintr-o parte în alta şi începu să ciripească... Ah, şi încă ceva! Am întâlnit o bătrână muncită, amărâtă, care ducea de mână un copilaş palid. Copilul avea în mână nişte flori. Deodată strigă: „Uite, mamă, ce flori frumoase!" oferindu-i-le... Femeia zâmbi privind spre asfinţit... ah, unchiule Fritz, un zâmbet... Acum ştiu mult mai mult... mult

mai mult: întreaga lume este frumoasă!

Îşi împreunase mâinile ca pentru rugăciune.

Ernst rămăsese ca vrăjit. I se părea că în cameră se afla o zână, o nimfă a pădurii, atât de îngemănată cu natura arăta Elisabeth. Un copil cosmic, neatins de îndoieli şi raţionamente sofisticate, de cauzalitate şi necesitate, întruchiparea simţirii pure, o fiinţă dăruită naturii, bunătatea întregii lumi personificată într-un om.

— Iar acum tu, Ernst, spuse Fritz.

— În tren. Era supraaglomerat. Iată de ce nişte călători cu bilete mai ieftine au ajuns în compartimentul nostru. Şi acesta era ocupat, deci oamenii rămaseră în picioare. Şi anume patru persoane, printre care două fete. Aveam impresia că erau artişti de varieteu. Fata cea mai mică era încă frumoasă; deşi tânără, trăsăturile ei erau deja puţin trecute. Nu stătea de vorbă cu ceilalţi. Aceştia se ţineau de asemenea mai de o parte, deşi păreau îngrijoraţi de ea. Oamenii de soiul acesta sunt totdeauna buni camarazi. Fata părea obosită. Faţa ei avea o expresie puţin visătoare, ceea ce îi conferea o notă de puritate. O doamnă de lângă mine îşi plasase căţelul pe unul din locuri. Ea îşi strânse fustele ca să nu ajungă în atingere cu oamenii aceştia. Fata observă gestul şi pe buzele ei apăru o expresie de amărăciune. Părea să se sfădească cu destinul ei. M-am simţit ciudat; aş fi făcut orice ca să şterg această amărăciune. M-am ridicat şi am spus: „Domnişoară, pot să vă ofer locul meu?" Ea mă privi nedumerită. Două călătoare, nişte gâsculiţe pistruiate, chicotiră... le-aş fi dorit să aibă cel puţin o sutime din dulceaţa acelei făpturi. Am spus foarte serios: „Vă rog, poftiţi!" Ea îngăimă un „Mulţumesc" şi se aşeză. I-am luat valiza şi am pus-o în plasa pentru bagaje; doamna cu căţelul arătă o asemenea teamă de contactul cu valiza, încât m-am înfuriat şi am spus: „Stimată doamnă, permiteţi, vă rog, să ne aşezăm aici", arătând spre locul ocupat de câine. Ea mă privi mânioasă fără să răspundă. Liniştit, am continuat: „Ştiţi, în compartimentele pentru persoane câinii nu pot ocupa un loc de şezut; ei trebuie duşi în compartimentul pentru câini, după cum vă poate confirma şi conductorul." Acesta tocmai intrase la noi, şi îmi dădu dreptate. Stimata îşi luă odrasla canină în braţe, dar eu nu m-am aşezat, ci i-am oferit celeilalte fete locul, bucurându-mă ca un hoţoman de furia balaurului care şedea acum între cele

două fete, strângându-şi fustele în jurul trupului. Unul din cei doi însoţitori intră în vorbă cu mine şi îmi oferi o ţigară, probabil în dorinţa de a-şi manifesta recunoştinţa. Nu aveam chef de fumat, dar nu-l puteam refuza căci ar fi fost un gest de trufie. Am fumat-o prin urmare, deşi aproape că mi s-a făcut rău din cauza ei. Apoi l-am servit eu cu una din havanele primite de la un coleg. Era un om simpatic. Studiase la Conservatorul din Leipzig şi îmi povesti atâtea despre perioada petrecută acolo încât mi-a făcut poftă să merg şi eu la Leipzig... Coborâră cu toţii în gara următoare. Fata îmi aruncă o privire... o privire... ca o mătase de culoarea viorelei... a fost frumos.

Se aşternu tăcerea. Crepusculul ţesea pânze tot mai albastre în cuibul visurilor, iar umbrele deveniră mai dense.

— Unchiule Fritz, spuse Elisabeth, s-a întunecat...

Fritz aprinse lumânările din dreptul tabloului de pe perete şi puse trandafirii în faţa lui.

Licărul pâlpâitor al lumânării cădea pe chipul dulce insuflându-i parcă viaţă. Aveai impresia că ochii frumoşi strălucesc iar gura roşie zâmbeşte.

Fără să spună nimic, Fritz luă un manuscris subţire şi citi cu voce tare:

Ore-nserate — o, lume a mea!
Ore de tainic amor.
Coboară divină iubită din cer
Sărutul tău pace mi-aducă.

Drumuri pierdute — talazuri lovite —
Dorinţe-arzătoare se sting.
Viaţă şi moarte de văluri cuprinse,
De pacea a rozelor văluri.

Ore-nserate — o, lume a mea!
Vrajă, extaz plin de har.
Ore supreme, sunet domol
Al vechii şi veşnicei strune.

— „Al vechii şi veşnicei strune", repetă Ernst visător. Da, aşa poate fi numită această melodie pierdută care pluteşte deasupra vieţii, acest *ceva* ţesut din dorinţa împlinirii, plânsetul

de fericire şi enigmă. Adeseori pare să fie un cântec uitat din copilărie; uneori este sunetul îndepărtat al viitorului; alteori îl auzi în imediată apropiere, când îţi ridici ochii sălbatici, desanctificaţi, spre orizonturi îndepărtate, mânat de nostalgia unor ţinuturi străine; şi nu arareori adie ca o mireasmă de liliac în nopţi pline de anxietate. Este zăpada rece de pe gheţari, scânteierea zăpezilor veşnice pe frunţile înfierbântate, argintul stelar pe craterele învăpăiate ale voinţei şi ale nostalgiei; nu are un nume, este balanţa, echivalentul etern, *marele ceva,* care te împinge spre pace.

Ochii lui Elisabeth străluceau, aproape ireali.

— *Ceva,* spuse, iar vocea ei avea o rezonanţă zguduitoare...

— Mai demult vorbeam despre *marele Tu,* spuse Fritz gânditor, dar nu este numai atât. Este mai mult decât atât. Cuprinde o doză mare de izbăvire şi pace pentru enigmele eterne ale vieţii. Am spus izbăvire, nu soluţionare. Nu există o soluţie, doar izbăvire! Când liniştea se aşterne pe gândirea crispată, sfredelitoare, iar sufletul este învăluit într-un sentiment de pace. Acesta este *marele ceva,* da, despre care nu ştim nimic: ce, de ce, când... *ceva...* un cuvânt care spune totul, inexprimabil, inimaginabil... liniştea profundă a simţirii.

— Domul visurilor, spuse Ernst.

— *Ceva,* şopti Elisabeth.

Orologiul din turn se auzi bătând în depărtare. Elisabeth se trezi din reverie şi se ridică.

— Mi-ar plăcea să rămân aici, unchiule Fritz, dar trebuie totuşi să plec.

Ernst o însoţi pe străzile care răsunau de zgomotul paşilor lor. O luă de braţ. Mâna ei tremura uşor. Aşa îşi continuară drumul prin noaptea de mai, fără să vorbească aproape nimic. Elisabeth se opri la poarta care ducea în grădină.

— Aici locuiesc. Noapte bună!

El se aplecă sărutându-i mâna şi aşteptă până când făptura ei graţioasă dispăru în casă. Apoi se întoarse şi o porni cu paşi repezi spre casă.

V

Scrisori colorate îşi luaseră zborul din „cuibul visurilor" al lui

Fritz Schramm înspre camerele lui Elisabeth şi Paula. Fritz şi Ernst lansaseră o invitaţie la o seară albastră de vară.

Primele umbre ale înserării se lăsau încet în jos, ca un văl uşor coborât din cerul tot mai palid. Cuibul visurilor era împodobit în mod festiv. Grămezi de flori parfumate se alintau în diferite vaze şi cupe. În faţa tabloului dulce ardeau două lumânări de un roşu închis.

Ochii frumoşi străluceau iar buzele păreau să zâmbească.

Elisabeth purta o rochie albă brodată, iar în părul ei lucea o diademă îngustă, din aur.

Arată ca o regină graţioasă, se gândi Ernst care manevra ceainicul. Îmbrăcase una din jachetele de culoare deschisă ale lui Fritz. Ceainicul zumzăia încet. Fritz aranjase vesela pe masa ornată cu flori. Ernst preluase rolul unui custode de muzeu care face reclamă pentru exponate. Prin urmare se dezlănţui:

— La început un ceai, ceaiul nostru, pe care nu-l puteţi bea decât în cuibul basmelor. Cei ce se simt atraşi de delicatese moderne, cum ar fi: homari, sardele, icre şi altele asemănătoare, să binevoiască să se delecteze cu ele. Noi, cei doi bătrâni, adică cel puţin eu, rămânem „cu fidelitate şi credinţă", după cum se spune în cadrul societăţilor de tir cu ocazia sfinţirii drapelului, adepţii mâncării naţionale din cuibul visurilor, care era aproape felul de mâncare cotidian pe vremea când lumea nu aprecia încă la justa ei valoare genialitatea locatarilor lui, în speţă a lui Fritz. Se prepară în modul următor: se ia o felie de pâine neagră şi se unge gros cu unt. Trebuie să subliniez că untul reprezintă o variantă mai târzie, apărută în urma ridicării nivelului de trai şi din cauză că are gust mai bun. Prin urmare: se unge cu unt şi se pune pe ea melasă, numită în alte părţi, în mod cu totul eronat, un soi de sirop. Tehnica este următoarea: se înfige linguriţa în masa dulce, negricioasă şi lipicioasă, se învârte cu repeziciune, se scoate cu o mişcare bruscă, iar apoi se lasă compoziţia să se prelingă în spirale frumoase pe pâine, scriind, de exemplu, cu mişcări abile, numele iubitei pe unt. Lama unui cuţit aduce după aceea, în originalitatea labirintului de zigzaguri, uniformitatea şablonului unei pâini cu unt netezite frumos. Pe pâine se aşază felii subţiri de măr. Şi modul de a o mânca îşi are farmecul său: trebuie să fii tot timpul atent ca melasa să nu se scurgă de pe pâine. În felul acesta eşti mereu ocupat să ţii pâinea în echilibru — un

frumos exerciţiu preliminar pentru răbdare, speranţă, echilibru sufletesc şi alte însuşiri psihice asemănătoare. Cred că voi scrie la un moment dat un studiu despre funcţiile educative ale melasei.

— Încetează o dată! Paula râdea în hohote. Probabil că este prea cald şi Ernst a făcut o insolaţie.

Ernst nu se lăsă intimidat:

— Iar acum le vine rândul minunatelor ceşti şi căni cafenii şi albastre ale lui Fritz, fiecare din ele o adevărată poezie. Se spune că nu s-a putut hotărî să le înstrăineze nici măcar în perioadele de maximă ananghie... prin urmare beţi cu luare aminte din ele. Dar... pe dumnezeii lunii mai! cred că Paula mi-a trezit foamea. Deci, copii, poftiţi: serviţi-vă!

Se ospătară, cu toţii, cu multă poftă.

Încetul cu încetul începu să se întunece.

Fritz ieşi afară, apoi reveni şi deschise uşa spunând:

— Haideţi, să trecem dincolo.

— Vai, unchiule Fritz, ce frumos! Ce frumos!

Atelierul era învăluit în umbrele înserării. Perdelele uşoare, albastre, cădeau în falduri moi de o parte şi de alta a ferestrei. În mijloc era pianul de culoare închisă; două lumânări ardeau în sfeşnicele cu luciu auriu, împrăştiind o lumină difuză în încăpere. Pe pian o vază mare plină cu trandafiri parfumaţi. De-a lungul pereţilor, în întuneric, taburete, un divan, câteva fotolii adânci. Fritz spuse foarte serios:

— Ne vom mulţumi cu această lumină. Am aranjat locurile de şezut în aşa fel încât fiecare să poată fi singur cu sine însuşi, pe întuneric. Noi, oamenii, suntem o seminţie ciudată. Ne este ruşine să ne arătăm sentimentele, chiar dacă ne cunoaştem bine unii pe alţii; ba de multe ori ne este ruşine să le exteriorizăm chiar faţă de noi înşine. De aceea, să fie fiecare singur, atât de singur încât să nici nu poată distinge figura celuilalt în întuneric.

Ernst se aşează într-un fotoliu, ceilalţi îi urmară exemplul.

— Să tăcem puţin, se rugă Fritz. Trandafirii, lumânările, seara de vară... toate acestea înseamnă tăcere.

Flăcăruile pâlpâiau. Elisabeth savura cu ochii larg deschişi tabloul frumos al trandafirilor în reflexele lumânărilor.

Se lăsă liniştea.

Apoi Ernst umplu cupele cu un vin rubiniu. Puse o cupă pe

pian, lângă trandafiri, şi o umplu până sus. Nu-şi putea stăpâni tremurul mâinii.

— Copiii mei dragi, începu Fritz ridicând paharul, dar nu reuşi să continue.

Îşi goliră cu toţii în tăcere paharele.

Ernst se îndreptă repede spre pian, se aşeză şi începu să cânte. Un motiv furtunos se dezlănţui, apoi se stinse încet, se intensifică iar, trecu pe nesimţite în tonalitate minoră şi se dizolvă într-o melodie vaporoasă. Aceasta se prelingea în încăpere ca nişte perle într-o fântână argintie, fiind din când în când întreruptă de motivul tumultuos, după care reapărea. Şi acum iat-o iarăşi; ultimul acord se aşternu în încăperea întunecată ca o piesă de sidef pe o catifea de culoare închisă. Ernst se ridică şi se cuibări în fotoliul său.

Elisabeth îl ascultase uimită. Dulceaţa melodiilor îi pătrunsese până în adâncul inimii, creându-i o stare de nelinişte — nu ştia nici ea din ce cauză.

— Am regăsit câteva poezii scrise în timpuri fericite, spuse Fritz rezemându-se de speteaza fotoliului. Vi le citesc:

În liniştea serii
Gândul îmi zboară
Iarăşi şi iarăşi
Spre tine, iubito.
Iar paşii uşori ai dragostei tale
Vibrează în mine
La orice zgomot.

Şi vii! Iată că vii...!
Dar nu eşti aici.
Bucuria-aşteptării sufletu-mi scaldă.
A dragostei tale nostalgie
Delicat adie ca luciul
Azuriu al ochilor tăi.
Şi ca o nestemată se pierde
În vrăjita mantie a nopţii.

Şi vii! Iată că vii...!
Cu paşii uşori ai dragostei tale
Te-apropii plutind de mine.
Şi orice suflare e plină

De harul parfumului tău.
La pieptul tău cad pierdut
Şi la fericirea supremă m-adăp
În cer şi pe pământ.

— Iar acum să ne cânte Elisabeth, spuse Fried.

Ernst deveni atent. Şi Fritz îi povestise ceva... dar să cânte! Urechea sa de muzician se simţea uşor lezată. Se uită puţin agitat în jur. Oare va face faţă acestei încercări?

— Ai vrea să o acompaniezi pe Elisabeth, Ernst?

— Da... cu plăcere...

Se îndreptă pe întuneric spre Elisabeth şi apoi se duse împreună cu ea la pian. Lovi câteva acorduri.

— Şi ce să fie?

— Mignon, se rugă Fried.

Ernst zâmbi puţin ironic.

— Bine, Mignon să fie.

Îi întinse lui Elisabeth foaia, dar fata scutură din cap. Pe dinafară... bine... aşa să fie. Ernst începu cu preludiul, iar Elisabeth intră cu vocea ei suavă, cristalină:

Ştii tu de ţara cu lămâi în floare,
Cu portocale-aprinse-ntre frunzare?
Un vânt uşor din ceru-albastru bate,
Tăcut e mirtul, laurul înalt e,
Ştii ţara, tu?
La ea, la ea
Iubitul meu cu tine aş pleca.

Ernst rămase uluit de uşurinţa cu care cânta. Vocea se desfăşura fără nici un efort, devenind tot mai sonoră în versurile: „La ea, la ea" apoi cobora până la o adiere plină de nostalgie în refrenul: „Iubitul meu cu tine aş pleca".

Ştii casa tu? Se-nalţă pe coloane,
Străluce sala, licăresc cotloane,
Şi marmuri stau şi mă privesc cu milă:
Ce ţi-au făcut, sărmana mea copilă?
Ştii casa tu?
La ea, la ea,

Cu tine-ocrotitorule-aş pleca.

Ernst rămăsese cu ochii aţintiţi asupra lui Elisabeth uitând aproape să o acompanieze, atât de încântătoare era imaginea care i se oferea. Licărul pâlpâitor al lumânării se reflecta în părul ei şi proiecta irizaţii pe diadema de aur. Aveai senzaţia că Mignon este chiar Mignon, atâta nostalgie indescriptibilă exprimau trăsăturile ei pure când atacă strofa:

Poteca ştii, prin nouri, sus la munte?
Catâru-şi cată drumu-n ceţi cărunte.
În peşteri sta un neam străvechi de zmei,
Puhoaie cad, se prăvăleşte stei,
Poteca ştii?
La ea, la ea
Ne duce drumul! Tată de-am pleca!

Rochia albă rotunjea tabloul. Era însăşi Mignon care îşi împărtăşea serii albastre nostalgiile. Lui Ernst i se părea că vede o regină, o prinţesă inaccesibilă; nu putea pricepe cum de fusese în stare să rămână atâta vreme impasibil alături de ea. Când Elisabeth se uită la el cu o privire aproape absentă, serioasă, simţi că inima începe să-i bată mai tare. Oare ce se întâmplase? Apoi îşi coborî ochii spre clape învăluind în sunete argintii vocea suavă pe care cu toţii o ascultau fascinaţi. Toată greutatea telurică părea să se fi desprins, totul devenise sunet pur. Ernst avea senzaţia că această voce va răsuna în continuare, până în vecii vecilor. Mignon...

— De acum înainte te vom numi Mignon, spuse Fritz. Mignon... nostalgia infinită.

Ochii lui Elisabeth aveau un licăr întunecat când Ernst îi luă în tăcere mâna şi i-o sărută.

Se lăsase noaptea. Analizară câtva timp problema nostalgiei, apoi reluară tema care îngemănează lumea şi viaţa, cerul şi iadul, adică totul, şi anume: iubirea.

— Iubirea înseamnă contopirea supremă, egoismul maxim în dăruirea cea mai profundă a sinelui şi a tot ce ai, spuse Fritz.

— Iubirea este o luptă, îl contrazise Ernst; pericolul provine din dorinţa de a se dărui. Cel ce o face primul, este pierdut. Trebuie să strângi din dinţi şi să fii nemilos... numai aşa poţi

învinge.

— Dar bine, Ernst, interveni Fried, iubirea este frumuseţea supremă în cea mai pură formă... iubirea este frumuseţe!

— Iubirea înseamnă sacrificiu şi fericirea de a sluji, spuse Elisabeth.

Tăcere.

— Ei bine, Paula, începu Fritz. Nu te-ai pronunţat încă. Ce părere ai?

— Ah, se auzi vocea ei din întuneric, ce mai atâta tura-vura. Iubirea este iubire... şi cu asta basta!

Izbucniră cu toţii în râs.

— De data aceasta Paula are dreptate, strigă Ernst. Ce rost are toată disputa: iubirea este iubire! Trebuie să o simţim! Nu să risipim vorbe goale.

Apoi se aşeză repede la pian şi strigă: Chopin! Spiriduşii sonori se prelingeau ca licărul unei ploi de stele pe fereastră, dănţuind în jurul lumânărilor şi oprindu-se în trandafiri. Zâne mici se înlănţuiau într-o horă cântând cu voci subţirele şi uşoare cântece din pădure. Încă un arabesc cristalin, un ultim acord debordant, prelungit — apoi o cascadă de sunete rapide şi uşoare... şi năluca se volatiliză.

Rămăseseră cu toţii fascinaţi de această ţesătură vaporoasă de melodii când Ernst spuse:

— Grieg.....Către primăvară"...

Acorduri lente, aurii. Printre ele o cantilenă de o extraordinară suavitate. Un tenuto, un crescendo... apoi un piano şi iarăşi norii uşori ai desprimăvărării care mângâie crengile fremătătoare. În cele din urmă clopote sonore — un vuiet — trezirea naturii — jubilarea — vinul vărsat, cununi de flori pe frunte. Urmară euforia luminoasă, procesiunea tineretului! Mări albastre, nori albi, munţi îndepărtaţi şi sonorităţi, sonorităţi, cântece, cântece — răsună tot mai pline, tot mai cristaline, o expansiune debordantă, înfloresc pomii: primăvară, tinereţe şi apoi deodată linişte!

— Iar acum o compoziţie de a ta, spuse Fritz.

— Bine! Ernst îşi dădu capul pe spate căci o şuviţă de păr îi căzuse pe frunte, apoi îşi coborî iar privirile pe clape.

Un acord greu. Încă unul. Urmat de o adevărată baricadă de acorduri sumbre. Deasupra lor se înălţa un tril sprinţar, semeţ, vesel care se prăbuşi deodată cu un geamăt şi o

secvenţă de hohote de râs demonice. Un crescendo continuu, un crescendo susţinut de rezonanţe profunde, o înălţare: în sus, tot mai sus, după care totul se frânse, se înălţă din nou — o muncă sisifică, un efort zadarnic, acompaniat mereu de un arpegiu demonic. Deodată o melodie întunecată, profund simţită, ca ciripitul copilăros şi vesel al unei ciocârlii — paşi săltăreţi, un legănat, un surâs şi, brusc, un hohot de râs diabolic venit de sus, o disonanţă stridentă şi... gata. Ernst se ridică repede şi se cufundă în fotoliul său.

— Ernst! începu Fritz cutremurat.

Elisabeth se aşează încet la pian şi risipi disonanţa finală care plutea încă în încăpere continuând-o cu o consonanţă frumoasă, profundă, armonică.

Ernst tresări, cu ochii strălucitori, cu figura încremenită:

— Elisabeth!

Aceasta se duse la Fritz, care o mângâie pe păr. Avea lacrimi în ochi.

— Mignon, spuse Fritz. Este totul în ordine. Şi acum, cântă-mi, la despărţire, vechiul cântec, cântecul dulce, cântecul dureros, de care nu mă pot desprinde, cântecul *ei.*

Elisabeth se aşează la pian, şi după un preludiu uşor începu:

Din anii tinereţii, din anii tinereţii
Un cântec mă-nsoţeşte —
Cât de departe este, cât de departe este
Ce-al meu a fost odată.

Ce rândunica spunea, ce rândunica spunea
Vestind primăvara, vestindu-ne toamna —
Oare-n sat şi acum, oare-n sat şi acum
Mai cântă aievea?

Fritz se cuibări în fotoliu. Ernst o privea pe Elisabeth cu ochii agitaţi şi sufletul zbuciumat. În lumina lumânărilor aceasta părea un înger alb.

A patriei glie, a patriei glie
Lăsa-m-ar o dată, o dată măcar
La pieptul ei drag, la pieptul ei drag
În vis să m-alin.

Când plecai de-aici, când plecai de-aici
O lume plin-am lăsat.
La-ntoarcerea mea, la-ntoarcerea mea
Pustiu am aflat.

Dinspre scaunul lui Fritz se auzi un sunet înăbuşit, de parcă ar fi plâns cineva. Ernst repeta cu o voce monotonă: Mignon... Mignon... În timp ce mâna lui făcea mişcări spasmodice.

Rândunica-napoi, rândunica-napoi
La cuib că venea —
Da-n inima mea, în inima mea
Pustiu rămânea.

Rândunica n-aduce, rândunica n-aduce
Ce tu ai pierdut.
Dar cântul ei dulce şi-acum se aude
Se-aude în sat.

Fritz încremenise în fotoliul său, Ernst îşi simţea ochii arzând. Se ridică repede, se duse la Elisabeth şi o conduse afară fără să rostească un cuvânt. Fried şi Paula plecară şi ei. Fritz rămăsese singur în încăperea întunecată în care trandafirii emanau un parfum îmbătător iar lumânările aprinse aruncau reflexe roşietice asupra vinului şi a florilor.

— Să-l lăsăm singur, spuse Ernst afară, şi să plecăm.

Fried se îndepărtă cu Paula, iar Ernst o însoţi pe Elisabeth străbătând alături de ea străzile cufundate în întuneric.

Stelele licăreau în toată splendoarea lor. Elisabeth se opri şoptind:

— Stelele...

O, tu, harpă de aur pe care natura îşi cântă melodiile, se gândi Ernst.

Pâlpâitul felinarelor arunca lumini şi umbre pe feţele lor. Grădinile din apropiere îşi răspândeau miresmele. Ernst o luă pe Elisabeth de braţ şi ei cotiră pe aleea de tei care se întindea de-a lungul meterezului. Râul susura adormitor, teii fremătau.

Elisabeth se opri iar murmurând:

— Teii...!

Lui Ernst i se părea că tot ce îl înconjoară este inedit şi nemaiauzit: stelele, râul, teii. De parcă nu le-ar fi văzut niciodată. Simţea că îl trec fiori, în el se înfiripă o nostalgie profundă, gândurile sale păreau tivite cu argint. Se opri şi spuse cu greu:

— Elisabeth...

Ea se uită la el în ochi.

Multă vreme.

— Elisabeth... Ernst îngenunchease în faţa ei.

Se simţea dus de un val fierbinte spre meleaguri necunoscute, spre ţinuturile argintii ale nostalgiei. Deodată simţi pe creştet lacrimile ei.

— Elisabeth! exclamă ridicându-se şi îmbrăţişând-o. Tu! Tu! Eşti liniştea şi steaua nostalgiilor mele. Învăluie firea mea intempestivă în visul sufletului tău! Tu!

Elisabeth plângea ascunzându-şi faţa la pieptul său.

Ernst se simţea ca un rege căruia i se ofereau mai multe coroane. Lumea luase proporţii incomensurabile, iar stelele de deasupra lor îi aduceau pacea.

Rămase aşa sub bolta teilor plecându-şi urechea la revelaţiile furtunoase ale sufletului său. Deodată se simţi copleşit de conştiinţa propriei fericiri ca de un vârtej şi, cu o exclamaţie de extaz, o ridică pe Elisabeth şi se avântă, cu ea în braţe, în întuneric.

— Ah, tu, lumina mea, harul meu, fericirea mea...

O lăsă cu grijă jos şi se uită la ea:

— Tu! spuse cu o voce imploratoare. Tu!... Tu!...

Cu lacrimi în ochi, ea şopti:

— Te iubesc...

În cuibul visurilor lumânările ardeau în faţa tabloului dulce. Flăcăruia lor pâlpâia, ochii luceau iar buzele roşii păreau să tremure.

Fritz citea scrisori vechi, îngălbenite de timp. Faţa lui exprima o emoţie profundă. Îşi sprijini capul în mâini şi rămase cu ochii aţintiţi în gol.

Uşa se deschise încet şi apăru Ernst. Dându-şi imediat seama care era motivul emoţiei prietenului său, îi înconjură umerii cu braţele şi spuse:

— Fritz...!

Acesta tresări şi zâmbi îndurerat.

— Dragul meu băiat... lumea este confuză şi ciudată, dar cea mai confuză şi ciudată este inima omului.

Ernst îl ajută să se ridice din fotoliu.

— Fritz, m-ai încurajat adeseori în momente de cumpănă. Doar nu vrei să te laşi acum răpus de disperare. Uită-te la stelele care ne zâmbesc prin ferestruica mansardei... prin ferestruica noastră ca din basme, Fritz. Sunt stelele *noastre.*

— Ce bine ar fi să ne putem smulge inima şi să punem în locul ei o stea rece, zâmbi Fritz cu amărăciune. Ar fi foarte frumos şi ar însemna de multe ori o uşurare.

— Fritz, nu tu spuneai că durerea înnobilează viaţa? Că nici nu ţi-ai dori o viaţă lipsită de suferinţă?

Fritz se uită în gol. Apoi se dezmetici şi spuse:

— Ai dreptate, băiete. M-am pierdut cu firea. Scuză-mă. Hai, aprinde-ţi o ţigaretă şi rămâi încă puţin aici, cu mine. Ai dus-o pe Elisabeth acasă?

— Da. Şi ea pe mine.

— Am ştiut.

— Mi-am găsit casa.

— Locul ei este alături de tine! Dar nu după şablon, aşa cum burghezele brave îşi combină copiii. Nu. Ci structural; locul ei este alături de tine fiindcă sunteţi congeneri.

— Ţin foarte mult la ea.

— Să nu o uiţi. Ştii foarte bine că fidelitatea nu este o virtute pe care ţi-o însuşeşti odată cu un inel şi nici nu o repudiezi scoţându-ţi inelul. Eşti încă tânăr; furtunile vieţii nu te vor ocoli. Convingerile îşi pierd fermitatea tocmai în asemenea momente şi nu în sensul filistin care le concepe ca ceva ce poate fi dus de apă. Fidelitatea adevărată se dovedeşte doar dacă în cele din urmă revii la ea; căci locul ei este alături de tine! Să nu uiţi acest lucru! Poate că mai târziu, când eu voi zăcea deja în pământ, cuvintele mele de acum te vor ajuta să-ţi găseşti drumul...

— Îmi simt inima atât de plină, Fritz.

— Te cred.

— Elisabeth este atât de curată sufleteşte.

— Şi ţine la tine. Ştiu de mult; mi-am dat seama de asta. Tu vei pleca în curând. Dar duci cu tine o comoară nepreţuită: căminul tău în inima unui om... În inima unei femei.

— *Tu* eşti căminul meu, Fritz.

— Nu este acelaşi lucru. Tinereţea îşi are locul în inima unei femei. Să i se dăruiască, dar să-şi şi extragă seva din ea.

— Ca să devină om...

— Ca din oameni să ia naştere omenirea.

— Există mulţi oameni dar puţini oameni adevăraţi.

— Suntem prea dependenţi de noi înşine. Egoismul este un mare defect. Nimeni nu vrea să fie egoist şi, cu toate acestea, toţi sunt egoişti. Eul! Fiecare îşi caută propria sa melodie, propriul său ton, propria sa modalitate de manifestare. Urmezi multe căi şi trebuie să cunoşti mulţi oameni înainte de a găsi drumul spre tine însuţi. Nici un drum nu este atât de dificil ca cel care duce la tine însuţi. Trebuie să depăşeşti o doză mare de vanitate, de supraapreciere, de înfumurare. Şi nu este uşor. Să treci de la *eu* la *tu:* iată marele drum al omenirii. Urmăreşti mereu acest obiectiv dar nu-l atingi aproape niciodată. Şi cu toate acestea! De la *eu* la *tu.* La *marele tu!* Iar după aceea, de la *tu* la *universal.* La transpunerea în universal. La *marele ceva.* Dar ce înseamnă numele? Sunete şi fum. Simţirea înseamnă totul. Simţirea lipsită de cuvinte şi imagine, liniştea profundă.

— Moartea, spuse Ernst cutremurându-se.

— Eterna enigmă.

— Nu mi-o pot imagina, spuse Ernst. Nu ştiu de ce, dar mă trec fiori când mă gândesc la ea. Am mereu impresia că nici nu aş putea muri.

— Aşa crede tineretul. Omul tânăr tinde cu toată făptura sa spre zenitul vieţii. Drumul duce încă în sus. Când ajungi pe culme şi o porneşti pe drumul care duce în jos şi zăreşti valea cufundată în umbrele înserării, gândul morţii îţi devine mai familiar. Moartea este un cameleon amăgitor. Apare tot mereu în altă înfăţişare. Sau, mai bine zis, *noi* suntem cameleonii; căci ne schimbăm mereu atitudinea. Ba vedem în moarte un prieten, ba un inamic; doar Dumnezeu şi moartea nu ne pot dezamăgi; iar acestea formează o unitate. Adică: viaţa! Căci şi moartea înseamnă viaţă; şi anume viaţă negativă. Totul se împleteşte în marea armonie: universalitatea. Iar până la urmă te împaci cu toate.

Lumânările sfârâiră, stingându-se. Prin ferestruica mansardei se vedeau stelele. Fritz era învăluit în întuneric în timp ce pe faţa lui Ernst cădea o rază de lumină.

— Ah, spuse Ernst, totul este atât de ciudat şi încâlcit. Sau

le văd doar *eu* aşa? Absolutul rămâne îndepărtat şi veşnic inaccesibil, dispărând în spatele bietei amăgiri multicolore pe care o numim lume sau viaţă. Depunem eforturi ca nişte furnici şi totuşi ne învârtim mereu în cerc. Oare ne vom atinge obiectivul? De ne-am putea măcar da seama care este obiectivul! Dar în cazul acesta l-am fi atins. Prin urmare, ar trebui să fie doar o pornire nedesluşită, un instinct. Dar nu dispunem nici măcar de un instinct nedeformat. Ferice de animale, căci ele îl au! Uită-te la acel instinct sfâşiat, încâlcit, contradictoriu pe care îl numim raţiune, în comparaţie cu cel sigur şi neviciat al animalelor. Lumea asta este foarte stranie, Fritz.

— Nu, se auzi vocea din întuneric, totul este bine! Chiar şi faptul că un om a putut ajunge la concluzia că: Totul este bine! reprezintă o dovadă concludentă. Totul curge, se echilibrează, este corect, în pofida a tot ce nu este corect; şi totul este bine. Binele şi răul: ceea ce pentru tine este bine poate fi rău pentru mine. Ceea ce este bine pentru individ poate fi rău pentru specie. Ceea ce privit de jos, din vale, pare înalt, poate părea scund dacă privim de pe deal. Ceea ce pare rău de la înălţimea spiritului, poate fi bun din punctul de vedere al unui for superior; în schimb iarăşi rău din cel al unui for mai îndepărtat; şi, în fine, indiferent din perspectiva cea mai îndepărtată. Aceasta este infinita şi eterna compensare. Noi, oamenii, ne-am făurit prea multe valori proprii. Acestea se volatilizează rapid. Universul este o pădure uriaşă, în care raţiunea noastră nu reprezintă decât un centimetru, în lungime, lăţime şi înălţime. Cum să o putem măsura în cazul acesta? Ce criterii valorice să aplicăm? Ce nebunie! Să fim fericiţi dacă o adiere va aduce *marele ceva* şi în sfera măruntă a sentimentelor noastre: Totul este bine! Şi, în fond, ce rost are să spunem că totul este confuz, lipsit de sens; sau că viaţa este un tobogan, o scară din coteţul găinilor? Admit că aparenţele pledează pentru asta, dar oare chiar aşa să şi fie? Stupidă întrebare. În realitate, nu avem de-a face decât cu aparenţele. Ce sens are pesimismul? Nici unul! Prin urmare, de ce să frângem, cu sfâşieri, forma vieţii? Aproape că îmi vine să spun: Pentru omul pur totul este pur; pentru un porc totul pare porcos. Şi, în mod analog: pentru cel bun totul este bun, iar pentru cel rău totul este rău. Dar nu-mi place să argumentez cu ajutorul unor proverbe sau analogii. Toate şchioapătă. Totul este

bine! Omul este bun, viaţa este bună, lumea este bună. Bun înseamnă frumuseţe interioară. Deci: Totul este frumos! Priveşte lumea care te înconjoară, stelele, norii, râmele şi soarele. Totul este frumos! Şi priveşte omul! De câte ori nu m-am gândit în timp ce pictam un nud: „Ce frumos şi cast este un om gol!". Îmbrăcămintea este o profanare. Odată cu îmbrăcămintea omul şi-a însuşit şi poftele ordinare. Acestea se aneantizează la vederea castităţii. Un desfrânat mi-a spus la un moment dat: „Dacă aveţi de-a face cu o fată, să nu-i permiteţi să dea jos toate hainele. Starea de euforie ar dispărea în acest caz. Ea trebuie să mai păstreze totdeauna ceva pe ea: ciorapii, sau cămaşa, sau chiloţii, sau pantofii, sau o blană... ceva, ca să nu fie goală de tot." Îţi dai seama de aici cât este de cast şi de frumos nudul. Omul este bun. În ultimă instanţă: Totul este bine!

— Dar nu-ţi poţi schimba sufletul şi convingerile aşa cum îţi schimbi o haină; nu poţi crede într-un lucru pe care până acum l-ai blestemat.

— Nu ar fi pentru prima dată. Gândeşte-te la cazul Saulus-Paulus. Trebuie doar să vrei! Şi poţi să crezi în multe lucruri despre care odinioară spuneai că nu o să poţi niciodată crede în ele. Dar, în mod ciudat, pesimismul este apanajul tinereţii, care ar avea cel mai puţin dreptul să o afişeze. Este un joc cu tragismul vieţii... În orice caz un joc plin de credinţă.

— Şi cu toate acestea, Fritz, în realitate este vorba despre un optimism cu aparenţe de pesimism. Omul fericit este mai în măsură să simtă compasiune pentru alţii. Cel fericit simte cu mai multă intensitate nefericirea decât cel nefericit, chiar dacă ajunge uşor la contrarul ei. Şi mulţi din cei care fac caz de nefericirea lor se complac, în fond, în ea. Unii oameni nici nu pot trăi fără nefericirea lor. Omul este un actor desăvârşit şi are o pasiune pentru rolurile lacrimogene. Aureola de martir este agreată de mulţi. Nu toţi oamenii au curajul să fie fericiţi. Dacă dă fericirea peste ei, o repudiază, fiindcă *vor* să fie nefericiţi, chiar dacă, în fond, nu sunt; fiindcă pentru ei nefericirea reprezintă adevărata fericire. Fiecare se plânge celorlalţi cât de rău îi merge. Ce-ar fi să inversăm o dată situaţia? Ce-ar fi să scoatem în evidenţă ceea ce este bun? Cel ce nu vorbeşte decât de neşansele sale ajunge să creadă cu adevărat în ele. Ce sens are ca omul să-şi amărască mereu viaţa când, de fapt, aceasta

este frumoasă! Să nu fim meschini... să fim generoşi. Căci, în acest caz, şi viaţa va fi generoasă!

— Aşa este, băiete! Să nu ne lăsăm doborâţi de nimic, să vedem în toate un stimulent. Mă bucură forţa ta neînfrântă. Să înfrunţi viaţa cu zâmbetul pe buze! Iată, ăsta este apanajul tinereţii! Până vine ora când îngenunchezi în faţa duşmanului din tine însuţi, când eul întoarce armele împotriva ta însuţi. Este ora adevărului. Ora când o gură roşie şi o mână blândă te vor ajuta să te redresezi.

— Elisabeth, spuse Ernst cu o voce profundă. Apoi continuă:

— Da, Fritz, totul este bine, în pofida tuturor relelor; ai dreptate, totul este bine. Şi acum, hai să ne culcăm.

Zilele se înşiruiau ca mărgăritarele. Dumnezeieşti de frumoase. Soarele răsărea în fiecare dimineaţă strălucind toată ziua pe cerul azuriu. Fritz îşi amintea de zilele petrecute în Italia. Şi împreună cu el doamna consilier comercial, care îl invidia tot mai mult pe Fritz pentru călătoria în Italia, deşi era prea comodă ca să întreprindă ea însăşi o călătorie asemănătoare. Fritz o vizitase de câteva ori împreună cu Ernst. Făcuseră muzică fiind cu toţii încântaţi de virtuozitatea tânărului pianist şi de colaborarea armonioasă cu Elisabeth care cânta acompaniată de Ernst. Nu-şi dădea nimeni seama de dedesubturi. Bătrâna doamnă Heindorf bănuia ceva, dar zâmbea blajin spunându-i lui Fritz:

— Copiii se plac. Să-i lăsăm în pace. Tinereţea trebuie să-şi trăiască primăvara vieţii. Părinţii şi educatorii procedează în mod stupid şi lipsit de inimă când le interzic copiilor lor un lucru de care ei înşişi au avut parte odinioară sau pe care şi l-au dorit. Am toată încrederea în dumneavoastră şi în prietenul dumneavoastră, care îmi este, de altfel, foarte simpatic, întocmai ca Fried. Fried pare mai blând şi mai liniştit, în timp ce prietenul dumneavoastră Ernst are o trăsătură faustică, problematică, foarte atrăgătoare deoarece este proiectată pe un fond de amabilitate combinată cu reveria.

Şi doamna consilier comercial resimţea componenta atractivă a lui Ernst. Voia să-l ia cu forţa sub aripa ei ocrotitoare şi îl invită în salonul ei unde urma să cunoască artişti şi critici influenţi.

Ernst refuză râzând. Pentru moment intenţiona să petreacă un an la Leipzig, să se perfecţioneze, iar apoi să-şi încerce norocul în oceanul viitorului. În relaţiile sale cu Elisabeth manifesta o tandreţe aproape timidă scoţând în evidenţă mai degrabă componenta visătoare a firii sale. Cei doi făceau de multe ori muzică împreună. Elisabeth studiase cântecele compuse de Ernst pe versuri de Fritz şi le interpretară împreună, în semiîntuneric, în faţa tabloului dulce; în reflexele pâlpâitoare ale lumânărilor ochii frumoşi străluceau, iar buzele roşii păreau să zâmbească.

În sfârşit, Ernst primi răspuns de la Leipzig şi se apropie momentul plecării lui. De la Elisabeth îşi luase deja rămas-bun cu o seară înainte.

— Adio, Mignon... gândeşte-te la mine... nu mă uita!

— Niciodată, niciodată...

Acum rămăsese cu Fritz. Ultima oră petrecută în cuibul visurilor.

— În mine s-a trezit iarăşi spiritul de aventură al tinereţii, spuse Ernst. Ştii foarte bine cât sunt de legat de acest oraş, şi, cu toate acestea, totul trepidează deja în mine în perspectiva necunoscutului care mă aşteaptă la Leipzig.

— Farmecul necunoscutului reprezintă totdeauna o consolare când trebuie să-ţi iei adio.

— I-am spus lui Elisabeth să te viziteze cât mai des.

— O va face.

— Ai grijă de ea!

— Da!

— Şi acum, dragul meu Fritz... Nu sunt un sentimental... Rămâi cu bine! Şi rămâi aşa cum eşti! Pentru mine!

Îşi strânseră mâinile.

— Cu bine, Ernst. Să revii aşa cum eşti!

Ernst se îndreptă spre gară. Pentru o clipă îl copleşi durerea despărţirii, dar îşi ridică semeţ capul spunându-şi: Leipzig! Deşi nu-şi putea înfrâna sentimentul de jale pe care i-l trezea glasul monoton al roţilor de tren, se încuraja de fiecare dată spunându-şi: Leipzig!

— Ah, stimate *Maestro,* ce căldură e astăzi, insuportabil! Doamna consilier comercial îşi depuse, oftând, suta de

kilograme în fotoliul rezervat musafirilor; acesta scârţâi din toate încheieturile. Şi cât de sus este locuinţa asta! Desigur, e foarte poetic, ea se uită la pereţi, foarte poetic. Dar ştiţi ceva: poezia nu trebuie să fie neapărat lipsită de confort.

— Deci un fel de poezie de salon, stimată doamnă?

— Păi bine, dragă prietene, *quelle idée!* Este încântător, aici, la dumneavoastră. Bănuiţi de ce am venit?

— Nici nu încerc. Mă bucur doar că vă văd.

— Prin urmare, dragă *Maestro, p*ortretul pe care i l-aţi făcut lui Elisabeth Heindorf îmi place atât de mult încât m-am decis să-mi fac şi eu portretul la dumneavoastră, în aceeaşi poziţie, adică *en profil,* aşa...

Pe Fritz îl trecură fiorii. Se uită îngrozit la nasul borcănat şi bărbia triplă a cucoanei corpolente. Şi încă din profil! îngrozitor!

— Dar, stimată doamnă, nu ar fi mai potrivită o fotografie? Merge mai repede. Să vă lăsaţi pictată este destul de plicticos. Gândiţi-vă câte ore ar trebui să petreceţi încremenită în aceeaşi poziţie...

— Minunat! gânguri doamna consilier comercial, vom petrece cât se poate de plăcut aceste ore: îmi veţi povesti despre Italia!

Pe Fritz îl cuprinse disperarea. Nu se mai simţea în stare să vorbească verzi şi uscate inventând tot felul de amănunte despre Italia. Fantezia sa nu mai reuşea să facă faţă pretenţiilor inepuizabile ale doamnei consilier comercial. Nu văzuse şi nu apucase nici pe departe atâtea câte era dornică să afle aceasta; iar ceea ce trăise acolo nu putea fi redat cu cuvinte obişnuite. Şi acum perspectiva aceasta...

— Stimată doamnă, ştiţi, nu sunt portretist...

— Nu face nimic. Portretul lui Elisabeth este o dovadă a priceperii dumneavoastră.

— Stimată doamnă, cu ochiul dumneavoastră de expert (doamna zâmbi dulce) veţi fi observat probabil că portretul nu prea seamănă cu originalul, încercă să se fofileze Fritz; este foarte stilizat.

— Da, foarte bine, dădu cucoana din cap.

Fritz era mulţumit. Cucoana părea să se prindă în capcană.

— Dar aşa ceva nu este pe gustul tuturor. Mă pricep mai bine să pictez riduri şi zbârcituri decât feţe tinere, netede. Pictez de preferinţă oameni bătrâni, ridaţi, la tineri nu mă pricep deloc.

Sau îi stilizez, după cum aţi observat şi dumneavoastră. Repet, feţele tinere nu sunt specialitatea mea. Iată de ce v-am refuzat, spuse Fritz contemplând cu toată seriozitatea faţa diformă şi buhăită. Nu mă pricep la liniile şi formele delicate. Dar am un prieten, un pictor tânăr, foarte talentat. A studiat la Düsseldorf şi a primit deja o serie de comenzi aici. Acesta portretizează mai ales feţe tinere. Ce-ar fi să încercaţi, stimată doamnă?

Cucoana îşi legănă capul. Complimentele exagerate i se suiseră la cap. Dar o femeie suportă multe linguşeli! Incomensurabil de multe!

— Aş fi preferat să mi-l faceţi dumneavoastră...

— Aş fi făcut-o bucuros.

— Ei bine, vreţi să-l trimiteţi la mine pe prietenul dumneavoastră?

— Bineînţeles. Când?

— Marţi după-amiază la ora cinci, la ceai... Împreună cu dumneavoastră.

— Prietenul meu se va simţi foarte onorat. Vom fi punctuali.

— Bine, *Maestro,* spuse cucoana aruncându-i o privire galeşă. Iar acum arătaţi-mi ultimele lucrări.

Fritz o pofti în atelier. În cele din urmă dădu Dumnezeu şi cucoana plecă:

— Deci, rămâne pe marţi... şi va trebui să ne povestiţi despre Italia.

Fritz respiră uşurat când o văzu plecată. Reuşise. Două muşte cu o lovitură. Fried primea încă o comandă, iar el scăpase de doamna consilier comercial. Mulţumit, se aşează să-şi bea ceaiul cu miere.

În ferestruică se auzi un zumzăit uşor.

Ah, fabricanta de miere, se gândi Fritz. În ultimele zile primea în fiecare după-amiază o vizită: o albinuţă. Intra pe ferestruică odată cu razele soarelui şi zumzăia în jurul florilor. Fritz lua un pic de zahăr şi miere şi le punea cu grijă lângă flori. Albina le descoperea rapid, începând să se delecteze cu ele. După câtva timp se ridica, îl înconjura de câteva ori, zumzăind, pe Fritz, ca pentru a-şi manifesta recunoştinţa, apoi îşi lua zborul ieşind pe ferestruică.

În dimineaţa următoare Fritz se trezi devreme. În faţa uşii se auzea zgomot de paşi. Acordul unei lăute. Linişte. Apoi trei voci tinere care începură să cânte acompaniate de lăută:

Un menestrel din ţara Francilor veni
Dar pe drum moartea îl opri —
Şi când la uşa raiului sosi
Cu zăvorul tras Petru-l opri.
Pe babe Dumnezeu le-ntreabă:
„Cu trupul lui ce ne-om face?"
„Să se ducă la dra-dra-drace!"
Roze în vale —
Fete în sală —
Frumoasă Rosemarie

Moşnegii a spune-ncepură:
„Un bine un veci nu ne-a făcut.
Piciorul în lăcaşul Domnului n-a pus.
Nici Tatăl Nostru nu l-a spus!"
„Scripca mea catolică nu-i —
Scripca mea cum ştie îşi cântă Un Kyrie Eleis din zori până-n seară."
Roze în vale —
Fete în sală —
Frumoasă Rosemarie

Fetele prinse-a spune: „Sfinte Iisus
Iubirea el nu a cunoscut —
Ne-a sărutat, apoi ne-a lăsat
Pe nici una cu el n-a luat."
Menestrelul să plângă-ncepu:
„Cea mai frumoasă fecioară m-a-nşelat.
Cum să iubeşti de inimă n-ai?
La ea, la ea, inim-a rămas."
Roze în vale —
Fete în sală —
Frumoasă Rosemarie

O mie de copii acum că veniră:
„Ah, Petrus, dă-i drumul să intre!
Cu noi parcurse mări şi ţări
Şi scripca lui de roze ne cânta!"
Iar Domnul spuse: „Iertat să fie

Copiii de l-au îndrăgit!
Deschide, Petrus, lasă-l să intre!
Copiii să dănţuie vor!"
Roze în vale —
Fete în sală —
Frumoasă Rosemarie

După terminarea cântecului un trio debordant:

— La mulţi ani, unchiule Fritz, la mulţi ani! Mulţi ani trăiască! Apoi zgomot de paşi care coborau grăbiţi scările.

Fritz era emoţionat. Se scula repede şi se îmbrăcă. În faţa uşii un coş mare plin cu flori şi cu tot felul de dulciuri. Lângă ele o pungă din mătase, pentru tutun, brodată de mână, câteva cărţi şi o mapă cu gravuri. Fritz duse totul, cu grijă, în cameră şi plecă în oraş după cumpărături. Cumpără tot felul de lucruri: stafide, unt, ouă, migdale, apoi se apucă, zâmbind, de treabă şi făcu o prăjitură. Vecina îi promise că o va coace cu multă atenţie:

— De ce nu cumpăraţi totul de-a gata, de la patiserie?

— Am cumpărat şi de acolo, dar prăjitura aceasta este ceva special. Am primit reţeta de la o prietenă care a murit.

După-amiază veniră cu toţii. Cuibul visurilor era festiv împodobit. Paula îl îmbrăţişă vijelios.

— Să trăieşti o mie de ani, unchiule Fritz, şi vom rămâne tot timpul alături de tine şi iată şi un pupic!

Râdeau cu toţii, vorbind şi strigând de-a valma:

— Ah, unchiule Fritz, ce prăjitură bună ai! Şi: Tu ai făcut-o? Şi: Ce miros bun de cafea proaspătă! Şi: Ce frumos este să ai ziua de naştere!

Se aşezară în jurul măsuţei frumos puse, savurând totul.

— Iar acum urmează prăjitura „Luize", spuse Fritz. Am făcut-o cu mâna mea după reţeta lui Lu. Ia încercaţi!

— Unchiule Fritz, la toate te pricepi!

— Ştii ce a făcut Paula? începu Fried. Şi-a dat întâlnire cu doi studenţi cu şapcă roşie, acum, la ora patru; cu unul lângă meterez, cu celălalt la Hegetor... şi îi lasă pe amândoi cu ochii în soare.

— Dar bine, Paula, zâmbi Fritz, ştii să fii atât de nemiloasă?

— Ah, unchiule Fritz, nu-i chiar atât de grav! Sunt amândoi nişte maimuţoi. Unul este un filfison înfumurat, celălalt se crede

un Don Juan irezistibil. Nu le strică un duş rece.

Stătură de poveşti până seara. Se auzi o bătaie la uşă. Poştaşul aduse un sul din partea lui Ernst.

— Deschide-l, unchiule Fritz!

Erau şase cântece compuse de Ernst pe versuri de Fritz, şi o scrisoare.

— Citeşte-ne-o şi nouă! insistă Paula.

— Bine. Deci: „Dragă Fritz! Există oameni care nu pun mare preţ pe sărbătorirea zilei de naştere, deoarece faptul că te-ai născut este o fericire îndoielnică. Nu ştii niciodată dacă e cazul să înjuri sau să te bucuri. În cazul de faţă, să ne bucurăm! Prin urmare îţi strâng mâna dorindu-ţi tot ce poate fi mai bun. Ştii cum gândesc. Dacă aş fi şi eu împreună cu voi am deschide o sticlă cu vin bun şi am vorbi despre viitor. — Cursurile urmate de mine aici sunt foarte interesante, iar teatrul de clasa întâi. Sper să obţin un post de capelmaistru îndată după absolvire. Atât despre asta. În rest? Unii oameni nu sunt niciodată mulţumiţi. Obiectivul atins nu reprezintă pentru ei un popas, ci punctul de plecare pentru noi năzuinţe.

Viaţa mea înseamnă un război continuu; pacea înseamnă pentru mine moartea. Dar mă simt bine aşa. Nu aş vrea să fiu altfel. Îmi strâng voinţa învăpăiată în pumni şi mă înalţ în formă de vâlvătaie spre văzduhul albastru.

Probabil că sunteţi cu toţii împreună, în cuibul visurilor. Multe salutări tuturor, iar ţie, Fritz, tot ce poate fi mai bun din partea lui Ernst".

— Iar acum hai să vedem cum sunt cântecele! Se înghesuiră în jurul pianului şi le descifrară. Se întunecă. La plecare, Elisabeth ceru permisiunea să ducă acasă liedurile.

Se lăsase noaptea.

Fritz strânse vesela şi puse o faţă de masă albă. Apoi aprinse lumânările în sfeşnicele vechi, le aşeză în faţa tabloului şi scoase din scrin toate scrisorile primite de la ea.

Flăcăruia lumânării pâlpâia; ochii frumoşi străluceau, iar gura roşie părea să zâmbească.

Fritz îşi înclină capul şi începu să citească. Vânticelul de noapte adia prin fereastră, fără ca el să simtă ceva. Sălăşluia în altă lume, auzea cuvinte dispărute, asculta o voce mult iubită vorbindu-i de departe, iar doi ochi pe care nu-i putea da uitării îl priveau. Din foile îngălbenite ale scrisorilor se înălţa parfumul

tinereţii sale, ameţindu-l. Fiecare cuvânt, fiecare pagină emana iubire. Iubire... iubire... doar iubire. Iar printre pagini: violete şi petale de trandafir presate, nu-mă-uita şi micşunele care răspândeau acelaşi parfum dulce ca odinioară. Fiecare scrisoare era expresia dragostei pure. Iată ce scria pe o filă trandafirie: „Iubitule, nu mai sunt eu, sunt doar o adiere a vântului, o floare atinsă de rouă, un vis de seară. Porumbeii se apropie de mine cu mai multă încredere, de parcă ar fi înţeles şi ei acest lucru. Mi se aşază pe umeri şi ciugulesc fărâmiturile de pe buzele mele. Iubitule, parcă aş visa, ba nu, tot ce vine de la tine înseamnă viaţă, doar când nu sunt cu tine am senzaţia că visez. Iubitule, nu mai sunt eu, sunt tu, un tu înlăcrimat şi fericit."

Fritz oftă:

— Lu... iubirea mea, fericirea mea, unde eşti?

Nu mai putea citi, aşa încât se ghemui în fotoliu în faţa chipului iubit.

Ochii păreau să fi prins viaţă, buzele roşii zâmbeau.

— Sunt atât de singur, atât de părăsit, spuse Fritz pierdut. Hai, vino, întoarce-te la mine, mă gândesc tot timpul la tine...

Luciul palid al lunii se contopea cu strălucirea lumânării.

— Ai venit Lu, iubito? şopti omul însingurat. Hai, vino, aşază-te lângă sobă, apropie-ţi scaunul de foc. Puneţi picioarele pe cămin, aşa, uite ce roşii par... Ia pătura... afară este noapte iar ochii tăi sunt încă înfiguraţi, Ia nişte ceai, ceai dulce aşa cum îţi place ţie. Să-ţi ţin ceaşca? Aşa, bea iubito. Vezi, obrajii au început să prindă culoare. Cuibăreşte-te în fotoliu şi dă-mi mâna. Mă ghemuiesc la picioarele tale. Hai să stăm de vorbă. Am ştiut că te vei întoarce la mine. Vezi, totul a rămas aşa cum a fost când ai plecat. Focul pâlpâie, vântul cântă, amurgul visează. M-am simţit foarte singur fără tine. Şi ştii ce mi-a lipsit cel mai mult? După furtunile zilei, după lupte, victorii sau înfrângeri mă învăluia împăcarea blândă a serii şi auzeam în inima mea o voce, ba nu, un copil, un copil obosit care se plângea: „Sunt obosit, iubito, binecuvântează-mă... să pot adormi". A fost atât de greu, Lu, atât de greu să reduc la tăcere vocea asta tânguitoare. Am încercat să o înăbuş, în băutură, în gălăgie, în cântece. Dar de îndată ce furia se potolea, de îndată ce amuţea, auzeam iar vocea înceată, insistentă: „Sunt obosit, iubito, vino, dă-mi binecuvântarea ta!" Am dat cu pumnul, am strigat: „Un vin, un vin cât mai tare, uitare uitare!" Muzica se

dezlănţuise, se auzea clinchetul paharelor, feţele străluceau, ochii râdeau. Dar în inima mea mocnea disperarea, larma asta nu putea acoperi vocea, vocea aceea stinsă. O auzeam tot mereu: „Sunt atât de obosit... vreau să mă culc." Aşa încât m-am retras îngropându-mă într-o înţelepciune cenuşie, în filosofie. Primăvara înverzea, bobocii se deschideau, râurile susurau, soarele strălucea... dar eu nu vedeam nimic din toate astea. Şi totuşi, de îndată ce se lăsa întunericul, literele moarte reînviau, mă uitam în carte fără să înţeleg nimic, eram înconjurat de o beznă tot mai profundă, iar din depărtări răzbătea până la mine o voce blândă: „Sunt atât de obosit, iubito, hai, vino şi dă-mi binecuvântarea ta, să pot adormi." Şi aruncam cât colo hârţoagele cenuşii şi alergam afară, printre copaci, sub bolta cerească.

Mi-am dus activitatea mai departe, zi de zi, săptămână de săptămână. Lumea era neschimbată, mă simţeam aproape mulţumit. Doar când se lăsa întunericul mă cuprindea neliniştea şi uneori mai auzeam vocea înceată.

Mai doreşti puţin ceai, iubito? Hai, să ne uităm în jăratic şi să visăm, ca pe vremuri.

Uită-te la buşteanul de brad. Mici vâlvătăi albăstrui aleargă de-a lungul său. Acum izbucneşte o flacără galbenă. Iar pălălaia roşie îl înveleşte încet într-un veşmânt alb, făcând trunchiul greoi să zboare, dându-i strălucire şi înconjurându-l cu o aureolă scânteietoare — aşa cum mă înconjori tu pe mine.

Din torentul luminos se înalţă încet o casă aurie. Iată pilonii, printre ei licăreşte argintiu amurgul. Livezi verzi, păduri întunecate, cerul siniliu care se bolteşte în depărtare deasupra munţilor albăstrui. Un crâng minunat de mesteceni. Terenul urcă pe nesimţite până la o culme teşită. Trandafiri, trandafiri, câţi trandafiri! Marmură aurie cu umbre cenuşii. În spatele grădinii un lac în bătaia soarelui. Hai să ieşim cu barca în larg, Lu, să ne avântăm pe luciul răcoros al apei.

Deasupra noastră velele albe, sub noi adâncurile insondabile. Zburăm pe valurile înspumate. Vedem doar apă, albastru şi luciu! În depărtare o dungă întunecată: Insula soarelui, insula noastră! Ne întindem pe nisipul albicios şi ne contopim cu soarele, cu valurile. Adierea caldă a vântului ne alungă toate gândurile. Ah, ce fericire să stai culcat în nisip, să fii una cu Dumnezeu şi natura! Câţiva fluturi trec în zbor pe

lângă noi.

Lu, iubito, vezi fluturii —

E vară, e ora amiezei —

Lu-

Tăcere.

Vântul dinspre mare devine mai rece. Plutim iar pe valurile încreţite îndreptându-ne spre casă. Spre casă, Lu! Noi, cei lipsiţi de casă, ne-am găsit în fine un cămin!

Amurgul îşi ţese pânzele pe livezile înverzite. Te ţin strâns în braţe. Păşim încet, adânciţi în gânduri, spre casa noastră. Încet de tot. Pas cu pas, ca să savurăm din plin fericirea de a fi împreună.

Ne oprim în prag.

Mă uit la tine...

Îmi plec capul şi îngenunchez.

Şi îţi spun: „Sunt atât de obosit, iubito, hai, binecuvântează-mă ca să pot adormi".

Iar tu te apleci asupra mea, ca o sfântă, mă săruţi pe frunte şi pe ochi.

Împlinire.

Noaptea se lasă încet învăluind casa noastră. În întuneric se aprind puncte luminoase ca jăraticul. Flăcăruile dansează uşurel.

Ne-am aşezat iar în faţa sobei, Lu...

Visul nostru s-a sfârşit...

Ia ceaiul, Lu, uită visul şi dă-mi mâna.

Afară fredonează vântul.

Iau lăuta, iar tu cântă-mi ceva! Liedul pe care mi-l cântai odinioară.

Şi după aceea îmi voi lăsa iar capul jos în faţa ta şi îţi voi spune: „Sunt atât de obosit, iubito, hai, vino şi binecuvântează-mă ca să pot adormi".

De ce nu cânţi, Lu, iubito...?

— Am visat, murmură omul însingurat cu un surâs plin de amărăciune. Tot ce mi-a mai rămas sunt câteva file îngălbenite, câteva suveniruri îngălbenite.

Fritz se aşează la masă şi începu să scrie:

Gazele în razele lunii — o, pală fericire

Ce-n pământ odihneşte acum —

Figura ei palidă mi-o readu,
O, lume, redă-mi gazela pierdută!

Redă-mi nostalgia inimii mele
Pe care plângând mi-au răpit-o —
Învăluie privirea tristă, ascunde-o
Lună lividă şi nu te tângui!

A murit cea care şi-n moarte
Nostalgia şi durerea-mi încătuşează —
Redă-mi-o, o, lume, o, pământ!
Redaţi-mi gazela, dulcea gazelă.

Apoi trecu în atelier şi atinse câteva clape ale pianului. Tonurile erau melodioase şi armonioase. Fritz le ascultă până se stinseră.

— Aşa este şi cu viaţa omului, murmură: Un sunet în noapte, stins repede, dispărut fără urmă, după care se lasă iar noaptea. Merg să mă culc, Lu, când vii să mă iei?

Se îndreptă spre uşă. Apoi se întoarse şi spuse adresându-i-se lunii cu un zâmbet ireal şi enigmatic:

— Şi cu toate acestea, lumea, viaţa... *tocmai* de aceea sunt atât de frumoase!

VI

Începuse noua stagiune a operei. Lumea venea la spectacole veselă şi frumos îmbrăcată, printre pietoni se strecurau automobilele şi vâjâiau caleşti elegante. Opera „Carmen" atrăgea totdeauna mulţi spectatori. Venise şi Ernst însoţit de prietenul său Eugen Hilmer.

— Astăzi cântă noua Carmen, spuse Eugen. Sunt foarte curios. Se zice că este o femeie colosală.

— Mă interesează doar orchestra, răspunse Ernst. Sala oferea o imagine ameţitoare. Umerii palizi se profilau din decolteul adânc al rochiilor, mătasea foşnea, jupoanele şi volanele fâşâiau, blănurile străluceau.

Toate locurile erau ocupate. Începu uvertura şi cortina se ridică. Opera veşnic tânără a lui Bizet îşi revărsa melodiile

asupra publicului. Apăru Carmen. Ernst o privea fascinat. Ce Carmen! Ce pasiune debordantă! Ochii îi ardeau, părul era negru ca pana corbului! îşi ţinea ţigareta între buze fredonând seducător:

Amoru-i un copil pribeag
Ce-n veci cu legi nu poţi să-l stăpâneşti.
De nu-ţi sunt dragă, tu-mi eşti drag
Dar de-mi eşti drag să te fereşti.

Aplauze furtunoase. Carmen trebui să iasă de nenumărate ori la rampă. Captivase publicul, după cum spunea Eugen.

Cei doi prieteni intrară după spectacol într-o berărie mică, intimă, ca să li se decanteze impresiile. Comandară o sticlă de vin de Burgundia discutând despre spectacol, mai ales despre Carmen. Eugen era extaziat. Ernst îi lăudă vocea:

— O voce de o minunată sonoritate. Colosal cum i-a reuşit pasajul în forte.

Încetul cu încetul localul se umplu. Sosiră o serie de spectatori de la teatru. Deodată Eugen tresări:

Iat-o, şopti, într-adevăr, a intrat în local.

O doamnă elegantă apăru însoţită de câţiva cavaleri. Singura masă liberă se afla în imediata vecinătate a celei la care se aşezaseră Ernst şi Eugen. Nou-veniţii o ocupară. Ernst se uită lung la cântăreaţă. I se părea o figură cunoscută, dar nu-şi putea aminti unde o mai văzuse. Când cucoana răspunse la salutul unui domn, îşi aduse brusc aminte. Această înclinare a capului plină de mândrie o mai văzuse o dată, în după-amiaza în care ieşise la plimbare cu Fritz. Era cunoştinţa lui. Ernst se uită pe furiş la ea. Era foarte frumoasă. Un păr negru bogat, o faţă îngustă, rasată, cu ochii mari de culoare închisă. Comandă cu o expresie de indiferenţă ceva de la chelner. Cavalerii păreau să fie bărbaţi din societatea mondenă a oraşului.

Doamna îi măsură din priviri pe oaspeţii din local. Zărindu-l pe Ernst, se uită o clipă cu mai multă atenţie la el, de parcă şi-ar fi amintit şi ea de ceva. Ernst roşi uşor.

Privirile sale alunecară încet în jos. De sub fustele de mătase ieşea la iveală o gleznă delicată şi un picior mic încălţat în pantofi de lac. Ea îi urmărise direcţia privirilor şi zâmbi în mod ciudat, aproape ştiutor. Acest zâmbet îl irită pe Ernst; se simţea

pueril, chiar absurd. Îşi goli repede paharul şi se antrenă într-o discuţie cu Eugen. Acesta era un băiat foarte deschis, puţin superficial. Îi povestea lui Ernst despre ultima sa aventură amoroasă.

— Ştii, locuim în aceeaşi casă, ea jos, eu la etajul de deasupra. Eu sunt muzician, ea amatoare de muzică; interpretează sonatine şi melodii uşoare, făcând doar puţine greşeli. De preferinţă seara, când eu sunt obosit sau aş dori să lucrez. Fiind foarte conştiincioasă faţă de muzică exersează zilnic una până la două ore. Exerciţii cu: u-na, do-ua, tre-ia, pa-tra etcetera. În primele zile m-a scos din sărite, mai ales fiindcă aveam impresia că trebuie să fie o cloşcă bătrână. Din când în când loveam cu mătura în duşumele ca să se liniştească. Ea cânta şi mai tare. Eu loveam cu şi mai multă furie. În fine, într-o seară când se desfăşura iar din plin, am trântit masa de podea ca să o fac să înceteze şi m-am repezit mânios jos, la administratorul casei, ca să mă plâng. Când colo, de cine dau la etajul de jos? De inamica mea, care voia să meargă, şi ea, la administrator! Presupusesem că este o gâscă şi am dat de un căpşor plin de cârlionţi, fermecător; ea crezuse că sunt un bătrân ursuz, chinuit de podagră, şi zări un flăcău tânăr şi bronzat. Poţi să-ţi imaginezi ce a urmat: am sărbătorit împăcarea.

— Dar cântatul la pian? întrebă Ernst.

— Cântăm acum la patru mâini, râse Eugen.

Şi la masa învecinată se înfiripase între timp o discuţie mai animată, la care doamna nu prea participa.

Într-o pauză Ernst interceptă despre ce se vorbea la masa de alături. Cavalerii debordau de linguşeli şi amabilităţi. Ernst îşi ridică ochii albaştri-cenuşii, reci, şi privi adânc în cei negri. Apoi îi examină cu ironie pe cavaleri zâmbind puţin cu colţurile buzelor lăsate în jos.

Ea îl fulgeră cu privirile.

Ernst îşi lăsa iar ochii să alunece de-a lungul trupului cucoanei, oprindu-se fără să vrea la gleznele delicate.

Cucoana îi urmărise privirile şi, cu o mişcare aproape imperceptibilă, trase uşor în sus rochia, aşa încât Ernst putea vedea acum şi ciorapul de mătase şi începutul pulpelor frumoase. I se urcă sângele la cap când observă iar zâmbetul ei ciudat.

După câtva timp cucoana se ridică. Îşi întoarse capul aruncându-i lui Ernst încă o privire întunecată şi voalată, în timp ce el o privea cu ochi arzători. Apoi ieşi, mândră, urmată de cavalerii ei.

Sângele lui Ernst se înfierbântase. Oricum, spectacolul cu „Carmen" îi făcuse inima să bată mai repede, iar apropierea acestei femei frumoase, care îl fascinase în rolul titular, îl incitase şi mai mult. Îl asculta acum distrat pe Eugen şi după puţin timp se ridică să plece. Dar, ajuns acasă, nu reuşi să adoarmă. Vedea mereu în faţa sa luminile rampei şi auzea vocea captivantă: „Dar de-mi eşti drag, să te fereşti." Încercă să se gândească la Elisabeth. Avea însă impresia că întinează imaginea ei pură. Plin de îndoieli, se îmbrăcă iar şi ieşi în noapte. Fanteziile sale erau încă impersonale. Le atribuia sângelui său fierbinte, tinereţii, muzicii incitante; şi, cu toate acestea, în spatele tuturor scuzelor şi subterfugiilor se ascundea un singur lucru: femeia.

În zilele următoare Ernst se duse în fiecare seară la operă. După reprezentaţie intra la acelaşi local mic. Dar nu o mai întâlni pe Lanna Reiner. După o săptămână starea lui febrilă se potoli; aprecia situaţia cu mai multă luciditate şi zâmbea pe socoteala sa proprie. Îşi reluă studiile cu un nou avânt, căci le cam neglijase în ultima vreme. Evită să mai meargă la operă, în schimb făcu multe plimbări. Frunzişul fremătător al copacilor care tiveau cărările singuratice din pădure îi oferea un frumos motiv muzical pe care îl prelucră într-un quartet, în maniera unei serenade de Haydn, dându-i numele „Elisabeth". În seara în care termină lucrarea se simţi cuprins de o neobişnuită linişte sufletească, plină de voioşie. Împachetă manuscrisul anexând şi o scrisoare plină de căldură către Elisabeth. Apoi se rezemă de speteaza scaunului cu privirile aţintite spre înserarea albăstruie. Acest sentiment de pace era atât de nou încât nu-l putea savura în linişte; cu o curiozitate nerăbdătoare începu să-l analizeze căutându-i rădăcinile. Dar vechii strigoi şi demoni reapărură, iar sentimentul de pace se volatiliză; reîncepu lupta interioară cu sine însuşi. Ce bine ar fi să poţi fi onest faţă de tine, se gândi. Aparenţă, amăgire... şi totuşi: să crezi în ele...

Se uită la adresă: Domnişoarei Elisabeth Heindorf.

— Mignon, murmură visător, şi iată că sentimentul de pace se reinstală.

— Deci tu eşti, spuse emoţionat sărutându-i numele.

— Tu, Mignon! Încercă să recompună imaginea ei, aşa cum o văzuse la pian. Rochia albă, trăsăturile delicate, părul blond auriu şi ochii plini de profunzime.

— Sufletul meu, murmură. Tu eşti sufletul meu. Apoi se pierdu în amintirea momentelor petrecute alături de ea, până când noaptea îi aduse somnul râvnit.

În zilele următoare munci cu dăruire şi zel. Eugen îl vizita din când în când povestindu-i aventurile sale. Vorbea cu mult entuziasm despre Lanna Reiner, relatând o serie de amănunte legate de ea.

— Imaginează-ţi, spuse, nu de mult i-a dat paşaportul unui conte. Omul îşi manifestase admiraţia prin nenumărate coşuri cu flori şi îşi permisese la un moment dat să o invite cu tot respectul la supeu. Ea începuse să râdă, acceptând invitaţia doar cu condiţia să fie poftită şi doamna Müller, o biată figurantă. Domnul conte încercase să se fofileze, dar ea insistase. Iar el se supusese în cele din urmă; în felul acesta sărmana doamnă Müller a putut mânca o dată pe săturate. Domnul conte a fost însă foarte jignit, aşa încât s-a retras în curând.

Ernst se amuză auzind această istorioară. Dar râsul lui vibra ciudat. Era un om mândru; aşa că îi impunea comportamentul Lannei Reiner.

Într-o seară Eugen apăru iar spunându-i lui Ernst că aflase unde merge de multe ori Lanna Reiner, şi anume într-un sătuleţ, cunoscut ca loc de excursie.

— Hai să mergem şi noi mâine, propuse Eugen.

Ernst nu voia.

— Ba da, ne-am înţeles, insistă Eugen. Mâine dimineaţă vin să te iau.

Ernst nu reuşi să doarmă în noaptea respectivă. Se simţea iar incitat şi o voce ascunsă îi şoptea: Du-te, du-te! Mândria sa se împotrivea însă. Hotărî să nu meargă şi adormi imediat.

Dar în dimineaţa următoare se îmbrăcă cu multă grijă.

— Ei şi, ce-i dacă! îşi spuse fluierând o melodie.

Eugen veni să-l ia şi plecară să facă o excursie de o zi. Cutreierară ţinutul, iar Ernst aproape că nici nu se mai gândea la

Lanna Reiner. Ajunseră istoviţi la micul han din localitate. Se aşezară pe terasa încântătoare savurând priveliştea minunată. Soarele care asfinţea îşi trimitea razele aurii spre înălţimile albăstrui şi pădurile verzi, aşa încât vârfurile copacilor străluceau roşietic, de parcă ar fi vrut să avertizeze: Vine toamna! Cerul avea deja transparenţa cristalină a toamnei, aerul era curat şi călduţ. Ca să atragă excursioniştii şi în cinstea zilei respective, hangiul angajase doi lăutari care prelucrau cu mult efort pianul şi vioara scoţând sunete duioase. Ernst îşi astupă urechile.

În sala alăturată se împingeau mesele; se pare că cei de acolo doreau să improvizeze un ring de dans. Excursioniştii veniţi din oraş erau foarte bine dispuşi. Ernst se mira mereu văzând cât de lipsite de etichetă erau relaţiile dintre oameni şi cât de spontan era comportamentul lor în comparaţie cu Germania de nord. În timp ce acolo, într-o cafenea, fiecare şedea separat la o masă, aici i se întâmplase de multe ori să audă pe cineva spunându-i: „Sunteţi atât de singur. N-aţi vrea să veniţi la masa noastră? Să aveţi cu cine sta de vorbă." Iar odată aşezat la o masă străină erai imediat şi în mod foarte firesc atras în conversaţie.

Terasa se umpluse încetul cu încetul, iar glumele zburau de la o masă la alta.

— Iat-o! şopti Eugen.

Lanna Reiner se aşezase la o masă dintr-un colţ al terasei. Ernst se uită într-acolo şi nu se putu împiedica să roşească. Ea nu-l vedea, nefiind aşezată vizavi de el, ci întorcându-i doar profilul. Lăutarii atacaseră un vals de Waldteufel, când un domn mai în vârstă se îndreptă spre ei şi începu ceva tratative. Ei ridicară de câteva ori din umeri, căutară însă cu toate acestea printre notele hangiului, apoi începură uvertura la „Carmen". Dar se încurcară după primele măsuri cântând fiecare pe cont propriu mai departe.

Auzind acest masacru muzical, Ernst sări repede de pe scaun îndreptându-se spre pian. Îl împinse la o parte pe pianist, şi începu să cânte el. Pianul era bun şi fusese de curând acordat.

Toată lumea ciuli urechile. Chiar şi cântăreaţa care stătuse până acum impasibilă privind în gol.

După uvertură, Ernst trecu la variaţiuni în care împleti uşor

motivul Habanerei. Îl învălui într-o serie de arpegii, adaugă un crescendo, apoi atacă încet tema: „Amoru-i un copil pribeag..."

În timp ce cânta, Ernst simţi că cineva îl fixează cu privirile şi, atras parcă de un magnet, îşi ridică capul uitându-se direct în ochii Lannei Reiner. Un surâs fin, enigmatic îi juca iar pe buze.

Ernst se întrerupse în mijlocul ariei, îşi dădu, dârz, capul pe spate şi se întoarse la masa lui fără a se uita la cântăreaţă. Era mânios pe sine însuşi şi pe acest surâs ciudat, provocator. „Nu vreau", îşi spuse încăpăţânat. Zâmbetul Lannei Reiner se accentuă, când observă această reacţie juvenilă.

Domnul mai în vârstă veni la Ernst, se prezentă şi îi strânse mâna. Era dirijor la München şi, fiind în trecere pe aici, simţise dorinţa să asculte opera „Carmen". Credea că vina o poartă în oarecare măsură Carmen însăşi, pe care o ascultase şi o cunoştea.

Între timp un brav cap de familie saxon îi îndemnase pe lăutari să cânte un vals sentimental pe care îl deschise cu voluminoasa sa soţie. Tineretul întâmpină gestul lui cu ovaţii. În clipa următoare toată lumea se învârtea în ritm de vals în sala golită de mobilier. Ernst şi Eugen trecură dincolo privind dansatorii. Dirijorul se aşezase la masa Lannei Reiner.

— Ernst, hai să dansăm şi noi.

— Exact la asta mă gândeam. Hai să o invităm la dans pe fetiţa aceea drăgălaşă cu ciuful blond şi pe crinul în mătase albă...

Deodată Ernst se simţi prins de braţ. În spatele lui era dirijorul.

— Permiteţi-mi să vă mai deranjez o dată. Am rugat-o pe domnişoara Reiner să danseze cu mine un Boston... V-aş fi foarte recunoscător dacă v-aţi mai aşeza o dată la pian.

Ernst voi să refuze categoric, apoi se duse însă totuşi la pian. Eugen îi şopti:

— Fii atent, le joc acum o festă!

Ernst începu să cânte. Lanna Reiner plutea în braţele dirijorului. Ritmul Bostonului scotea şi mai bine în evidenţă statura ei superbă. În clipa următoare îl zări pe Eugen care o invitase la dans pe însoţitoarea Lannei Reiner. El îi făcu vesel cu ochiul lui Ernst, încântat de pozna lui. Peste câtva timp cântăreaţa încetă să danseze. Când trecu pe lângă Ernst îşi înclină puţin capul mândru spre el.

În clipa următoare Ernst se ridică de la pian. Îl mai auzi pe dirijor spunându-i Lannei:

— Nici în vis nu mi-aş fi putut imagina că, la vârsta mea, o să mai am prilejul să dansez cu dumneavoastră.

Apoi veni şi Eugen radiind de bucurie şi îi povesti:

— Şi ea face parte din personalul operei. Fii atent, avem noroc!

Ernst zâmbi. Când lăutarii intonară un vals, începu deodată să râdă, îşi dădu capul pe spate cu o mişcare bruscă şi spuse:

— Trebuie să o alegi pe cea potrivită, Eugen! După care se îndreptă spre Lanna Reiner şi se înclină în faţa ei invitând-o la dans.

Aceasta se uită o clipă la el apoi acceptă braţul lui. Nici Ernst nu crezuse că aşa ceva va fi posibil. În el se trezise acum toată mândria aşa încât păşea cu capul sus alături de ea.

Tot timpul dansului Lanna se uită drept în ochii lui. Ochii ei întunecaţi erau mari şi dominatori. În felul acesta îl fixă fără întrerupere.

Parfumul şi apropierea femeii frumoase îl ameţeau pe Ernst. Din când în când îl atingea şi rochia de mătase. În acele clipe îl treceau fiorii. Nu schimbară nici un cuvânt. Pe buzele frumoase ale cântăreţei mijise iar acel surâs ciudat care îl zăpăcea pe Ernst. Dârz, îşi încleştă dinţii şi se uită drept în ochii ei, strângându-i mai tare mâna. În clipa aceea ea îi aruncă o privire enigmatică, aproape visătoare. Ernst o conduse înapoi, la masa ei, în timp ce sentimente contradictorii se luptau în el. Acolo se înclină deodată adânc şi îi sărută ambele mâini.

Eugen îl aştepta cu sufletul la gură:

— Fericitule! Povesteşte! Ce a spus? Cum este? Dă-i drumul!

— Hai să plecăm, spuse Ernst dus pe gânduri. Avea impresia că simte încă atingerea rochiei de mătase foşnitoare.

În noaptea aceea Ernst nu reuşi să adoarmă. Îl obseda perechea de ochi ciudaţi, ademenitori. Muşcă perna, se zvârcoli, strigă: „Nu vreau!" Se târî până la masa de scris şi se strădui să se gândească la Elisabeth. Îi scriu o scrisoare, se hotărî, scoţând o foaie de hârtie. „Mignon..." începu după care rupse fila. Căută apoi fotografia lui Elisabeth şi se cufundă în contemplarea ei.

Aceasta părea să emane pace şi linişte. Dar în clipa următoare văzu iar acel zâmbet enigmatic — o combinaţie de păcat, tristeţe şi nostalgie. Gândurile i se întunecară, simţi că în el urcă un val fierbinte care deborda, înăbuşindu-i toate intenţiile. Deschise larg ferestrele aplecându-se în afară. Aerul nopţii îi răcori ochii arzători.

Întunericul era străbătut de umbre profunde, grele şi întinse; ici-colo se zărea câte o lumină. Nostalgie — nostalgie fără sfârşit! Ernst îşi întinse braţele înspre orizonturi îndepărtate, oftând. Linişte... linişte... unde eşti? Dar în clipa următoare trebui să râdă de sine însuşi. Cine să-şi dorească liniştea când are de-abia 23 de ani? Praf aruncat în ochi... linişte... vorbe goale pentru tinerii clorotici, cu ochelari pe nas; palavre pentru şoarecii de bibliotecă emaciaţi! Furtună! Vijelie! Daţi-mi vijelia! Învăluie-mă, noapte furtunoasă, sădeşte în pieptul meu vifore, uragane clocotitoare, dar scuteşte-mă de această pulsaţie, de aceste zvâcniri, de aceste convulsii distrugătoare, de aceste sentimente răscolitoare, dă-mi răcoare, dă-mi gheaţa! Stelelor, revărsaţi asupra mea găleţi de aur cu lumină rece... voi, care sunteţi ochii rubinii ai lui Dumnezeu! Luminiţe izolate se aprind în vale, licăresc, se sting, totul se îndreaptă spre un ţel, doar eu rătăcesc în derivă prin furtună? Dă-mi lumină, dă-mi un ţel, natură, şi mă voi linişti: „Tu"! strigă în noaptea înstelată, iar ecoul îi răspunse batjocoritor: Tu-u-u!

Simţi înfiripându-se în el versuri şi le aşternu pe hârtia cu portativ:

Pânze boţite, culcuşuri răscolite,
Un ţipăt: Atât de singur mă simt!
Beţie, dureri, bucurii, cărţi şi femei
În van am avut — al meu nimic n-a fost!

Un gând rece spre stele se-ndreaptă —
Pe Domnul îl caut şi pacea din urmă —
Un strigăt din piept disperat îmi ţâşneşte: Exist!
Dar batjocoritor o voce răspunde: Tu?

Oare asta ce-i? Mă cuprinde un foc arzător. Sfeşnic al Domnului! Un strigăt, apoi linişte. Mări grele tălăzuiesc însingurate. Un vuiet. Un şopot. Adânc, foarte adânc.

Oră plină de har.

Ernst îşi ridică pumnii. Ceva venea parcă spre el! Figuri fantomatice învăluite în pâclă. O lumină albăstruie se prelingea de undeva. Contururile se învăpăiau. Răsunau acorduri pline. Clopotele băteau asurzitor. Simţea că îi plezneşte fruntea, luă creionul şi o hârtie cu portativ şi scrise şi scrise... nu ştia nici el ce. În jurul lui rezonau melodii, el scria şi scria, despuiat în noapte, veşminte purpurii fâlfâiau, coroane scânteiau... el scria şi scria.

Iar la mare depărtare i se părea că vede o gură fascinantă şi roşie cu un zâmbet enigmatic... o combinaţie de păcat, tristeţe şi nostalgie.

Ernst îi predase profesorului său de muzică ceea ce compusese în acea noapte. Îşi botezase lucrarea: „Fantezie în roşu-argintiu". Profesorul o analizase, apoi îi strânsese mâna:

— Lasă-mi o copie; o să-ţi găsesc un editor.

Ernst plecase foarte voios gândindu-se cu recunoştinţă la cântăreaţa care îl inspirase fără să vrea în acea noapte. Eugen îi aducea în fiecare zi veşti proaspete despre Lanna Reiner. Capriciile ei ajunseseră să fie un inepuizabil subiect de bârfă. Îl invidia din suflet pe Ernst pentru că dansase cu ea şi îl critică fiindcă nu profitase de ocazie.

În cele din urmă Ernst ajunse să fie şi el convins de asta.

Într-o dimineaţă Eugen veni la el şi-i povesti că Lanna Reiner respinsese cererea în căsătorie a unui bancher foarte bogat, cu pretextul că acesta avea prea mulţi bani.

Ernst deborda aproape de bună dispoziţie. Îşi legă în jurul gâtului o lavalieră albastră ca cicoarea şi spuse:

— Ies puţin la iarbă verde, în parc. Vreau să mă întind pe gazon şi să mă las dus de reverii, cu riscul că un păzitor al ordinii mă va admonesta şi amenda. Nu vii şi tu?

— Vai, Ernst, ce idee! Vino mai bine la cafenea! Găsim acolo pipiţe atât de drăgălaşe!

— Oribil! Gândeşte-te ce grozav ar fi să stai întins în iarbă şi să urmăreşti mersul norilor pe cer!

— Plictisitor! Hai, vino cu mine!

— Nici vorbă!

— În acest caz, la revedere până diseară, la operă. Ernst se

îndreptă agale spre parc. Se culcă în iarbă

Într-un colţ mai izolat şi lăsă frâu liber reveriilor.

Oare ce mai făceau cei din Osnabrück? Fritz... oare îşi găsise ceva prieteni noi? Dar Elisabeth... Mignon... Mignon a sa... Fried şi Paula... departe... acasă.

I se închiseră ochii.

Un piţigoi ciripea ascuns printre crengile de deasupra lui. Se trezi brusc. De fapt, adormise. Ce plăcut a fost. Deodată... oare visa sau era treaz?... Nu venea spre el?... Era ea sau nu?... Într-adevăr: Lanna Reiner. Singură.

Ernst se ridică şi se îndreptă spre cărare. Dar ea îl zărise deja. Surprins în această postură neobişnuită, Ernst se simţi jenat. Nu ştia ce să facă şi voi să se întoarcă. Dar un braţ invizibil îl trăgea înspre ea. Se abandonă deci acestui impuls şi îşi continuă drumul. Deodată îi surprinse privirea. Era foarte blândă... Într-adevăr, zâmbea! Ernst simţi că i se suie sângele la cap, făcu repede câţiva paşi, o ajunse din urmă, îi luă mâna fără să spună nimic şi i-o sărută. Când îşi ridică, roşind, capul văzu că ea îl privea cu multă căldură întrebându-l cu acea voce sonoră pe care o admirase de atâtea ori pe scenă:

— Aţi visat?

— Da. Despre tinereţe şi despre vara care se duce.

— Atât de grav? Despre despărţire?

— Şi despărţirea este frumoasă.

— Dar dureroasă.

— Şi durerile sunt frumoase.

Lanna îl privi gânditoare:

— Mi se pare că am auzit şi pe altcineva rostind aceste cuvinte.

Ernst îşi spuse numele.

— Deci, sunteţi amator de dureri, domnule Winter?

— Nu! De fericire! De fericirea luminoasă, senină! Şi o cuceresc!

— Frumos spus! Ea se uită drept în ochii lui: În fine un suflu nou în comparaţie cu vorbăria decadentă a tineretului modern. Am impresia că vă ştiu de undeva.

— Am avut o dată plăcerea să dansez cu dumneavoastră.

— Nu. De mai demult.

Ernst zâmbi.

— Din Osnabrück?

Ea îşi ridică ochii:

— Osnabrück...

— V-am văzut acolo o dată, când v-a salutat prietenul meu.

Lanna îi aruncă o privire interogativă.

— Fritz Schramm...

— Acum îmi amintesc, spuse ea repede. În atelierul său am văzut un portret de-al dumneavoastră. Deci sunteţi prietenul său, despre care vorbea cu atâta căldură. Sunteţi prieten cu un om adevărat, cu un om plin de nobleţe. Ţineţi probabil foarte mult la el?

— Mi-aş da viaţa pentru Fritz Schramm.

Lanna se uită la faţa lui bronzată, care devenise foarte gravă.

Îl credea. Şi se simţi cutremurată. Cât elan juvenil emanau aceste cuvinte!

— Dar el...? întrebă.

— Şi el pentru mine.

Ernst se liniştise. Se strădui să pară cât mai spontan:

— V-am auzit de multe ori cântând la operă, stimată domnişoară. A fost foarte frumos.

Ea zâmbi:

— Aşa mai merge. Să nu-mi faceţi complimente. Lăsaţi asta în seama domnilor pleşuvi, îmbrăcaţi în frac. Nici Fritz Schramm nu a făcut aşa ceva. Îmi plăcea să stau de vorbă cu el. Dar studiaţi muzica, nu-i aşa? Ce secţie?

— Compoziţie, dirijat şi pian.

— Aha, deci vreţi să deveniţi dirijor?

— Încă nu ştiu. Dacă mă apucă pofta o să mă fac poate pietrar sau cioban la oi. Îmi este indiferent ce voi deveni. Important este să găsesc cât de cât o satisfacţie.

— Cât de cât...

— Da. Satisfacţie deplină nu există.

— Niciodată?

— Niciodată! O voce din tine te îndeamnă mereu: Mai departe... mai departe!

— Dar există şi culmi... puncte culminante.

— Încă nu am dat de nici unul. De-aş cunoaşte vreunul!

— Sunteţi încă tânăr.

— Am parcurs deja multe cercuri. Nu am găsit nicăieri satisfacţia absolută.

— Poate că nu pe planul ideilor. Dar oare totul trebuie să treacă prin barajul anihilant al ideilor?

— Sentimentul?

— Da, sentimentul, spuse Lanna zâmbind.

— Prin urmare: punctul culminant al sentimentului...

— Este...

— Iubirea.

— Da.

— Iubirea! spuse Ernst cu un ton ironic. Un prieten de-al meu cataloghează iubirea drept o mixtură de închipuire şi vanitate jignită sau linguşită.

— Este de multe ori înconjurată de afacerism, spuse Lanna Reiner cu o expresie de amărăciune în jurul gurii.

Dar, cu toate acestea: Să luăm ziua de astăzi. Omul sănătos şi voios spune: O, ce zi frumoasă! Cel bolnav şi suferind suspină: Ce zi chinuitoare! Ziua este însă aceeaşi. Depinde ce facem din ea. Aşa este totdeauna. Oare prietenul dumneavoastră ce părere ar avea despre sentiment?

Ernst roşi:

— Scuzaţi-mă! Am vorbit împotriva convingerilor mele. Adică, mai precis, am două păreri. Una ar fi cea frivolă a naturii mele aparente, cealaltă cea autentică, profundă, a naturii mele primare. Iar această din urmă natură a mea spune: Iubirea, euforia şi rugăciunea! Lumină şi har! Miracole pe culmi albăstrui! Graiul de aur! împăcare universală!

Lanna Reiner îl ascultase zâmbind.

— Aşa îmi plăceţi mai mult. Nu trebuie să adoptaţi tonul majorităţii. Blazarea este oribilă. Dacă vreţi, puteţi să mă însoţiţi până acasă.

— Desigur că vreau!

Ernst era în elementul său. Îşi învinsese timiditatea. Avusese cu totul altă imagine despre această femeie. Iată că stătea de vorbă cu el de parcă s-ar fi cunoscut de când e lumea, exprimând o părere asemănătoare:

— Am impresia că vă cunosc de mult datorită faptului că sunteţi prietenul lui Fritz Schramm. Este unul din puţinii oameni pe care îl apreciez sincer, ba chiar îl venerez. Vorbiţi-mi despre el.

Ernst avea senzaţia că este un băieţaş. Păşea cu încântare alături de frumoasa cântăreaţă, simţindu-se foarte mândru de

câte ori aceasta trebuia să răspundă la numeroasele saluturi ale celor întâlniţi pe drum. Ernst îi povesti despre Fritz, despre „cuibul visurilor", despre flori şi lumânări, primăvară şi tinereţe. Lanna îl asculta cu amabilitate.

— Dar aici ce faceţi?

— Studiez şi compun.

— Ce?

— Ah, cu puţin timp în urmă şase lieduri pe versuri de Fritz Schramm. Aş vrea să le aud o dată interpretate. Dar cucoanele de la noi cântă atât de urât, încât prefer să renunţ.

— Asta vrea să fie o ofertă disimulată?

— Depinde cum o luaţi, stimată domnişoară.

— Ei bine, sunt prin urmare lieduri pe versuri de Fritz Schramm...?

— Da, dar am mai compus şi multe altele.

— Ca să vezi! Păi atunci poftiţi mâine după-amiază la ora cinci la mine, la ceai. O să mai vină câţiva prieteni.

Ernst o privi radios.

Lanna Reiner îi dădu mâna cu multă căldură. El se înclină adânc, apoi plecă visător.

— Aceasta este deci frumoasa Lanna Reiner, îşi spuse încet.

Lanna Reiner avea o locuinţă foarte elegantă, aranjată cu luxul şi răsfăţul unei femei din înalta societate. În salonul asortat pe auriu şi nuanţe de roz ca piersica, o subretă prepara ceaiul.

Ernst şedea în faţa Lannei. Aceasta purta o rochie de mătase de un galben pal, cu mâneci bufante mari; îi stătea foarte bine scoţând şi mai tare în evidenţă tenul şi părul întunecat.

— V-am rugat să veniţi ceva mai devreme ca să stăm puţin de vorbă, spuse Lanna. Aţi adus liedurile?

Ernst îi înmână manuscrisul. Ea le parcurse cu privirile şi întrebă:

— Când vreţi să facem o mică repetiţie?

— Când doriţi dumneavoastră.

— În acest caz, să spunem vineri după-amiază la ora cinci. Dar vom cânta şi alte lieduri şi arii din opere, de acord?

— Cu plăcere. Dacă mă acceptaţi ca acompaniator.

— Este doar o propunere. Corepetitorul nostru este un om

îngrozitor. Putem deci repeta împreună. Dar nu vă răpesc prea mult timp?

— Învăţ şi eu cu această ocazie.

— Prin urmare... Îi întinse mâna cu un surâs fermecător... batem palma pentru o bună camaraderie la studii? Încă o condiţie: Sinceritate absolută. Să ne spunem unul altuia fără cruţare ce nu este în ordine!

— O sabie cu tăişul îndreptat spre mine. S-ar putea să nu fie prea avantajos pentru mine. Dar tocmai în felul acesta voi avea parte de profit. De acord!

Subreta aduse două cărţi de vizită.

— Să poftească.

Intrară doi domni. Unul dintre ei era înalt şi uscăţiv, cu capul pleşuv şi monoclu. Celălalt, tânăr, dar cu cute adânci în jurul gurii. Lanna făcu prezentările: Contele Nieberg — locotenentul Harm.

Cei doi domni o întrebară pe Lanna ce mai face şi o copleşiră cu măguleli. Subreta anunţă iar sosirea cuiva. intrară două doamne şi doi domni.

— Ei bine, spuse cea mai trupeşă dintre doamne cu o voce ca o trompetă; tot linguşeli, tot linguşeli?

— Din păcate, oftă Lanna.

— Totul este o şarlatanie. Dar începe secolul femeii.

— Minunat, gemu locotenentul.

— Cum? Ce? Minunat? De ce?

— Păi, schimbăm rolurile. Dumneavoastră veţi fi de-acum înainte cele care veţi încerca să ne câştigaţi favorurile!

— Nu vă temeţi... femeia se emancipează.

— Asta ce înseamnă?

— Îşi câştigă independenţa faţă de bărbat! Doamna vorbea deja cu o voce de stentor.

Apoi îşi puse lornionul cu un gest energic. Contele râdea din toată inima.

— Statul amazoanelor.

— Starea de sclavie a femeii trebuie să înceteze.

— Dar se pare că până acum femeia s-a simţit foarte bine în această ipostază.

— Lăsaţi-mă să-mi duc până la capăt ideea, domnule conte. Femeia trebuie să aibă aceleaşi drepturi ca bărbatul.

— Imposibil, spuse Ernst fără să vrea. Bărbatul şi femeia

sunt diferiţi. Legile valabile pentru un triunghi nu pot fi valabile şi pentru un cerc.

— Deosebirile există doar în închipuire. În ce constă?

— Acţiunile femeii se bazează pe afecte, cele ale bărbatului pe raţiune, spuse contele.

— Bărbatul este în stare să fie obiectiv, femeia rămâne totdeauna subiectivă, adăugă locotenentul.

— Egalitatea în drepturi mi s-ar părea dezgustătoare, spuse dirijorul. Fiecare să-şi urmeze propria natură. Sufragetele mă oripilează. Prefer tipul de gospodină casnică.

— Bravo! exclamă supărată doamna corpolentă. Vreţi să ne aduceţi iar în servitutea cratiţei şi a lingurii. O, tiranii ăştia!

— Ce părere aveţi despre acest caz complicat, domnule Winter, întrebă Lanna care asistase zâmbind la ostilităţile verbale.

— Unii vorbesc mult dar gândesc altfel. Femeia trebuie să rămână femeie.

— Dar dumneavoastră, domnişoară Schrant?

— Nu ştiu, zău; găsesc că, în ciuda răutăţii, bărbaţii sunt foarte simpatici.

— Bravo, bravo! aplaudă locotenentul.

— Şi acum, domnii mei, haideţi să renunţăm la război şi să ne ocupăm de teme mai paşnice.

— Nu-i vorba de inamiciţie, râse contele; a fost doar o glumă.

— Vai de mine, o asemenea controversă te înviorează cu adevărat.

— În concluzie: să trăiască doamnele!

Discutară încă de una şi de alta, apoi o rugară pe Lanna să cânte ceva, iar Ernst o acompanie.

— Prin urmare? îl întrebă pe Ernst îndreptându-se amândoi spre pian.

— Vorbe multe... şopti acesta.

Ea dădu din cap. După care scoase notele. Ernst se simţi străbătut de un curent electric. Vocea ei răsuna ademenitor:

„Amoru-i un copil pribeag...".

Când plecă acasă, Ernst era foarte liniştit.

— Suntem camarazi, se gândi.

Ajuns în camera sa, le scrise o scrisoare lungă lui Fritz şi lui Elisabeth. Se calmase. Camarazi... da... dar în vis revăzu acelaşi

surâs — o combinaţie de păcat, tristeţe şi nostalgie — care îl ademenea... Îl ademenea.

VII

Înserarea îşi trimitea primii soli prin ferestrele înalte ale atelierului. Fritz puse jos pensula şi paleta şi se uită la ceea ce reuşise să facă în ultimele ore. Apoi intră în „cuibul visurilor", îşi aprinse pipa şi luă iar în mână ultima scrisoare a lui Ernst, în care acesta relata despre întâlnirea cu Lanna Reiner. Căzu pe gânduri. Oare Elisabeth va da dovadă de suficientă tărie? El ştia că Ernst se va întoarce la ea; dar ştia şi că acesta avea sângele fierbinte şi un temperament vulcanic. Mă rog, până era în viaţă, putea să-i ajute.

Dar apoi se uită îngrijorat în oglindă. Obrajii săi erau mult mai supţi, iar tenul foarte palid. Suferea iar de dispnee şi în ultima vreme avea de multe ori accese de tuse seacă şi de transpiraţie în timpul nopţii. Îşi dorise adeseori moartea şi nu se temea de ea, dar acum, chiar acum nu ar fi vrut să moară. Nu. I-ar fi plăcut să mai apuce o primăvară. Nu într-atât de dragul lui — deşi euforia şi miracolul reînvierii dumnezeieşti a naturii îi înnoia şi lui, de fiecare dată, sufletul — dar de dragul copiilor, cum îi numea. S-ar putea să mai aibă nevoie de el. Îşi simţi inima cuprinsă de un sentiment de fericire plină de voioşie. Încă nu devenise inutil, mai existau oameni cărora le putea fi de folos.

Se auzi o bătaie în uşă.

Probabil că este Elisabeth, se gândi şi strigă:

— Intră!

O cucoană îmbrăcată într-o rochie de mătase neagră foarte decoltată îşi făcu apariţia. De sub fustă ieşeau la iveală nişte glezne frumoase şi picioare mici, cochete. În prima clipă Fritz nu-şi dădu seama cu cine are de-a face. Pe urmă îşi aminti. Când fusese cu Ernst la cafenea, în ziua sosirii acestuia...

— Bună seara, domnişoară Bergen.

— Bună seara, spuse fata intimidată. Prietenul dumneavoastră mi-a lăsat adresa...

— Ştiu, ştiu. Îmi pare bine că aţi venit. Sunt liber în seara aceasta şi nu ştiam cum să o petrec. Acum iată că mi-aţi făcut o

surpriză. Vă rog luaţi loc, aici, în fotoliu.

— Ah, ce frumos este la dumneavoastră!

— Ernst a botezat camera aceasta „cuibul visurilor".

— Aşa şi este. Şi locuiţi totdeauna aici, nu-i aşa?

Fritz trebui să zâmbească auzind întrebarea aceasta naivă.

— Da, cu excepţia momentelor când ies în oraş.

— Adică nu locuiţi niciodată la hotel sau în altă parte?

— Aproape niciodată.

— Şi staţi aşa, de unul singur, sunteţi liber de tot?

— Da.

— Ah, ce bine-i de dumneavoastră!

— Păi, orice om poate avea parte de acest bine.

Fata dădu din cap cu o umbră de cochetărie.

— Da, un bărbat poate; dar noi, fetele... Luă o curmală din coşuleţul cu fructe oferit de Fritz şi începu să o ronţăie cu dinţişorii ei albi ca de şoricel.

— Chiar şi ele...

— Dar nu singure, adăugă fata legănându-şi piciorul delicat şi aruncându-i, zâmbind, o ocheadă lui Fritz.

— De ce?

— Nu fără bărbaţi, continuă izbucnind într-un râs cristalin.

— Libertatea nu constă doar din independenţa materială. Este mult mai importantă libertatea interioară.

— Da, dar nu la ea m-am gândit. M-am referit la posibilitatea de a savura viaţa, de a fi fericit.

— Este acelaşi lucru?

— Da.

— De fapt, ce înţelegeţi prin: a savura viaţa?

— Ei bine: să participi la toate, trăind-o din plin.

— De multe ori şi pe termen lung?

— Da.

— Înseamnă că în acest caz ar trebui să fiu profund nefericit.

— Dumneavoastră...? întrebă fata cu respiraţia tăiată.

— Deşi nu mă simt deloc nefericit.

— Doar nu poţi să te acreşti şi să te abrutizezi...

— Astea sunt clişee care nu spun nimic! Cine ştie câţi oameni, despre care credeţi că savurează viaţa, se acresc şi se abrutizează în realitate, în timp ce alţii trăiesc cu adevărat.

— Dar în ce constă valoarea vieţii?

— Viaţa nu are nici o valoare. Nu intenţionez să dau un verdict, trebuie să puneţi accentul pe „valoare", nu pe „nici o". Viaţa pur şi simplu există. Ca oameni vii nu o putem aprecia, nefiind decât nişte verigi, nişte mlădiţe. Viaţa înseamnă Dumnezeu. Ar trebui să ne străduim să trăim aşa cum este potrivit pentru natura noastră interioară. Trăim cu adevărat sau doar vegetăm? Cine să ştie? Nimeni. Tocmai fiindcă nu putem aprecia viaţa. Ernst spunea: „Copacul trăieşte fiindcă reprezintă totdeauna un sentiment universal, pe când omul este foarte rar aşa ceva." Alţii spun: „Doar omul trăieşte"... cine să ştie? Presupun că a trăi înseamnă un proces interior, nu o afişare în exterior. Aceste valori interioare dobândite de individ prin modul în care se comportă au valoare pentru el, devenind unităţi de măsură. Dar adevărul este că dobândeşti puţine valori interioare dacă te limitezi doar să participi la toate, să trăieşti din plin. Dobândeşti rafinament, abilitate: pe scurt, o rutină comportamentală exterioară. Fireşte, ai nevoie şi de aşa ceva, dar dacă *te limitezi* la ea n-ai realizat mare lucru. Trebuie să se adauge şi interiorizarea. Vederea unei flori, a unei musculiţe îi poate adeseori oferi unui om mai mult decât o călătorie prin tot Egiptul.

— Vreţi să spuneţi că suprema fericire este cea trăită într-un ungher izolat?

— Dacă vreţi să o numiţi aşa, atunci da! Există şi naturi autoritare care trebuie să aibă parte de toate, atât de larmă cât şi de linişte, pentru a găsi drumul care duce la propriul lor eu. Tocmai asta este problema: Să ajungi la propriul tău eu! Vechiul: Cunoaşte-te pe tine însuţi! în cazul femeii aproape că se poate statua o normă în această privinţă, în timp ce în cazul bărbatului procesul este mai individualizat. În cazul femeii drumul spre sine însăşi înseamnă renunţarea la eu, înseamnă trecerea de la *eu* la *tu;* ca formă exterioară, care nu are de-a face cu catastrofa de profunzime a bărbatului, el constă în dăruirea ei bărbatului iubit şi în continuarea vieţii prin copil.

— La toate femeile?

— Aproape la toate!

— Dar restul? Trăirea plenară a vieţii şi participarea la tot ce îţi oferă viaţa?

— O amăgire! Nimic altceva decât o amăgire şi o beţie. O femeie autentică trebuie să simtă dezgust şi compasiune la

vederea acestei sărăcii pline de strălucire create de iubirea venală. Pentru o şampanie şi alte nimicuri care îţi iau ochii femeile îşi vând nu numai trupul ci şi supremul bun, adică fericirea! Vă rog să înţelegeţi ce vreau să spun. Departe de mine de a fi un predicator sau un bigot făţarnic; nu apreciez fericirea doar din perspectivă legală sau morală. Sunt însă un om şi judec toate din punctul de vedere pur omenesc! Iar fericirea femeii este omenească: ea rezidă în iubire! Oare este bine să încheiem un târg murdar cu acest bun suprem, sublim, nepreţuit şi să-l vindem unor epave, unor ruine, unor libidinoşi ca să-şi satisfacă poftele? Scuzaţi-mă că vă vorbesc cu atâta francheţe, am cele mai bune intenţii. Înţeleg foarte bine, înţeleg perfect ca o fată să se dăruiască unui bărbat din dragoste. Se întâmplă mereu şi nu este un fapt condamnabil! Înţeleg chiar şi ca o fată să se dăruiască de dragul unor ciorapi de mătase şi a unor sume de bani. Repet: *înţeleg!* Nu înseamnă însă că *aprob* aşa ceva! Căci în momentul în care iubirea devine un obiect vandabil, încetează toleranţa mea. Trebuie să ne fie milă de aceste sărmane fete. La un moment dat se vor trezi din amăgire. Şi, credeţi-mă: Nu există nimic mai îngrozitor decât să trebuiască să recunoşti: Da, mi-am ratat viaţa!

Fritz se ambalase. Trix Bergen pălise.

— Dar dacă ai păcătuit din superficialitate şi ai apucat-o pe drumul iubirii ve...? Ea se întrerupse.

— Înseamnă că femeia şi-a ratat viaţa. Ar fi mai bine să nu se trezească niciodată din eroare... niciodată!

Trix respira agitat:

— Dar dacă... dacă... la un moment dat se trezeşte... totuşi...?

Fritz se uită în gol:

— Este ceva îngrozitor... disperarea...

Trix sări de pe scaun izbucnind cu vehemenţă:

— Şi moartea! Şi moartea! în apă! şi voi să o ia la fugă.

— Stai! strigă Fritz reţinând-o cu o mână de fier. Stai!

Fata se trânti în fotoliu izbucnind în hohote de plâns:

— Lăsaţi-mă... Totul e în zadar... totul... totul!

— Nu, spuse Fritz cu fermitate şi cu ochii strălucitori. Nu este încă nimic pierdut! Nimic nu este pierdut! Abia acum îţi vei găsi drumul!

Trix zăcea în fotoliu plângând. Începuse să se întunece.

— Vezi, spuse Fritz încet şi insistent, este minunat că noi, oamenii, nu putem niciodată retrăi în mod identic o anumită clipă. În schimb, ne regenerăm mereu. Putem cosi iarba de mai multe ori; dar din moment ce nu-i smulgem rădăcinile, ea creşte iarăşi înapoi. Şi cât timp capacitatea de a simţi a unei inimi de femeie nu a secat, nu este încă nimic pierdut. Ea se descotoroseşte de tot ce a fost urât; şi totul va fi iar bine. Citeşte parola înscrisă pe peretele meu: Totul este bine.

— Nu pentru mine, se tângui Trix.

— Ba da. Uită-te la mine!

Ea îşi ridică ochii frumoşi.

— Regreţi mult ceea ce ai pierdut?

Lacrimi grele începură iar să şiroiască din ochii ei când dădu, plângând, din cap.

— Înseamnă că resursele tale sufleteşti nu sunt secate. Acesta este aspectul enigmatic al femeii. Ea poate străbate o mocirlă, se poate aproape îneca în mâl, dar poate şi să întoarcă, neprihănită, spatele tuturor vicisitudinilor. Poate fi o mare păcătoasă şi cu toate acestea inocentă şi plină de candoare. Femeia este ca pasărea Phoenix, care arde şi apoi renaşte, întinerită, din propria-i cenuşă.

Trix întrebă deznădăjduită:

— Oare lucrurile ar mai putea lua o altă întorsătură?

Fritz răspunse cu blândeţe:

— Vrei cu adevărat?

Trix îşi împreună mâinile şoptind cu o voce fierbinte:

— Da!

— Înseamnă că totul este bine! În interior! Şi acesta este lucrul principal. Trebuie doar să ajustăm aspectele exterioare şi să le aducem pe făgaşul cel bun. Ai vrea să-mi povesteşti tot ce s-a întâmplat, ca să-ţi pot da un sfat sau să te pot ajuta cu ceva?

Trix dădu din cap şi îşi începu relatarea întreruptă mereu de hohote de plâns. Era vechea poveste.

Se trăgea dintr-o familie bună. Sângele ei fierbinte şi spiritul de aventură intraseră în conflict cu severitatea exagerată şi lipsa de înţelegere a familiei. Întâmplător făcuse cunoştinţă, la ştrand, cu un bărbat monden foarte bogat care îi povestise tot felul de lucruri despre lume şi viaţa luxoasă. Fugise de acasă cu el scriindu-le părinţilor să nu o caute. Aşa se întâmplase. Dar tipul despre care crezuse că o va lua în

căsătorie se plictisise rapid de ea. Din disperare Trix se adaptase împrejurărilor, deoarece în jurul ei roiau destui bărbaţi. Aşa trecuseră doi ani.

— M-am gândit de multe ori la visurile mele de fată şi simţeam că mi se strânge inima de durere. Dar după aceea râdeam, beam ceva şi plecam la dans. Probabil că lucrurile ar fi mers şi pe mai departe tot aşa, dacă nu v-aş fi întâlnit, pe dumneavoastră şi pe Ernst. Nu am mai văzut în faţa mea nici un drum care să poată duce înapoi. Cuvintele dumneavoastră au distrus oglinda care mă orbea. Am simţit că trebuie să vin la dumneavoastră!

— Dar părinţii?

Buzelei-i începură iar să tremure.

— Dă-mi adresa lor.

— Vreţi într-adevăr...?

— Da.

— Ah, iat-o... spuse scriind repede câteva cuvinte pe un bileţel.

— Iar acum, hai să vorbim despre altceva.

— Câtă pace aici, la dumneavoastră! Cu totul altfel ca în alte părţi. Nu este elegant... dar mult, mult mai frumos.

Fata se uită în jurul ei.

— Cine este asta? întrebă arătând spre tabloul dulce.

— O femeie pe care am iubit-o foarte mult.

— *Aţi* iubit-o?

— A murit.

Ea îi luă, timidă, mâna mângâindu-i-o uşor.

Fritz o întrebă:

— Ai cunoscuţi aici, în Osnabrück?

— Nu; am trecut mai demult pe aici, dar doar pentru câteva zile.

El dădu din cap. Apoi îi arătă tablouri, îi dădu câteva cărţi să citească şi îi povesti despre tinerii săi prieteni.

La plecare fata întrebă cu timiditate:

— Şi ce trebuie să... pentru asta...?

Fritz zâmbi:

— Trebuie să te obişnuieşti cu noua ambianţă, cu noua situaţie. Ca să nu mai pui asemenea întrebări. Treci cât mai curând iar pe aici!

Ea îl privi cu ochii mari:

— Nimic? O podidiră lacrimile. Dar cu ce am meritat atâta bunătate?

— Trebuie să te obişnuieşti cu ceea ce este firesc. Doar suntem cu toţii oameni!

După plecarea ei, Fritz rămase câtva timp pe gânduri. Apoi luă o cretă şi scrise pe peretele cafeniu: „Femeia —eterna enigmă!".

Ceva mai târziu veni pe la el Elisabeth. Văzând cuvintele de pe perete întrebă:

— Ce înseamnă, unchiule Fritz?

— Mi-a trecut prin minte în seara asta.

Şi îi povesti ce se întâmplase în decursul după-amiezii. Elisabeth era emoţionată.

— Nu cunoaşte pe nimeni în oraş, spuse Fritz, şi nimeni nu o cunoaşte. Chiar mă gândeam dacă n-ai putea să te ocupi puţin de ea? Poţi s-o faci liniştită, căci aici nu o ştie nimeni.

— Unchiule Fritz, dar chiar dacă nu ar fi aşa... o fac cu plăcere.

— Am fost sigur.

— Ştii ceva, am chiar o idee. Vezi, ea este acum în criză, deci ar trebui să îi abatem gândurile. Ar trebui să lucreze ceva. Dar nu o muncă fizică sau mecanică, aşa ceva nu ar face decât să o deprime mai rău. Nu. O activitate care să-i dea motiv de bucurie. Când sunt tristă, încerc să-i fac cuiva o bucurie sau să fac un bine; căci până la urmă ajungi să te bucuri şi tu de bucuria celuilalt. Cel mai bun lucru este să poţi da cuiva un ajutor. Şi tocmai în acest sens mi-a trecut prin minte ceva frumos şi aş vrea să-ţi cer părerea. Am rugat-o pe mătuşa să o întrebe pe sora-şefă de la spitalul de copii dacă nu aş putea lucra acolo benevol ca infirmieră, în orele dimineţii sau la alte ore. Mătuşa a întrebat-o, iar sora-şefă, cu care este prietenă, a răspuns că, dacă doresc cu adevărat şi nu este doar un capriciu, să mă prezint la ea. Este totdeauna destul de lucru la spital. Îmi pare atât de bine! Imaginează-ţi, unchiule Fritz, toţi băieţaşii şi fetiţele de acolo... şi să ai grijă de ei... şi... ah, este atât de frumos să poţi ajuta pe alţii! O iau cu mine şi pe Trix!

O întreb cât mai repede pe sora-şefă, dar sunt sigură că nu va avea nimic împotrivă; îi spun că este vorba despre o prietenă de-a mea.

— Ideea este foarte bună, spuse Fritz; probabil că în

momentul de faţă este tot ce poate fi mai bun. Îi voi spune chiar mâine.

— Da, fă-o, unchiule Fritz.

— Şi vrei să lucrezi şi tu ca infirmieră?

— Da, trebuie să am şi eu o ocupaţie. Să ajut în mod practic pe alţii. Iar acum, hai, citeşte-mi din poeziile tale!

Fritz luă volumul şi începu să citească cu vocea sa lentă, voalată.

Despre odinioară.

VIII

Ernst o acompaniase deja de câteva ori pe Lanna Reiner. Aceasta avusese de fiecare dată o atitudine foarte camaraderească. Îl rugase să-i povestească tot felul de lucruri despre Fritz şi „cuibul visurilor". La un moment dat Ernst o pomenise pe Elisabeth, iar Lanna pusese câteva întrebări, dar el se făcuse că nu le aude. În acel moment pe buzele ei se ivise din nou acel zâmbet enigmatic. Lanna era profund impresionată de tinereţea vulcanică a lui Ernst, cu atât mai mult cu cât felul lui de-a fi se deosebea radical de cel al restului cunoştinţelor ei. Îi plăcea componenta juvenilă, semeaţă şi dârză a firii lui, precum şi fondul întunecat al artistului în devenire.

Ernst străbătu bine dispus străzile învăluite în lumina înserării şi sună la uşa locuinţei cântăreţei. Aceasta deschise chiar ea.

— Ah, domnul maestru de muzică! Subreta mea este liberă astăzi, deci trebuie eu să fac onorurile casei. Poftiţi înăuntru!

Lanna o luă înainte trecând printr-o serie de camere. Purta o rochie splendidă care îi scotea în evidenţă formele statuare.

Alături de salonul de muzică se găsea o încăpere mai mică, încântătoare, pe care cântăreaţa o numea budoarul de seară.

— Intraţi în budoarul meu, spuse luând unul din trandafirii roşii din buchetul adus de Ernst şi prinzându-şi-l în păr. Mânecile largi alunecară dezvăluind rotunjimile frumoase ale braţelor albe ca fildeşul.

— Luaţi loc, aici, între pernele acestea. Lanna servi ceaiul, îi oferi zahărul şi îi puse prăjituri pe farfurie. La apropierea ei Ernst se simţi învăluit de un parfum dulce. Era ameţit şi mâncă

prăjiturile dus pe altă lume.

— Aveţi iarăşi o privire stranie, domnule Winter.

— O privire desanctificată.

— Desanctificată...

— Tot ce văd se năruie sub ochii mei. Caut un ţel, caut un echilibru; dar dau doar de aparenţe şi amăgiri.

— Nu mai tăiaţi firul de păr în patru.

— Nu intenţionez să fac aşa ceva.

— Ia uitaţi-vă, o clipă, la mine!

Ernst îşi aţinti ochii reci, albastru-cenuşii, asupra ochilor negri minunaţi.

— Iată că acum amăgirea din privirile dumneavoastră a dispărut.

Ernst ar fi vrut să rămână o veşnicie aşa. Privea mâinile înguste care îl serveau şi inhala parfumul dulce emanat de fiinţa din faţa lui. Razele soarelui care asfinţea pătrundeau estompat prin perdelele de la fereastră, inundând încăperea cu reflexe roşietice.

Ernst îşi trecu mâna peste ochi, dând uitării trecutul şi viitorul. Lanna Reiner spuse cu vocea ei sonoră:

— Iar acum să savurăm amurgul.

Strânse masa cu mişcări graţioase, lente. Ernst contempla cu admiraţie făptura frumoasă, încadrată de razele aurii ale asfinţitului.

— Îmi place atât de mult crepusculul. Toate culorile şi formele devin blânde, estompate. Amurgul trezeşte visuri frumoase...

— Ce rost au visurile, stimată domnişoară?

Lanna îl privi cu ochii pe jumătate închişi.

— Visurile sunt doar pentru oamenii slabi, continuă Ernst dus pe gânduri. Importante sunt evenimentele, faptele. Şi cu toate acestea... visurile... Este frumos şi să visezi.

Visurile.

Lanna începu să cânte cu vocea ei superbă introducerea la studiul lui Wagner despre Tristan şi Isolda: „Ce visuri minunate..."

Ernst se îndreptă încet spre pianul din camera alăturată şi o acompanie. Ea îl urmase cântând în continuare cu o voce reţinută şi pusese notele pe pian.

Mâneca rochiei ei îi atinse fruntea. Îl străbătu un fior dulce

care dăinui în sângele său ca un cântec tremurător. Acordurile de septimă şi de nonă aveau o rezonanţă foarte melancolică acompaniind melodia melancolică: „Visuri, visuri, în ore de har...". Şi încă o dată: „Visuri...", iar apoi, pierzându-se: „Visuri... visuri..." lăsând un ecou care vibra în pian.

Ernst îşi lăsă mâinile jos. Lanna Reiner stătea în faţa lui fixându-l cu priviri enigmatice.

— Viaţa este un vis... realitatea este cenuşie şi goală...

— Ba nu. Visul este vis.

— Iar viaţa... Ernst Winter? se auzi vocea din semiîntuneric.

— Un miracol... Lanna Reiner.

Razele asfinţitului aşterneau o cunună în jurul frunţii lui Ernst.

— Credeţi în miracolele vieţii, Ernst Winter?

— Da, Lanna Reiner.

Buzele ei frumoase, roşii, începură să tremure. Cu o voce tărăgănată întrebă:

— Nu vrei să mă înveţi şi pe mine?

— Este doar o credinţă, spuse Ernst aproape absent, cu privirile aţintite în gol.

— Dar nu te amăgeşte, Ernst Winter?

— Niciodată... Lanna Reiner.

Crepusculul ţesea din vocile lor o panglică ce unea visurile albastre.

— Mi-e dor de miracol... Ernst Winter... spuse femeia frumoasă care stătea lângă pian pierdută în reverie.

— Am... miracolul... murmură Ernst încet, îngenunchind, copleşit, în faţa ei.

Ea îl privi câteva clipe, apoi îşi puse mâna îngustă pe fruntea sa.

— Oră crepusculară, şopti aşezându-se într-un fotoliu.

Ernst se ridicase uitându-se la ea cu ochii mari, pierduţi. Lanna şedea învăluită în ultimele raze ale asfinţitului printre care răzbăteau deja reflexele întunecate ale înserării. Ochii ei îl priveau cu o expresie profundă.

El lăsă capul în jos.

Apoi se duse la fotoliu şi îşi ascunse capul în braţele ei. Lanna îl mângâie pe creştet.

Ernst se uită la ea. Era palid iar ochii deveniseră negri de excitaţie.

— Băieţaş, spuse Lanna încet sărutându-i ochii. Frumoşii tăi ochi interogativi. Apoi îl sărută pe gură: Băieţaş!

În noaptea aceea Ernst dormi adânc, fără să viseze. În dimineaţa următoare avea însă impresia că totul fusese doar un vis confuz dinainte de cântatul cocoşilor. Era într-o dispoziţie ciudată, pe jumătate trist, pe jumătate fericit. Se aşează la masa de lucru, ca să nu se mai gândească la nimic. Lanna Reiner era departe, străină, aproape că nici nu se mai gândea la ea. Se gândi la Elisabeth pe care o simţea apropiată, pe care simţea că o iubeşte foarte mult. După-amiază optica sa se schimbase deja în oarecare măsură. Inima îi vibra de o aşteptare agitată. Scotea mereu din portofel biletul permanent pentru un loc în lojă, pe care îl primise de la Lanna, încercând să se convingă că totul fusese o realitate şi nu un vis.

Mai târziu se îmbrăcă cu grijă şi se îndreptă încet spre teatru. Pe un stâlp era afişat programul de la operă. Se opri şi citi: Madame Butterfly: Lanna Reiner. Oamenii care treceau pe lângă el se opreau şi citeau şi ei.

— Reiner în rolul lui Butterfly, spuse un domn. Trebuie să ne grăbim, dacă vrem să mai prindem bilete.

— Este bine? întrebă însoţitorul când se îndepărtară.

— Foarte bine... reuşi Ernst să mai audă. Pe buzele sale apăru un zâmbet plin de mândrie. Lanna Reiner. Aseară îl sărutase. Apoi trecu pe lângă toţi stâlpii de afişaj oprindu-se în dreptul fiecăruia şi citind: Madame Butterfly: Lanna Reiner. Şi se simţi fericit.

Soneria ţârâia deja când Ernst intră în lojă. Muzica densă a lui Puccini îl fascină; încordarea se risipi de-abia în clipa când îşi făcu apariţia Madame Butterfly.

Se simţi cuprins de o bucurie fierbinte. La fiecare ton se gândea: „Lanna a mea... pentru mine!". Iată că îl observase şi ea. Îi făcu un mic semn cu capul.

Ernst era extaziat. Când izbucniră aplauzele, conştiinţa că ea este a lui îl copleşi, de parcă ar fi băut un vin tare.

Se uită cu dispreţ la jerbele şi buchetele de flori care inundau scena. „Cârpacilor", se gândi. „Orice aţi face, băieţaşul ei sunt *eu!*"

Ernst se ducea la operă în fiecare seară. Lanna îl introdusese într-o serie de cercuri şi saloane ale înaltei societăţi aşa încât primea numeroase invitaţii. În felul acesta, timpul pe

care nu îl dedica studiului sau Lannei trecea cu îndeletniciri mondene.

Într-o seară întunecată şi posomorâtă de toamnă o luă pe Lanna de la operă. Cântase în „Boema" şi Ernst se simţea încă impresionat. O ajută să urce în maşină şi parcurseră drumul lipiţi unul de altul. Lanna era foarte tandră. Când maşina opri în faţa locuinţei, ea spuse:

— Hai, urcă şi tu.

Ernst o însoţi până sus.

— I-am dat subretei liber până mâine dimineaţă, îi şopti Lanna pe scări, deschizând apoi uşa. Mama ei este bolnavă.

Atmosfera de complicitate a scărilor întunecate îi puse lui Ernst sângele în mişcare accelerându-i bătăile inimii. Într-o pornire nestăpânită o sărută pe Lanna după ureche, în timp ce stătea aplecată căutând gaura cheii. Ea se îndreptă repede, aruncându-i o privire ciudat de fulgerătoare.

— Ernst! îl admonestă cu un ton aproape ameninţător.

Lanna aprinse lampadarul camuflat din budoar, apoi trecu în dormitor să se schimbe. Lăsă însă uşa întredeschisă, stând tot timpul de vorbă cu Ernst. Uşa crăpată şi lumina rubinie care venea din dormitor exercitau o fascinaţie magică asupra lui Ernst. Sângele începuse să-i clocotească iar simţurile îi erau biciuite ca de talazurile unei mări. Dar strânse din dinţi şi îşi încleştă pumnii, zâmbind crispat.

— Aşa, băieţaş, iată-mă iarăşi. Mă scuzi, dar m-am făcut puţin comod.

Lăsă iar uşa dormitorului întredeschisă. Lumina rămăsese aprinsă, aşa că prin uşa crăpată se zărea o porţiune din patul acoperit cu o cuvertură albă.

Lanna îmbrăcase o haină de casă ca o mantie largă, purpurie, care scotea în evidenţă paloarea minunată a feţei ei ca de fildeş. Buclele negre şi le adunase într-un coc grecesc prins cu o mică diademă îngustă şi strălucitoare. Îşi strânse mantia în faţă şi se îndreptă încet spre Ernst zâmbind fantomatic.

Ernst pierduse de mult noţiunea timpului şi a spaţiului. Lumea trepida pe undeva, pe afară. Totul părea un vis, o amăgire — singura realitate o reprezentau pernele, încăperea slab luminată şi femeia superbă din faţa lui, care zâmbea ciudat... atât de ciudat...

— Băieţaş, spuse încet, ademenitor.

— Lanna... tu, care eşti atât de misterioasă..., iubito...

— Băieţaş, şopti şi mai încet, de parcă ar fi fost ecoul unei harpe în nopţile de vară.

— Iubita mea... atât de întunecată...

— Băieţaş, te iubesc, murmură încet de tot, aplecată uşor înainte.

— Ah, tu! Luminiţă rătăcitoare şi făclie! Vâlvătaie luminoasă a sufletului meu şi al tău! Fibră vibrantă, inimă sfâşiată, fericire trandafirie, îngenunchez în faţa ta, o, tu, flacără şi beţie a nostalgiilor mele! O, tu, fascinat de ochii tăi sângele meu îţi înalţă ode înflăcărate... tu... tu... tu!

Ernst îşi îngropă fruntea în mantia purpurie.

Lanna începu să fredoneze încetişor:

„Amoru-i un copil pribeag..." şi continuă până ajunse la versul: „Dar de-mi eşti drag, să te fereşti!"

Ernst se ridică brusc, o îmbrăţişă şi începu să o sărute... să o sărute... pe ochi, pe obraji, pe frunte, pe gură, pe ceafa albă, pe umerii sidefii; ea îşi dădu capul pe spate iar pe buze îi înflori un zâmbet seducător. Pe Ernst îl cuprinse o ameţeală înfierbântată, luciul alb al umerilor ei îl orbea, îl făcea să-şi piardă minţile; Lanna îşi deschise braţele minunate, îl înlănţui cu ele înăbuşindu-şi un oftat profund şi murmură, pierdută, cuvinte de dragoste:

— Băieţaş, băieţaşul meu, inimă din inima mea... iubitule... dragule...!

Părul i se desprinsese din coc revărsându-se pe braţele lui. El îşi cufundă capul în pletele ei, sărutându-le cu atâta pasiune încât Lanna aproape că îşi pierdu echilibrul. Cu buzele întredeschise şi ochii înfometaţi în care se aprinseseră nişte luciri ciudate, se întindea spre el sorbindu-i, cu pleoapele închise, sărutările care deveneau tot mai nestăpânite până când, cu un oftat adânc, Lanna se desprinse din braţele sale şi alunecă pe divanul acoperit cu blană de urs fixându-l pe Ernst cu licărul misterios al ochilor ei.

Ernst clocotea de înfierbântare — orice judecată logică îl părăsise — i se părea că este un rege, un zeu, se simţea învăluit de eternitate, în faţa lui se deschideau porţile cerurilor, se aprindeau mii de făclii, lumile se concentrau în mâinile lui, iar lava arzătoare a privirilor lui se revărsa pe obrazul Lannei.

Mantia purpurie alunecase dezvelind rotunjimile sânilor care se profilau în lenjeria albă, vaporoasă. Formele frumoase ale picioarelor ei zvelte, îmbrăcate în ciorapi de mătase, se pierdeau în minunile dantelate de deasupra genunchilor.

Ernst simţi că îi plesneşte fruntea; percepea ca printr-un văl roşu zâmbetul dulce şi enigmatic care îl atrăsese de fiecare dată — acel zâmbet compus din păcat, tristeţe şi nostalgie — înregistrând în acelaşi timp, de parcă s-ar fi înălţat din talazurile mării, vocea ei ademenitoare:

— Hai, vino!

Pe Ernst îl cuprinse o beţie purpurie; cu un ţipăt de extaz se repezi la ea, o luă în braţe şi o duse pe pernele care îi aşteptau.

IX

Fritz se oprise iar în faţa oglinzii: „Oglindă, oglinjoara mea...!" Tuşea tot mai des în ultima vreme, iar transpiraţiile nocturne erau şi ele tot mai abundente. Cu toate acestea şi în pofida faptului că iarna bătea la uşă se hotărî să plece la Rostock, să stea de vorbă cu părinţii lui Trix. Le trimisese deja o scrisoare şi primise şi răspuns. Bătrânul domn Bergen îi scria, cu un ton rezervat dar totuşi amical, că va veni peste câteva săptămâni la Osnabrück cu care ocazie se va putea ocupa de situaţia lui Trix. Dar pe Fritz nu-l mulţumea această soluţie. Nu voia să obţină doar mijloace de subzistenţă pentru Trix; asta ar fi putut să o ducă iarăşi pe căi greşite. Aşa încât se hotărî să plece *el* la Rostock şi să pledeze personal cauza fetei. Într-o dimineaţă ceţoasă de noiembrie o porni la drum după ce o îmbărbătase încă o dată pe Trix.

Elisabeth şi Trix se împrieteniseră. Cu firea ei neproblematică Trix se ataşase repede de Elisabeth care, prin amabilitatea ei, îi uşură apropierea.

Elisabeth era foarte ocupată. Lucra mult la spitalul de copii şi amândouă — atât ea cât şi Trix — reprezentau un ajutor preţios pentru sora-şefă. Bunătatea echilibrată şi calmă o făcea pe Elisabeth să pară o sfântă în ochii copiilor care manifestau o dragoste şi o veneraţie înduioşătoare faţă de „sora Elisabeth".

În ultimele luni Elisabeth se maturizase. Trăsăturile ei copilăroase se transformaseră luând o notă de feminitate plină

de bunătate. Fritz spusese la un moment dat că Elisabeth îşi urma drumul cu o siguranţă aproape somnambulică, de parcă l-ar fi cunoscut cu ochii închişi.

Fried şi Paula continuau să se tachineze. În Fried se înfiripase o uşoară slăbiciune pentru Elisabeth. Dar nu dispunea de cheia care putea deschide poarta spre inima ei şi nici nu o cunoştea. Se asemănau prea mult într-o serie de privinţe. Ea se purta cu el ca o soră. În schimb Paula privea uneori cu ochii pierduţi portretul lui Ernst care atârna încă pe un perete din atelier.

Prima suferinţă de tinereţe.

Fritz îşi dădu seama de momentul critic în care se afla şi într-o seară avu o discuţie mai lungă cu ea, iar mai târziu cu Fried. În felul acesta bunătatea sa le aduse consolare ajutându-i să depăşească primul contact mai dur cu viaţa.

Fritz se întoarse după câteva zile. Trix apăru cu sufletul la gură în după-amiaza aceleiaşi zile:

— Unchiule Fritz, începu privindu-l cu teamă.

— Totul este în ordine, Trix.

— O... ea începu să plângă şi nu se mai putu opri.

— Nu plânge, Trix, nu plânge!

— Dar nu plâng. Sunt lacrimi de bucurie. În sfârşit, în sfârşit simt iarăşi pământ sub picioare.

După câtva timp se calmă.

— Povesteşte-mi, unchiule Fritz. Cum a fost acasă, ce... ce mai face mama mea?

— A îmbătrânit, fetiţo. Îţi trimite salutări şi te roagă să... să te întorci cât mai curând... la ea.

Trix tresări:

— Unchiule Fritz, este... este adevărat?

— Aşa este, copilă.

— O, mamă... mamă, exclamă Trix profund mişcată, continuând: O, mamă, buna mea mamă! Iar eu...

Fritz simţi că şi lui i se umezesc ochii.

— Unchiule Fritz, doar o mamă poate să...

— Da, doar o mamă. Nu există în lumea întreagă ceva mai impresionant decât o mamă. Mama înseamnă iertare, sacrificiu.

— Dar tata?

— La început a fost mai rece şi distant. Probabil că se prefăcea în faţa mea, căci eram un străin pentru el; şi poate

voia să se ascundă şi faţă de el însuşi. A spus că te-a repudiat şi că hotărârea sa rămâne irevocabilă. I-am amintit de cuvântul lui Christos: „Nu de şapte ori, ci de şapte ori şaptezeci de ori să acorzi iertare"; el rămase pe poziţie, sau, cel puţin, păru să rămână. Iar atunci i-am spus că are şi el o parte de vină, că nu şi-a dat osteneala să te înţeleagă, judecându-te doar din propriul său punct de vedere, iar în felul acesta te-a împins în braţele seducătorului. Nu este suficient să-ţi iubeşti copiii, i-am spus, trebuie să te pricepi şi să le-o arăţi. Copiii sunt ca nişte flori delicate, tânjesc după lumină, iar dacă nu o au, îşi lasă capul în jos. L-am întrebat dacă acum, când are ocazia să-şi repare greşeala, vrea să ia încă o dată asupra sa culpa de a te fi abandonat în braţele unei vieţi mizerabile, şi încă multe lucruri asemănătoare. Aceste vorbe l-au dat gata. Nu am cedat cu nimic, nici când era cât pe-aci să se înfurie şi în cele din urmă a depus armele. Avea însă acum alte obiecţii. Spunea că faima ta le-ar putea dăuna celorlalţi copii ai săi. L-am liniştit spunându-i că nu ştie aproape nimeni despre această poveste şi că tu ai rămas, în fondul tău, bună şi curată. În cele din urmă a cedat pe toată linia. „Spuneţi-i," zise, „că am trecut cu buretele peste aceşti doi ani". Iar fraţii şi surorile tale se bucură că sora care a fost plecată la pension se va întoarce în curând acasă. Deci, ai fost la pension; aceasta este versiunea cunoscută la Rostock, şi aşa va rămâne. Este suficient atât pentru restul lumii.

— Unchiule Fritz, dragul meu unchiule Fritz, ce bun eşti...

— Acum toate s-au aranjat, Trix. În curând vei fi în braţele părinţilor tăi.

— Ah, unchiule Fritz, înseamnă că va trebui să mă despart de tine.

— Da, copilă.

— Dar cum să rezist fără tine...

— Ai o mamă.

— Mamă... Trăsăturile feţei ei se îmblânziră. Dar totuşi, unchiule Fritz...

Ea încercă să-i ia mâna şi să i-o sărute. Fritz şi-o trase repede înapoi. O lacrimă mare se prelinsese pe ea.

— Pleci luni, Trix. Iar duminică ne vom întâlni cu toţii la o mică festivitate de rămas-bun.

— Da.

Trix se uită încă multă vreme la el fără să spună nici un

cuvânt. Apoi plecă. Fritz aprinse lampa. Valuri de pâclă de noiembrie pluteau în jurul ferestruicii. Pe cer nu se zărea nici o stea, dar lampa dădea o lumină aurie care emana pace.

Ceva mai târziu trecu pe la el Elisabeth.

— Ce bine îmi pare că te văd iar aici, unchiule Fritz.

— Şi eu mă bucur că sunt din nou acasă.

— Ce-ai aranjat?

— Trix pleacă luni acasă.

Elisabeth dădu din cap:

— Ştiam că aşa va fi. Numai ţie îţi putea reuşi aşa ceva. Dar m-am obişnuit între timp cu ea.

— Ce fac copilaşii tăi de la spital?

— Cresc. Şedeam azi pe pătuţul unuia din copiii grav bolnavi, sărmanul este paralizat, şi îi dădeam să mănânce, linguriţă cu linguriţă. Deodată m-a luat de mână spunându-mi cu o voce foarte serioasă: „Tanti Lisa, fii tu mama mea". A trebuit să-i promit. Nu mai are mult de trăit. Caşexie. Mama lui nu s-a prea interesat de el. Mai are alţi şase copii şi trebuie să facă rost de mâncare pentru ei. În felul acesta copilul a făcut transfer afectiv faţă de mine. Aş sfătui pe orice om care vrea să uite de ceva sau vrea să-şi redobândească liniştea sufletească, să îngrijească bolnavi.

— Da, este o compensaţie pentru multe altele.

— Şi o consolare; căci este greu să renunţi.

— Nu trebuie să fie totdeauna vorba de renunţare, Elisabeth.

Ea îi aruncă o privire plină de tristeţe:

— S-ar putea să fie doar o rătăcire, o evoluţie inevitabilă, o amăgire, după care toate se îndreaptă iar.

— Crezi cu adevărat, unchiule Fritz?

— Da, Elisabeth.

Pe fată o podidiseră lacrimile.

— Cel ce nu a fost niciodată plecat departe de casă nu-i cunoaşte farmecul şi nu o poate aprecia. De-abia când eşti printre străini începi să o apreciezi. Când eşti printre străini nu te înstrăinezi de casă ci o îndrăgeşti tot mai mult.

— Îl iubesc foarte mult...

— Se va întoarce la tine. Iubirea înseamnă sacrificiu. Şi egoismul este numit de multe ori iubire. De-abia cel ce reuşeşte să renunţe de bună voie la persoana iubită, pentru a-i asigura

fericirea, iubeşte cu adevărat.

— Nu pot. Înseamnă că ar trebui să renunţ şi la mine.

— Dar dacă asta l-ar face nefericit?

— Ne-fericit... Vocea ei tremura. Nu... nu..., asta nu. În acest caz... vreau mai degrabă... să renunţ eu. Elisabeth îşi întoarse faţa spre spateaza fotoliului. Dar... dar.... este atât de greu... atât de greu.

— Să nu renunţi, spuse Fritz încet. El este al tău şi tu eşti a lui. Ştiu că este aşa. Şi ştii şi tu că eşti a lui; poate că el încă nu ştie că este al tău, dar, crede-mă, este! în profunzimea lui, sufletul său îţi aparţine ţie.

Elisabeth îl privi cu ochii înlăcrimaţi.

— Eşti o floare rară, Elisabeth. O floare care se deschide doar o dată, în bătaia soarelui, după care nu se mai deschide niciodată. La fel se deschide şi inima ta spre iubire... o dată doar, şi apoi niciodată.

— Sunt şi eu ca mama mea. Pot iubi o singură dată în viaţă, pe un singur om. Inima mea îi aparţine lui, pentru totdeauna.

— Da, Elisabeth. Iar Ernst?

— Îl iubesc.

Se aşternu tăcerea. Lumina lămpii se reflecta în părul auriu al lui Elisabeth.

— Mignon, spuse Fritz visător. Elisabeth, ştii foarte bine că viaţa îşi are căile ei, de multe ori ciudate. Ziua şi noaptea alternează... şi în cazul lui Ernst.

— Scrie atât de rar.

— Ai suficientă tărie să asculţi ceva?

Elisabeth dădu din cap.

— O cântăreaţă care a trecut în turneu şi pe aici, este acum la Leipzig.

— Iar el... o iubeşte?

— Altfel, nu aşa; de iubit te iubeşte doar pe tine. Este pentru moment fascinat de ea. Mi-a scris o scrisoare din care mi-am dat seama de asta. Ţi-o dau să o citeşti.

Elisabeth citi scrisoarea.

— Mi-am imaginat.

— Nu ţi-am dat scrisoarea ca să-ţi provoc o suferinţă, ci ca să-ţi demonstrez că este altceva în joc. Este vorba de beţia simţurilor care îl poate cuprinde la un moment dat pe orice tânăr. În cazul lui Ernst, o natură de luptător, sălbatică şi ironică,

nu a fost posibilă decât în această ipostază ademenitoare, în care îi revine şi vanităţii un anume rol. Ernst se va trezi şi nu se va mai înţelege pe sine însuşi. Trebuie însă să se trezească de la sine. În caz contrar va rămâne cu o rană adâncă: Nu trebuie să recurgem în mod pripit la bisturiu şi foarfeci. Eşti în stare să aştepţi, Elisabeth?

— Sunt.

— Ştii, dacă i-ai întoarce acum, jignită, spatele, n-ar fi decât un gest uzual de vanitate rănită. Să lăsăm acest gen de iubire pe seama oamenilor interesaţi doar să facă impresie chiar şi în dragoste. Să ştii că el are acum mai multă nevoie de tine ca niciodată. Vrei să-l părăseşti?

— Nu, unchiule Fritz.

— Ţi-am spus acum totul. Te doare foarte rău?

— Nu-mi dau seama.

— Simţi că lucrurile au rămas, cu toate acestea, neschimbate? Cunoşti temperamentul faustic al lui Ernst, modul în care luptă cu sine însuşi. Această rătăcire nu reprezintă decât o încercare de a uita, o expresie a luptei sale. Ba aş putea chiar spune că nu este vorba despre o rătăcire, ci de o componentă intrinsecă a acestei lupte. Este doar o exteriorizare a luptei duse de el. Dar nu va depune armele până nu va regăsi drumul cel drept. Iar acesta duce la tine. Eşti convinsă de asta?

— Am redobândit acum convingerea. Ştiam şi până acum, dar am fost atât de deprimată în ultima vreme. Acum mă simt redresată.

— Noapte bună Elisabeth.

— Noapte bună unchiule Fritz.

Fritz o conduse luminându-i scările la coborâre.

— Se întunecă deja devreme, spuse Fritz.

În sobă sfârâiau mere coapte. Parfumul lor umplea cuibul visurilor. Aşezaţi în faţa focului care ardea în vatră se lăsaseră cu toţii pradă reveriilor; reflexele roşiatice ale flăcărilor dansau ba pe pereţi, ba pe duşumele. Lampa trandafirie lumina acum feţele mate.

— Pentru ultima dată în cuibul visurilor, spuse Trix cu buzele tremurânde. Oare este posibil, Elisabeth? îţi vei aminti cu drag de mine?

— Dar bine, Trix. Ne vei vizita în curând. La Crăciun... sau la Paşte.

— Da, trebuie să vin să vă văd, altfel nu rezist.

Fritz aduse merele coapte.

— Haideţi copii. Toamna şi iarna avem în fiecare seară mere coapte. Îmi place să ascult pălăvrăgeala lor când se coc în cuptor. Creează o atmosferă intimă şi paşnică.

— Ca tot ce te înconjoară, unchiule Fritz, spuse Trix.

— Pacea exterioară nu are nici o valoare dacă lipseşte pacea sufletească, interioară.

— Ai dreptate, Fried, dar nu ajungem la ea decât dacă facem pace cu noi înşine. Drumul care duce la ea presupune căutarea sinelui. Unuia îi reuşeşte mai uşor, altuia nu. Cele mai mari dificultăţi le întâmpină Ernst. El este însă onest faţă de sine însuşi, aşa încât se află pe drumul cel bun.

— Dar nu este uşor, unchiule Fritz. Am crezut totdeauna că poţi fi onest doar faţă de tine însuţi, nu şi faţă de ceilalţi oameni. Îmi dau acum seama că este mult mai dificil să fii onest faţă de tine însuţi, ciripi Paula.

— Şi tu începi, Paula? spuse Fried.

— Fireşte.

— Păi bine, în cazul tău nu se pune problema.

— Cum aşa?

— Fiindcă pentru moment nu eşti decât o puştoaică superficială, fără nici o aplecare spre onestitate.

— Unchiule Fritz, dă-l afară!

— Mii de scuze! spuse Fried.

— Nu. Afară!

— Hai Paula, fii mizericordioasă.

Fata se gândi o clipă:

— Spune: „Sunt o mare scârbă!"

— Sunt... o mare... scârbă.

— Îi este frică, unchiule Fritz, dar nu se îndreaptă. Mmm! Mere coapte şi biscuiţi! Sunt într-adevăr grozave! De unde ai biscuiţii ăştia frumoşi?

— A fost o adevărată comedie. M-am dus la patiserie şi mi-am cerut biscuiţii obişnuiţi. „Regret, domnule", îmi spune o vânzătoare drăgălaşă, „Tocmai s-au terminat." „Ah, Doamne, fiţi amabilă, domnişoară, şi vedeţi dacă nu mai găsiţi câţiva." Fata zâmbi: „Mai avem câţiva dar sunt pentru consum propriu." „Vai,

domnişoară, am azi un botez, şi nu ştiu ce să pun pe masă." Vânzătoarea roşi şi îmi umplu o pungă. Toată lumea începu să râdă. Trix zâmbi cu melancolie.

— Unchiule Fritz, hai, citeşte-ne o poezie.

Seară

Linişte-adâncă mă-nconjoară
Învăluindu-mi inima,
Dispari odată suferinţă!
Pace cerească mă cuprindă.

Tăcut-aşteptare adie lumină
Uşor în jurul ochilor blânzi,
Recunoştinţa sufletelor trudite
La potirul divin se adapă

Strălucirea roz-a lămpii
Mângâie mâini serioase,
Împleteşte cununi de basme
În jurul astrului solar.

Al minutelor sfânt har
Îşi întinde-aripile —
Vis de fericire iartă
Ale omului păcate.

Atmosfera era foarte plăcută în încăperea cafeniu-aurie. Umbrele se ghemuiseră în unghere, lumina caldă a lămpii se reflecta pe mâinile şi feţele celor prezenţi.

Trix luă lăuta de pe perete şi i-o dădu lui Elisabeth:

— „Mâine trebuie să plec", îi spuse rugător.

Elisabeth luă lăuta şi începu să cânte cu vocea ei cristalină:

Mâine trebuie să plec
Rămas-bun îmi iau acum —
O, tu, prea frumoasa mea,
Despărţirea tristă e.

Despărţirea mă mâhneşte

Fiindcă mult te-am îndrăgit.
Mult eu te-am iubit pe tine,
Dar să plec sunt nevoit.

Se aşternu tăcerea. Trix nu-şi lua ochii de la Elisabeth. Un contur auriu îi evidenţia profilul, iar părul îi strălucea ca aurul vechi când, aplecată uşor înainte, continuă să cânte:

Doi buni prieteni
Când se despart,
Cât de trist este
O ştii şi tu.
Ah, mare e durerea,
Când o inimă dragă
Pe-ai săi pentru un timp
Să-i părăsească trebuie.

Din ochii lui Trix se prelingeau lacrimi grele.

Rămâi cu bine şi nu mă uita
Căci de-acuma eu voi pleca.
Dar pe veci şi pân-oi muri
Gândul meu la tine va fi.
Păsărele de vei vedea
Ele vin din partea mea,
Cu ciripitul lor
Să-ţi spună de-al meu dor.

Toţi erau emoţionaţi.

— Să ne luăm acum rămas-bun, spuse Fried cu o voce aspră.

— Trix mai rămâne puţin, declară Fritz. Elisabeth o îmbrăţişă pe Trix:

— Mâine dimineaţă vin la gară.

Trix şi Fritz rămăseseră singuri.

Fritz stinse lampa şi aprinse lumânările în faţa tabloului dulce. Apoi luă trei pahare, le umplu, puse unul din ele sub florile din faţa tabloului şi i-l oferi pe al doilea lui Trix. Ea îşi ridică ochii înlăcrimaţi.

— Ajungi mâine în altă lume, Trix; speranţa este totdeauna însoţită de teamă. Dacă îţi simţi la un moment dat inima grea,

gândul la cuibul visurilor să-ţi aducă alinare, iar aducerile aminte să-ţi ofere buchete de flori. Să nu mai regreţi nimic. Eşti acum pe drumul cel bun. Urmează-l plină de curaj. Nu da înapoi şi nu te tortura cu remuşcări inutile. Remuşcările reprezintă piedici. Sunt distructive. Orientează-te doar după lumina călăuzitoare dinaintea ta şi nu te mai uita înapoi. Lumânările însoţesc despărţirea ta de cuibul visurilor, lumânările care ard în faţa tabloului. Păstrează în inima ta amintirea lor. Femeia aceasta a iubit, a iubit foarte mult; acest lucru să fie şi pentru tine un far călăuzitor. Vei cunoaşte iubirea, vei dărui iubire, enigma şi izbăvirea femeii rezidă în iubire... punctul de plecare şi scopul existenţei ei. Şi acum, rămâi cu bine, Trix.

Fritz o sărută pe frunte.

Fata plângea în hohote. Deodată încetă şi spuse printre sughiţuri:

— Unchiule Fritz. În viaţa mea ratată a apărut iar lumina. Înainte de a o apuca pe cărarea care duce la linişte, aş vrea să-mi iau rămas-bun de la viaţă cu un gest frumos. Unchiule Fritz, acceptă unicul dar pe care ţi-l poate oferi o femeie de stradă: Permite-mi să rămân la tine peste noapte. Trix îl îmbrăţişa, ascunzându-şi capul la pieptul său.

Fritz era zguduit. Prin urmare, Trix credea că pentru ea începea acum o viaţă bazată pe renunţare totală şi voia să-şi ia rămas-bun de la toate!

— Copila mea, spuse Fritz cu o voce blândă. Nu te aşteaptă o viaţă bazată pe linişte şi renunţare, ci o fericire interiorizată, echilibrată. Nu trebuie să-ţi iei rămas-bun, ci să o iei de la început! Sursele secătuite din tine vor reînvia, izvoarele pierdute vor ieşi iar la suprafaţă... iubirea şi omenia. Şi vei culege roadele îndreptându-le spre fluviul cel mare, iar acest fluviu se va vărsa în marea nesfârşită. Cu siguranţă că la un moment dat vei găsi un om pe care să-l faci foarte fericit; căci în tine zac multe comori neexploatate.

— Eu... eu îl voi face ... pe un om... fericit?

— Da, copila mea; şi tu însăţi îţi vei găsi fericirea alături de el.

— Este... este posibil... aşa ceva?

— Desigur!

— Ah, unchiule Fritz, unchiule Fritz, ai ridicat perdeaua cenuşie care îmi acoperea ochii; văd din nou un viitor frumos în

faţa mea. Acum pot pleca. Ah, ce bine ar fi să vii şi tu! îmi dai voie să-ţi scriu?

— De câte ori doreşti. Şi îţi voi răspunde de fiecare dată. Dacă ai nevoie de mine, vino sau scrie-mi. Voi veni dacă mă chemi.

— La revedere, la revedere, dragă unchiule Fritz!

Ea îi oferi buzele.

— Cu bine, Trix!

Fata se opri în prag uitându-se încă o dată în jurul ei: cuibul liniştit al visurilor, ferestruica de basme, colţul Beethoven, tabloul dulce şi lumânările care pâlpâiau, capul ca de Christ al lui Fritz în lumina slabă. O podidiră iar lacrimile aşa încât părăsi în grabă încăperea.

X

Venise iarna. Odată cu intrarea în funcţiune a primelor lămpi cu arc, la Leipzig începuse din plin şi sezonul monden. Lanna Reiner atinsese apogeul triumfului ei în societate, fiind de-a dreptul copleşită de invitaţii.

Dirijorul Bonn se ţinuse de cuvânt şi găsise un editor nu numai pentru „Fantezia în roşu-argintiu", compusă de Ernst, ci şi pentru o colecţie de lieduri. Lanna cânta peste tot liedurile lui Ernst, aşa încât acestea deveniră în scurt timp cunoscute, bucurându-se de o vânzare bună. De asemenea dădu, împreună cu Ernst, câteva concerte care aduseră încasări frumoase. În felul acesta el era văzut mereu alături de Lanna, fiind invitat peste tot împreună cu ea. Puţini credeau în existenţa unei legături mai intime între Lanna şi tânărul compozitor, cântăreaţa fiind cunoscută ca o femeie foarte capricioasă şi mofturoasă; lumea presupunea că era vorba despre interese muzicale.

Dirijorul organizase o serată mare. O parte din musafiri sosise deja şi conversa cu animaţie. Doi domni se retraseră puţin mai de o parte.

— Domnule doctor, spuse cel mai scund şi corpolent dintre ei. Am auzit că vine şi frumoasa Lanna.

Faţa uscăţivă, caracteristică, a celuilalt tresări:

— În acest caz nici anexa ei nu va lipsi.

— Tânărul compozitor? Se zice că este foarte dotat.

— Cel ce este dotat cu Lanna Reiner poate fi mulţumit.

— Lăsaţi glumele, domnule doctor. O asemenea femeie şi-ar putea găsi şi ceva mai bun.

— Tocmai fiindcă îl are pe acesta.

— Mă faceţi să devin curios.

— Păi, chiar aşa de puţin cunoaşteţi femeile? Fiţi atent: Lanna Reiner este o femeie frumoasă. Sunteţi de acord?

— Superbă.

— Ei, vedeţi? Şi probabil foarte răsfăţată.

— Din păcate.

— Deci mai mult decât sătulă.

— Posibil.

— Cu siguranţă. De aceea este capricioasă. Dacă bei tot timpul vinuri bune şi şampanie te apucă la un moment dat pofta de o stacană de bere. Când te saturi de rafinament, artă şi mondenitate îţi cauţi refugiul în natură.

— Am înţeles. Un copil al naturii.

— Nu numai atât. Toată lumea este la picioarele ei aducându-i un prinos de adoraţie. Totul i se oferă cu atâta abundenţă încât începe să i se facă lehamite. Aşa încât vrea să dea şi ea ceva! Adică... după toate cochetăriile şi flirturile... vrea şi ea să iubească pe cineva cu adevărat.

— Iubirea este un banc frumos, domnule doctor. A existat doar în evul mediu.

— Dragul meu Levy, sunt sigur că vă pricepeţi la probleme legate de valută, de Bursă, bănci şi finanţe, dar pe femei nu le înţelegeţi câtuşi de puţin! O femeie în adevăratul sens al cuvântului se satură la un moment dat de toate zbenguielile şi vrea să iubească! Dar deoarece este un pic demimondenă, sau, spus pe şleau: are şi un mic os de curvă în ea, nu-şi doreşte ceea ce se practică îndeobşte, adică un bărbat situat pe aceeaşi treaptă socială cu ea, eventual o căsătorie etc.; aşa ceva ar fi prea plicticos. Iată de ce îşi ţine un căţeluş de salon, ceva ce să poată fi mângâiat, un băiat bun, un băieţaş sau cum vreţi să-l numiţi. Aţi priceput?

— Întru totul. Să-i povestesc şi soţiei mele...

— Stop!

— ?

— Vă rog să-mi daţi cuvântul de onoare că veţi păstra tăcerea.

— Dar bine, domnule doctor!

— Fără subterfugii! Aştept!

— Mă rog, aveţi cuvântul meu. Dar sunteţi ciudat, doctore. În fond, de ce? Doar nu aveţi nimic de-a face cu toată povestea!

— Nu-mi plac bârfele!

— Doamne, dar nu vă înţeleg. Cu aşa ceva aţi putea fi, o seară întreagă, centrul salonului şi v-aţi bucura, de-a lungul întregului sezon, de faima de a fi un bun cunoscător al femeilor. O marotă!

Apoi se îndepărtă, clătinând din cap.

— Nătărăule, murmură doctorul, fiindcă şi eu o iubesc. Tocmai de aceea şi în ciuda acestui fapt.

Se deschise uşa şi apărură Lanna şi Ernst. Toate privirile se îndreptară spre cei doi. Amfitrionul se duse cu paşi repezi spre ei salutându-i cu căldură. Lanna purta o rochie superbă, decoltată, din *Crepe de Chine.* Punctul de atracţie al seratei urma să fie un rus, prinţul Rasnikow, multimilionar şi mare meloman. Amfitrionul răspândi vestea şi o întrebă pe Lanna dacă îl acceptă pe prinţ ca vecin de masă. Aceasta refuză spunând că se angajase deja faţă de domnul Winter. Amfitrionul îşi exprimă regretele: fusese dorinţa specială a prinţului.

— Îmi pare rău.

— În acest caz...

Uşile se deschiseră şi musafirii văzură masa mare în formă de potcoavă. Prinţul, un bărbat înalt cu o barbă întunecată şi aspect autoritar, o conduse la masă pe fiica gazdei. Lanna îşi avea locul vizavi de el stând de vorbă cu graţie şi naturaleţe. Prinţul, Ernst şi amfitrionul se lansară într-o discuţie despre Berlioz în care le atraseră şi pe doamne. Prinţul nu-şi lua ochii de pe Lanna. În timpul unei dezbateri aprinse Ernst simţi deodată genunchiul Lannei care îi şopti: „Băieţaş!" Apoi spuse cu voce tare:

— V-aş ruga: vin de Mosela, nu de Rin.

Pe Ernst îl cuprinse un val de bucurie.

După cină domnii serviră coniac şi ţigări în salonul pentru fumători. Dar nu peste multă vreme prinţul propuse ca partidele să se reunească iarăşi şi îl trimise pe amfitrion ca parlamentar la doamne. Acesta reveni comunicând că doamnele acceptă necondiţionat propunerea.

Trecură cu toţii în salonul de muzică. Prinţul o rugă pe

Lanna să le cânte un lied.

— Îmi permiteţi să vă acompaniez?

— Trebuie să-i adresaţi domnului Winter această rugăminte.

— Bineînţeles, cu plăcere.

Lanna îi aruncă lui Ernst o privire şăgalnică şi îi dădu prinţului partitura. Acesta începu cu preludiul dar se opri deodată:

— Dar e imposibil, spuse. Întreruperea tactului, armoniile acestea ciudate... Înseamnă că trebuie să mă concentrez asupra descifratului şi nu mai am posibilitatea să vă acompaniez aşa cum ar trebui. Ce muzică bizară...

— Trebuie să-l întrebaţi pe compozitor.

Prinţul citi numele de pe copertă:

— Ah, dumneavoastră, domnule Winter? O, poftiţi, acompaniaţi dumneavoastră. Chiar că sunt curios...

Ernst se aşeză la pian. Cadenţe enigmatice şi succesiuni neobişnuite de armonii, o desfăşurare de flori rare, o cădere în mări purpurii, deodată un fâlfâit de aripi, apoi o linişte tristă, ca un suspans.

Lanna începu:

Ore-nserate — o, lume a mea!
Ore de tainic amor.
Coboară divină iubită din cer
Sărutul tău pace mi-aducă.

Drumuri pierdute — talazuri lovite —
Dorinţe-arzătoare se sting —
Viaţă şi moarte de văluri cuprinse,
De linişte-a rozelor văluri.

Ore-nserate — o, lumea mea!
Vrajă, extaz plin de har.
Ore-ale orelor, sunetul blând
Al vechii şi veşnicei strune.

Un cântec ciudat compus de Ernst într-o oră violetă, când viaţa şi moartea se aflau pe muchie de cuţit. Auditorii erau impresionaţi într-un mod neobişnuit. Prinţul îi sărută mâna

Lannei şi îl felicită pe Ernst:

— Sunteţi un mare artist, îi spuse. Scuzaţi-mă că adineauri mi-am încercat norocul ca un ageamiu. Nu mi-a fost dat să aud vreodată un cântec atât de ciudat, de parcă tot ce este aici, lămpile, râsetele şi chiar şi noi înşine, am fi devenit cenuşii şi fantomatici; iar din depărtare se auzea o voce tristă. Cine este autorul textului?

— Un prieten de-al meu.

— Are o trăsătură rusească, meditaţia profundă, mistica stranie...

Ernst rămăsese tăcut.

În curând discuţiile se înviorară iarăşi. În salonul de muzică se îndepărtară mobilele şi începu dansul.

Fiica palidă a amfitrionului veni la Ernst, rugându-l să-i dea şi ei cântecul.

Prinţul se ocupa aproape exclusiv de Lanna. Îi făcu multe complimente şi o invită la dans. Pluteau amândoi pe parchet pe melodia unui vals dintr-o operetă: o pereche mândră. Lanna era asaltată trecând din braţe în braţe. Ernst o privea zâmbind ironic.

— Ce nătărăi, îşi spuse. Fiţi fericiţi dacă reuşiţi să dansaţi cu ea, şi umflaţi-vă în pene când vă surâde. Dacă aţi şti...! în fond, este a mea.

Şi continuă să asculte trăncăneala timidă a fiicei amfitrionului. Lanna îl căuta din când în când pe Ernst cu privirile — se mira că nu o invită la dans. Dar el se întreţinea cu fata palidă. O asemănare ciudată a ochilor îl duse cu gândul la Elisabeth. Îi povesti fetei despre cuibul visurilor; aici putea să o facă; nu ştia nici el de ce, dar cu Lanna nu vorbea niciodată despre acest subiect.

Lanna obosise. Intercală o pauză retrăgându-se pe o sofa. Prinţul nu o slăbi; şi alţi domni îi urmară exemplul. Lanna adunase în jurul ei un cerc de admiratori.

Doctorul o invită la dans pe fiica amfitrionului. Ernst o căută din priviri pe Lanna şi trebui să zâmbească văzând cum se îmbulzesc toţi în jurul ei. Apoi se îndreptă încet spre grup şi se înclină în faţa ei. Lanna se ridică imediat, luându-l de braţ. Când se avântară în ritmurile dansului, îi şopti:

— Băieţaş...

Ochii săi se aprinseră.

— Eşti trist, băieţaş...

— Nu mai sunt.

— Ba da. Am obosit... hai să mergem la culcare.

— Da... tu!

În curând Lanna îşi luă rămas-bun. Observând că prinţul vrea să o conducă, îl rugă cu voce tare pe Ernst să o însoţească.

Se duseră cu maşina până în apropierea casei, parcurgând ultima porţiune de drum pe jos.

— Eşti atât de tăcut, băieţaş.

— Din moment ce eşti alături de mine...

— Nu. Este altceva la mijloc. Ai ceva...

— Absolut nimic.

Lanna descuie uşa şi aprinse lumina. Ernst era în spatele ei. Ea se aplecă înapoi, îi trase cu ambele mâini capul peste umărul ei şi îl sărută lung. Deodată Ernst se gândi la Elisabeth şi încercă să se desprindă. Dar imediat după aceea se lăsă târât de beţia momentului...

În dimineaţa următoare făcu un duş şi porni spre casă simţind în el o uşoară undă de împotrivire. Acasă găsi o scrisoare de la Fritz. Desfăcu în grabă plicul. Rândurile lui Fritz emanau atmosfera casei; Fritz relata despre ultimele evenimente, despre Elisabeth şi despre toţi ceilalţi. Spunea de asemenea că ar fi cu toţii bucuroşi să-l vadă pe Ernst acolo. Casa... casa... Ernst aproape că se împleticea. Văzu în faţa sa, cu toată claritatea, chipul lui Elisabeth, aşa încât îi veni să întindă braţele după ea. Casa... casa... rezonau nişte clopote din el. Hotărî să plece în zilele următoare acasă, la Fritz.

Se culcă după-amiază şi dormi până seara. După ce se trezi se îmbrăcă cu grijă şi trimise de la florărie nişte orhidee la teatru, pentru Lanna. O simţea iarăşi foarte departe de el şi străină — ca de obicei când nu era lângă ea. Voi să-i scrie că va pleca acasă. Dar apoi i se păru că ar fi un gest de laşitate. Aşa încât se decise să meargă la operă şi să-i spună după aceea. Când o văzu în rolul din opera „Tiefland" simţi un junghi dureros: „Este atât de frumoasă", se gândi. Se dezlănţuiră ropote de aplauze iar inima sa se înfierbântă din nou.

În drum spre locuinţa ei nu avu curajul să-i spună nimic. Ea îi săruta mereu ochii spunând:

— Băieţaş, nu vreau să văd tristeţe în ochii tăi. Aproape că se simţea prost; îi era totuşi dor de manifestările ei de tandreţe.

— Ce-i cu tine, băieţaş, la ce te gândeşti? întrebă aşezându-se pe braţul fotoliului său.

— Am primit veşti de la Fritz.

— Şi te întristează?

— Da.

— Băieţaş... spuse Lanna speriată. După care pe buzele ei înflori din nou acel zâmbet ciudat, seducător. Cu o mişcare ascunsă lăsă să-i alunece breteaua dreaptă şi îşi apropie sânul cald de obrazul lui.

Ernst închise ochii.

— Spune-mi, iubitule, începu Lanna înlănţuindu-i umărul cu braţul drept, ce s-a întâmplat? Îi luă mâna liberă şi o puse pe genunchiul ei. Scrisoarea conţine ceva trist?

— Nu, doar lucruri bune.

— Dar bine, dragule, în acest caz de ce eşti trist?

Ernst se îmbărbătă ca să nu se lase fascinat de mirajul atmosferei.

— Vreau să plec la Fritz. Mi-e dor de casă.

Ea îşi muşcă buzele.

— Cum să-ţi fie dor de casă, băieţaş? Eu nu mai reprezint casa ta?

— Ba da, dar cu toate acestea, mi-e dor de casă.

— Ţi-e dor de Fritz?

— De toţi.

— Deci şi de mutriţa blondă?

Ernst sări în sus:

— Ce-ai spus?

— De maimuţica ta blondă virtuoasă? repetă Lanna liniştită ridicându-şi breteaua pe umăr.

— Te rog să nu vorbeşti aşa despre Elisabeth.

Lanna nu răspunse, ci îl privi cu acel surâs misterios legănându-şi vârful piciorului.

— Te rog să retractezi cele spuse.

Lanna zâmbi batjocoritor:

— Dacă pleci mâine, plec şi eu. Plec în concediu. Şi s-a terminat totul între noi.

— Retractează!

— Ţi-am spus cum stau lucrurile.

— Tu! El îi strânse cu putere mâna privind-o cu ochii plini de mânie.

— Vrei şi un bici? Ochii ei împroşcau scântei.

Ernst îi dădu imediat drumul, continuând să o privească.

Pe buzele-i frumoase înflorise zâmbetul acela straniu — un amestec din păcat, tristeţe şi nostalgie.

Ernst se ridică şi plecă în grabă.

Ajuns acasă începu să împacheteze. Voia să prindă acceleratul din dimineaţa următoare. Când îşi aruncă lenjeria în valiză, un batic de mătase căzu şi se desfăcu. În el: şuviţe de păr negru. Părul Lannei.

În prima clipă voi să-l arunce pe fereastră. Dar se opri, de parcă l-ar fi reţinut o mână invizibilă. Se uită la păr şi simţi că emană un parfum uşor. În aceeaşi clipă îşi aminti de o noapte plină de pasiune şi tandreţe...

— Ce demon, îşi spuse ţinând încă părul în mână. Nu se putea hotărî să-l arunce. Furios pe sine însuşi închise valiza zvârlind părul pe masă. Apoi se întinse, aşa îmbrăcat, pe pat ca să doarmă. Dar nu-i venea somnul. Se uita ca hipnotizat spre masa pe care stătea părul întunecat. Avea impresia că luminează fosforescent. Încercă să se gândească la Fritz şi la cuibul visurilor, apăsându-şi ochii cu pumnii. Nu vedea însă decât o faţă luminată de reflexe roşiatice, nişte ochi mari negri şi o gură care zâmbea ademenitor şi ciudat.

— Nu vreau... nu vreau, scrâşni îngropându-şi capul în perne. O serie de umbre zburau deasupra lui — umbre uriaşe, fantomatice, aruncate de norii care treceau pe firmament în timpul nopţii, alternând cu lumina selenară, şi iarăşi umbre... umbre. Avea senzaţia că umbrele îi străbat trupul sfâşiindu-l în mod dureros. Ochii săi înfierbântaţi vedeau peste tot un amurg zăpuşitor şi nişte buze roşii, roşii şi lascive.

Îşi muşcă pumnii de dorinţă şi încăpăţânare zvârcolindu-se în aşternut. Îl asalta amintirea unor perne moi de mătase şi a unui val de bucle negre deasupra unei perechi de ochi negri. Torturat, sări din pat şi începu să alerge de colo-colo prin cameră: „Dacă m-aş duce la ea!?" Ideea îl lovi ca un trăsnet. Se opri. În clipa următoare se blestemă scoţând un ţipăt sec. Ideea prinsese însă rădăcini înşurubându-se tot mai adânc în mintea lui. Ernst se gândea la zâmbetul batjocoritor cu care îl va întâmpina Lanna. Dar un val roşu alungă toate îndoielile în timp ce părul negru arunca reflexe fosforescente.

„Trădare... trădare... sunt un trădător, un ticălos!" gâfâi

Ernst gândindu-se încă o dată la Elisabeth. Apoi se cramponă de pervazul ferestrei ca să nu fie dus de valul purpuriu care îl copleşea, în timp ce hohotea: „Fritz, Elisabeth!" de parcă ar fi rostit o formulă magică „Fritz... Elisabeth" — şi apoi încă o dată: „Fritz, Elisabeth!" Deodată simţi că mâinile îi slăbesc, că ochii săi ard de nostalgia zâmbetului ciudat, seducător... şi, sfâşiat de dorinţă, de dispreţ faţă de sine însuşi şi de furie se repezi la masa de scris şi scoase un pumnal vrând să şi-l împlânte în piept.

Dar în această clipă se ivi de după nori luna inundând cămăruţa cu lumina sa lividă. Observând pumnalul pe care îl strângea în mână, Ernst îl aruncă cu un hohot de râs plin de amărăciune. „Sunt prea laş... prea laş... un trădător... un câine... prea laş", îngăima spasmodic, aproape distrus de dispreţ. Acum e momentul, acum du-te la ea, îi insinuau nişte voci cenuşii. Şi auzi iarăşi sunetele ademenitoare care se amplificau ca o vijelie albastră, ca un uragan purpuriu, bubuind şi desfiinţându-i gândurile, alungându-l de la spate, îngropându-l — un val roşu, scânteietor care se spărgea în talazuri purpurii. Străbătu străzile ca mânat de furii până ajunse la locuinţa Lannei.

Poarta nu era încă încuiată. Ernst năvăli în vestibul, parcurse în goană camerele şi văzu că în budoar ardea încă o lumină slabă. Trase cu o mişcare bruscă portiera. Din dormitor răzbătea, prin draperiile date la o parte, o lumină roşiatică, mată, care se prelingea în semiobscuritatea budoarului. Lanna stătea întinsă pe divan.

Trupul ei gol era acoperit parţial cu o cuvertură de mătase verde. Mâna în care ţinuse o carte, îi alunecase lateral. Părul ei bogat era răsfirat, încadrându-i faţa palidă cu ochii strălucitori şi revărsându-se ca o noapte întunecată pe mătasea verde.

Ernst se oprise în prag, livid ca un cadavru şi cu privirile rătăcite. Sorbea imaginea, cu ochii mari, pierduţi.

Lanna ridică uşor capul şi spuse încet, cu vocea ei sonoră:

— Băieţaş, iubitule, mi-a fost atât de dor de tine. Hai, vino, adăugă întinzând braţele.

Această reacţie îl lăsă înmărmurit. Se aşteptase la batjocură, la ironii... dar aşa o primire îl dădu gata.

Căzu în genunchi în faţa ei.

Buzele mândre ale femeii frumoase se schimonosiră într-un zâmbet straniu, iar ochii ei scăpărară un fulger scurt.

— Vrei să rămâi la mine?

Ernst începu să plângă, cu capul îngropat în braţele ei.

— Trebuie, trebuie să rămân...

Lanna zâmbi, ciudat, dulce; un zâmbet în care se îmbinau păcatul, nostalgia şi tristeţea înflori pe buzele roşii. Apoi luă cuvertura de mătase verde şi o întinse pe trupul ei şi al lui.

XI

Stelele îşi trimiteau razele prin ferestruica mică a cuibului visurilor. Geamul lucarnei era acoperit de un strat gros de zăpadă. Cu atât mai plăcută şi intimă era atmosfera din interior. Reflexele calde, aurii ale lămpii răspândeau peste tot pace şi linişte. Beethoven cel atât de grav luase o expresie de-a dreptul voioasă. Elisabeth cânta lieduri frivole acompaniindu-se la harpă. Întunericul se cuibărise în unghere, iar paharele şi pietrele aveau sclipiri fantomatice.

Începu iar să ningă şi se putea auzi cum se depun fulgii pe geam. Din când în când se auzea un foşnet. Însemna că zăpada adunată aluneca în jos. În cuptor bolboroseau merele coapte, iar ceaiul aburea în ceştile cafenii. Numeroasele tablouri de pe pereţi zâmbeau, dând parcă din cap.

— Unchiule Fritz, de ce ai crizanteme albe pe masă? Sunt flori pentru morţi.

— Nu ştiu nici eu. Le-am văzut şi am simţit că trebuie să le cumpăr. Sunt atât de frumoase, atât de liniştite, atât de albe... ca zăpada de afară. Îmi amintesc de multe lucruri. Am avut totuşi parte de o viaţă plină, în ciuda suferinţelor; pe plan sufletesc a fost plină şi frumoasă.

— De ce vorbeşti despre asta, unchiule Fritz?

— Florile m-au dus la această constatare.

— Eşti atât de solemn. Alungă-ţi gândurile sumbre. Gândeşte-te la primăvară... o vom sărbători cu toată energia acumulată în timpul iernii.

— Da. Aş vrea să mai apuc o primăvară! Să mai culeg o dată maci roşii pe care să-i pun în vasele mele... maci roşii ca focul, floarea arzătoare, simbolul superficialităţii; şi trandafiri. Lumea a devenit atât de liniştită, Elisabeth.

— Dar şi liniştea îşi are viaţa ei.

— Nu o simt. Parcă ar fi ultima pregătire pentru un somn îndelungat. Am o singură dorinţă: o moarte frumoasă.

— Unchiule Fritz!

— Da, copilă. Să mor cu faţa senină. Să nu trec în marele neant cu faţa schimonosită. Să fie şi sfârşitul ca restul vieţii: nici voios, nici râzător, nici plin de amărăciune, nici bazat pe renunţare, nu; ci marcat de acea seninătate elenă care include totul: bucurie, renunţare şi victorie finală, seninătate echilibrată.

Fritz luă o cretă galbenă şi scrise pe perete: Sfârşitul să fie plin de seninătate.

— Unchiule Fritz, alungă-ţi gândurile astea triste.

— Lumea este ciudată, Elisabeth. Deunăzi *tu* ai venit la mine ca să te încurajez şi redresez, iată că acum rolurile s-au inversat. Ai evoluat, Elisabeth, ai devenit femeie. Ultimele luni te-au maturizat. Ernst nu o să te mai recunoască.

— Ernst... Elisabeth se uită în gol, dusă pe gânduri.

— Nu a mai scris de mult?

— Nu.

— Este criza.

— Sau sfârşitul.

— Criza, Elisabeth.

— Da, unchiule Fritz.

Se auziră paşi pe scări. Plini de zăpadă, Fried şi Paula intrară râzând în cameră. Paula adusese un bulgăre de zăpadă pentru Fritz; văzând că acesta căuta deja acoperire, îl ferici în ultima clipă pe Fried cu el, lipindu-i-l de ceafă, ceea ce îl făcu să se scuture. După ce se aşezară cu toţii, Fried îşi povesti aventurile cu doamna consilier comercial. Avusese ideea năstruşnică să pozeze îmbrăcată într-o rochie subţire de vară, cu o expresie şăgalnică şi privită din semiprofil.

— Imaginaţi-vă, copii, ce agitaţie! Apare de fiecare dată însoţită de o subretă care cară o valiză după ea. Irupe ca o Diană, ca o Junonă, ca o Athenă, îmblănită, cu manşon şi voaluri, iar apoi dispare împreună cu însoţitoarea în spatele unui paravan, de unde apare ţopăind, transformată într-o tinerică drăgălaşă, pudic de ştrengărească. Am câştigat deja două sute de mărci cu caricaturile pe care i le-am făcut. Faţa ei buhăită, ornamentată cu o expresie de ştrengăriţă, este de-a dreptul dumnezeiască. Şi paznica virtuţii, adică însoţitoarea ei, se amuză copios. Dar, în fond, este o fiinţă foarte bună.

În felul acesta, seara aduse râsete şi voie-bună. În pofida crizantemelor albe.

Doamna Heindorf îl invitase pe Fritz să facă împreună cu familia o excursie. Ziua era frumoasă şi aproape călduţă, dar seara se făcu iar frig şi se lăsă gerul. Când ajunse acasă Fritz se simţi înfrigurat şi bolnav.

În timpul nopţii îl apucă un acces puternic de tuse şi valuri de transpiraţie. Dimineaţa avea deja febră. Când veni femeia care îl ajuta în gospodărie o trimise după medic. Acesta scutură îngrijorat din cap.

— Aveţi plămânii slabi, domnule Schramm.

— Sufăr de ani de zile de astm şi emfizem.

— Locuiţi singur?

— Da.

— Hm, aţi avea nevoie de o infirmieră.

— Este chiar atât de grav?

— Se impune prudenţă. Trec spre seară să vă văd. Dacă starea nu se ameliorează va trebui neapărat să chemaţi o infirmieră.

Fritz era somnolent.

Spre seară veni Elisabeth, care se sperie.

— Dar ce s-a întâmplat, unchiule Fritz?

Acesta îi povesti ce îi spusese medicul.

În curând apăru şi doctorul în persoană. Îl examină pe Fritz, apoi spuse:

— Vă voi trimite o infirmieră.

Fritz zâmbi obosit şi aţipi din nou.

— Infirmiera este aici, spuse Elisabeth din întuneric.

— Dumneavoastră, stimată domnişoară?

— Da. Lucrez de jumătate de an ca infirmieră auxiliară la Spitalul Sf. Maria. Rămân aici.

Medicul îi aruncă o privire scurtă.

— Bine, spuse, explicându-i ce are de făcut.

— Dar, de fapt, ce are, domnule doctor?

— Congestie pulmonară şi pleurezie. Plămânul este slăbit, foarte slăbit.

Fritz începu să delireze în timpul nopţii.

— Ce întunecime... este atât de întuneric... de ce este atât

de întuneric... aprindeţi lumânările... ce noapte neagră... Apoi oftă şi adormi iar.

Elisabeth şedea la căpătâiul lui, pătrunsă de o voinţă fermă de a-l vedea iar sănătos. Schimba cu grijă compresele, întreţinea focul, să nu se stingă şi urmărea cu atenţie respiraţia lui Fritz care devenea tot mai precipitată.

— Ce cald este, gemea, puneţi-mi gheaţă pe frunte, mâinile tale răcoroase, Lu...

Elisabeth îşi puse mâna pe fruntea lui Fritz, care spuse foarte clar:

— Îţi mulţumesc, după care se cufundă iar într-o picoteală agitată, întreruptă din când în când de cuvinte rostite cu jumătate de voce:

— Lu... eşti aici... o... de ce plângi... să nu plângi... Mi-a fost atât de dor de tine, atât... de... dor... Unde sunt ochii tăi albaştri... dulci... tu, fericire înlăcrimată a zilelor mele amărâte... acasă... acasă...

Căzu iar în toropeală. Elisabeth îi puse, încet, încă o pernă sub cap.

Zorii zilei se prelingeau, cenuşii, prin ferestruică. Temperatura creştea.

Elisabeth îi înştiinţă pe Fried şi Paula şi îi trimise o telegramă lui Ernst.

Deodată Fritz îşi deschise ochii.

— Elisabeth!

— Da, unchiule Fritz.

— Ce s-a întâmplat cu mine?

— Eşti puţin bolnav, dar acum mergi spre bine.

Fritz scutură din cap. Apoi citi maxima de pe perete şi întrebă:

— În ce zi suntem astăzi, Elisabeth?

— În 6 martie.

— Ştii cine are astăzi ziua de naştere? *Ea!*

— Înseamnă că după-amiază venim cu toţii la tine.

— Da! Să vină şi Ernst!

— Îi expediez o telegramă.

— Da! Să vină şi el. Am încă multe să-i spun. Dar acum mă simt obosit. Voi mai dormi vreo oră, după care te rog să mă trezeşti. Bine?

— Desigur, unchiule Fritz.

La prânz veni medicul.

— Se apropie de sfârşit.

Elisabeth se ţinu cu mâinile de tăblia mesei.

— Nu mai are nici o şansă?

— Nu. Doar dacă se întâmplă un miracol. Probabil că după-amiază se va mai trezi o dată, adăugă văzând expresia de spaimă care apăruse pe faţa fetei.

Elisabeth se crampona de acest miracol. Apărură Fried şi Paula. Ochii Paulei erau plânşi.

— Doarme, şopti Elisabeth. Medicul spune că se va trezi, după-amiază. Duceţi-vă şi cumpăraţi flori. Astăzi este ziua de naştere a lui Lu.

— Trandafiri, şopti Paula.

— Probabil că nu există acum.

— Trebuie să facem rost de ei, spuse Fried strângând din dinţi. După o oră apărură cu trandafiri şi alte flori. Fried şi Paula aveau braţele încărcate cu trandafiri.

Umplură toate vasele şi ulcelele. Trandafirii îi puseră lângă patul care, la dorinţa lui Fritz, fusese tras lângă sobă.

Flori peste tot, flori, miresme şi parfumuri îmbălsămate. Încăperea era dominată de mirosul dulce al trandafirilor.

Fritz se trezi după-amiază şi se uită în jurul său.

— Unde sunt? întrebă.

— La noi, spuse Elisabeth cu vocea sugrumată de lacrimi.

Fritz se uită la flori:

— Trandafiri, trandafiri, spuse. Iată că mai am o dată parte de trandafiri.

Se adunară cu toţii în jurul patului.

— Astăzi este ziua de naştere a lui Lu, spuse Fritz cu o voce slăbită. Aduceţi lumânări albe şi aprindeţi-le.

Elisabeth puse lumânări în faţa tabloului înconjurat din toate părţile de trandafiri.

Lumânările pâlpâiau şi licăreau. Şi aveai impresia că ochii dulci strălucesc şi buzele roşii zâmbesc.

— Împingeţi patul să o pot vedea şi eu.

După care Fritz îşi fixă privirile asupra tabloului.

— Mai multe lumânări!

Cuibul visurilor era acum inundat de lumina blândă, auriu-roşiatică şi pâlpâitoare a lumânărilor.

— Unde este Ernst?

— Vine şi el.

— Da. Ernst trebuie să fie aici. Elisabeth, gândeşte-te la... el! Aduceţi vin, vin roşu, şase pahare, haideţi! Se ridică puţin cu multă greutate. Luaţi măsuţa rotundă.

Elisabeth o acoperi cu o cuvertură, puse pe ea o cupă cu flori şi o apropie de pat.

— Şase pahare... unu... doi... trei... patru... cinci... şase. Da... unul pentru Ernst... unul pentru Lu. Smulse petalele unui trandafir şi le puse în paharul pentru Lu. Apoi turnă vinul cu o mână tremurândă.

— Copii... trebuie să vă părăsesc... nu-mi vine uşor. Găsiţi-vă echilibrul în voi înşivă! Reţineţi ce vă spun: nu căutaţi fericirea în lumea mare... fericirea rezidă în voi... rămâneţi-vă credincioşi unul altuia; şi urmaţi drumul plin de har care duce de la *eul* regăsit la *tu,* iar de acolo la universal... Înfrăţirea universală... totul este înfrăţit cu voi: copacii, deşertul, marea, norul de pe cer la asfinţit, vântul care adie în pădure, nimic nu înseamnă despărţire şi dezbinare, totul reprezintă unitate şi armonie, frumuseţe eternă. Dacă le simţiţi sfâşiate, acordaţi-vă sufletele în funcţie de marea harpă, natura... Totul curge. Nimic nu se anchilozează. Să înţelegi orice înseamnă să ierţi orice. Mintea omenească întâlneşte multă amărăciune, multe enigme în viaţa de pe acest pământ... dar sensul cel din urmă rezidă de multe ori într-un trandafir... Într-un surâs... Într-un vis. Îmi împreunez mâinile obosite ca să-mi păstrez echilibrul în faţa hăului albăstrui... şi înainte de a mă prăbuşi în el vă spun vouă, care vă aţineţi încă sub soare: Rămâneţi-vă credincioşi unul altuia! Să ridicăm acest pahar... luaţi-o ca un testament, ca un legământ... să închinăm acest pahar pentru viaţă şi moarte... pentru eternul *ceva...* şi pentru defuncta mult iubită.

Lacrimile lor se prelingeau în pahar; dar şi-l goliră, cu toţii, până la ultima picătură.

Fritz inspiră adânc, apoi continuă cu o voce slabă: — Rămâneţi împreună, găsiţi-vă echilibrul în voi înşivă şi fiecare în celălalt. Să nu-i nesocotiţi pe oameni, nu-i daţi uitării! Dăruiţi! Nu aşteptaţi recunoştinţă! Conştiinţa că aţi dat oferă suficientă satisfacţie. Dăruiţi valori sufleteşti... lumea suferă de lipsa lor. Mulţi au redevenit oameni după ce li s-a adresat un cuvânt bun, deşi banii nu le fuseseră până atunci de nici un folos. Încercaţi

să aveţi un alt fel de relaţii cu oamenii... relaţii omeneşti, nu mecanice... şi veţi descoperi adevărate comori. Omul este bun! Nu uitaţi acest lucru! Cuibul visurilor vă rămâne vouă. Lu... Fritz respira tot mai greu: Visul meu minunat, pierdut în grădinile întunecate, încărcate de flori... dispărut... Îngropat... În curând se stinge şi lumânarea... şi totul este... Capul îi căzu iar pe pernă.

— Elisabeth...!

Ea se aplecă spre el.

— Cântecul... cântecul ei...

Elisabeth începu încet să cânte cu o voce gâtuită de lacrimi:

Din anii tinereţii — Din anii tinereţii...

Se lăsase întunericul. Pâlpâielile lumânărilor înconjurau fruntea lui Fritz cu reflexe blânde. În ochii săi căprui se aprinseră licăriri de fericire:

— Lu... şopti; Lu...

Cântecul vibra în parfumul de trandafiri din cuibul visurilor ca razele asfinţitului care cad pe un aur vechi —plin de nostalgie şi melancolie:

La pieptul ei drag — la pieptul ei drag în vis să m-alin.

Din întuneric răzbătea plânsul înăbuşit al lui Fried şi al Paulei. Ca o adiere îndurerată cântecul plutea în continuare:

Rândunica-napoi — rândunica-napoi

până la versul sfâşietor:

Dar cântul ei dulce şi-acum se aude

şi, în fine, ca o strună îndepărtată care se pierde în întuneric:

Se-aude în sat.

Fritz adormise.

Lumânările pâlpâiau. Afară începuse să ningă.

Temperatura urcă iar.

— Pasărea neagră... oare ce caută pasărea neagră... ce tot zboară pe aici... o, îmi arde fruntea.. Lu... este atât de auriu şi de plin... dar pasărea întunecată... pasărea neagră... Ernst... unde... unde... trebuie, Elisabeth... cu toate acestea, ţi-a păstrat fidelitatea... să-l ierţi, Elisabeth... Iertarea este singurul element divin din om... nu o face din frivolitate... duce încă o luptă... şi ajută-l când te va chema... Elisabeth... promite-mi!

— Da, da, dragă unchiule Fritz! Elisabeth îngenunchease lângă patul lui Fritz sărutându-i mâinile.

Dar el nu o mai auzea.

— În fond vreau... totdeauna am vrut... picioarele astea obosite... picioarele pline de răni... ah, am umblat atât de mult... iar acum, casa, căminul... spălaţi-mi bietele picioare... copii!

Şi deoarece revenea mereu asupra acestei idei, aduseră un lighean, îi spălară picioarele şi le şterseră uşor. Dar acestea se udau mereu din cauza lacrimilor care cădeau pe ele.

Se apropia sfârşitul.

— Cântecul... cântecul pentru Lu... Lu, Elisabeth! Fritz se uită fix la ea. Iar Elisabeth începu plângând:

Eşti primăvara, viaţa mea
Eşti tot ce am pe lume —
Eşti steaua ce-mi va lumina —
Viaţa pân' la moarte.

Deodată Fritz se ridică puţin şi spuse cu o voce clară şi răspicată:

— Vă iubesc pe toţi... la fel de mult.

După care căzu înapoi în perne îndreptându-şi privirile spre tabloul dulce.

În reflexele lumânărilor ochii frumoşi străluceau iar buzele roşii păreau să zâmbească, spunând: „Întoarce-te acasă..."

Eşti cerul meu, liniştea mea —
Eşti raiul pe pământ —
Şi ochii de mi-i vei închide
În pace pot să dorm.

ERICH MARIA REMARQUE

cânta Elisabeth cu vocea strangulată, apoi încă o dată, încet de tot, ca într-un cântec de leagăn:

În pace pot să dorm.

Fritz zăcea liniştit. Era frumos.

Murise.

Lumânările din faţa tabloului dulce pâlpâiră de câteva ori, apoi se stinseră.

Plânsete.

Plânsete neconsolate.

XII

Lanna Reiner plecase cu Ernst la Dresda, unde avea programat un concert. Acesta trebui repetat în seara următoare. Petrecură şi dimineaţa de după al doilea concert la Dresda şi se întoarseră la Leipzig de-abia către seară. Ernst stătea mai mult la Lanna. Îi era groază de singurătate şi ducea o viaţă agitată şi febrilă. De la gară se duseră direct la Lanna. Se întunecase şi începu în curând să viscolească. Lanna trase draperiile şi se aşeză într-un fotoliu.

Ernst o privea gânditor.

— Spune-mi, draga mea, în fond de ce mă iubeşti? Doar nu este nimic deosebit de capul meu. În faţa ta se prosternează cu totul alţi oameni.

— Nu ştiu nici eu, băieţaş. Ai ceva ce nu au ceilalţi. Şi anume ceva primordial, nu găsesc un cuvânt mai potrivit. Dar tu de ce mă iubeşti?

— Eşti demonul sângelui meu...

— O spui cu o mină atât de sumbră!

Lanna îi aruncă o privire seducătoare.

— Eşti beţia şi pacostea vieţii mele, exclamă Ernst îmbrăţişând-o furtunos.

— Iubitule? Băieţaş?

— Trebuie să plec. Am promis să fiu la ora 9 într-o bodegă a Conservatorului.

— Ah, băieţaş...!

— Am promis şi trebuie să-mi respect cuvântul.

— Bine, dar te întorci iar, nu-i aşa?

Lanna se apropie de el şi îl sărută.

Bodega era deja deschisă, iar atmosfera foarte animată. Ernst se văzu întâmpinat cu urale.

— Unde este... renumitul Ernst... la mulţi ani... hai, închină cu noi...

Ernst dădu repede peste cap câteva pahare cu vin simţind imediat efectul lor. Se cântă şi se goliră multe sticle. Cineva ţinu un discurs hazliu. Vinul li se urcase la cap. Intonară cântecul de pahar „Frate, iubita-ţi se numeşte?" — „Lisbeth, să trăiască!" Îi veni fiecăruia rândul, fiecare spuse numele iubitei sale şi de fiecare dată se ridica paharul în cinstea ei. Un pian acompania hărmălaia, iar în încăpere pluteau nori groşi de fum de pipă. Eugen se urcă pe un scaun: „Frate, iubita-ţi se numeşte?" întrebă corul. „Toţi, toţi..." strigă Eugen în aplauzele tuturor.

„Frate, iubita-ţi se numeşte?" cântecul ajunsese la Ernst.

Acesta râse, fredonă melodia şi bău fără să pronunţe nici un nume. Hohote de râs.

— Chiulangiule... perfidule...! se auziră mai multe voci.

— Nu-i! exclamă Ernst.

Proteste vehemente.

— Cel ce are o iubită atât de frumoasă nu trebuie să o renege!

Ernst roşise ca para focului. Parfumul iubitei sale îi dăinuia încă în păr, amintirea sărutului ei îi ardea încă pe buze. Cu o săritură se urcă pe masă cu paharul în mână şi strigă înconjurat de ceata care chiuia:

— Fraţilor, tineri suntem încă şi iubirea ne-nconjoară! în curând vom fi bătrâni şi cărunţi... Să fim fericiţi acum! Tinereţe... trandafiri... iubire: ridic paharul pentru ele şi pentru buzele roşii ale unei femei!

Se înghesuiră cu toţii ţipând de bucurie şi închinară hăulind împreună cu el; Ernst îşi domina, ca un rege, supuşii: cu priviri arzătoare, cu inima înflăcărată!

Şi nu reuşea să înţeleagă ce voia omul în uniformă care apăruse lângă el. Luă mecanic telegrama, fără să-şi dea seama ce face, o desfăcu mecanic cu ochii încă râzători, citi, citi încă o dată, scăpă paharul din mână, se făcu alb ca varul, coborî împleticindu-se de pe masă şi se prăbuşi la pământ, bâiguind ceva.

Eugen se repezi la el susţinându-l. Ernst bolborosea cuvinte ininteligibile. Lângă el zăcea telegrama. Eugen citi: „Unchiul Fritz a murit. Elisabeth."

Ernst avu o criză de nervi cu ţipete şi convulsii. Îl transportară într-o încăpere alăturată.

După o oră reapăru. Eugen îl privea îngrozit. Ernst era alb ca varul şi avea o privire sticloasă. Eugen se oferi să-l însoţească, dar Ernst se uită prin el de parcă nu l-ar fi auzit şi plecă.

Afară se aruncă într-o trăsură, dar după câteva minute îl rugă pe vizitiu să oprească, îl plăti şi porni pe jos mai departe.

Ajuns acasă îşi împachetă mecanic valizele. Îi căzu în mână fotografia Lannei. O rupse, se opri din împachetat şi căzu pe gânduri. Apoi scutură din cap. Fără laşităţi! Se duse, foarte hotărât, la Lanna.

Auzindu-l, aceasta strigă ademenitor:

— Băieţaş!

Ernst era cuprins de dezgust simţind că îi stă plânsul în gât. În timp ce se delectase aici, demn de tot dispreţul, în cuibul amorului, bunul său prieten murea singur şi părăsit.

— Băieţaş... eşti bolnav? Lanna veni în grabă spre el, înspăimântată de înfăţişarea sa.

— Sfârşitul, spuse Ernst rece întinzându-i telegrama.

— Săracul de tine, băieţaş, spuse Lanna încet. Rămâi peste noapte aici, la mine, şi mâine... să nu fii singur.

— Plec la noapte şi nu mă mai întorc.

— Băieţaş!... Vrei să mă părăseşti?

— Te-am părăsit deja.

Lanna îi văzu faţa rece ca marmura şi îşi dădu seama că se trezise din beţie şi din starea de euforie. Îl iubea cu atât mai mult.

— Băieţaş, dar nu se poate! Trebuie să rămâi la mine! Ce mai cauţi acolo! Nu mai poţi fi de folos nimănui! Rămâi aici! Plecăm, mergem în Franţa sau Italia şi ne continuăm viaţa acolo. Dă totul uitării şi fii fericit alături de mine! Ce mai vrei să faci acolo?

Ernst îi înlătură mâna.

— Ce vreau? Să mă regăsesc la catafalcul celui pe care l-am trădat!

— Ah, băieţaş, lasă astea şi rămâi la mine!

— Nu!

— Dar când te întorci?

— Niciodată!

Lanna îl fulgeră cu privirile şi scoase un revolver din masa de scris.

— Vei rămâne aici!

Ernst îşi încrucişă braţele cu o mină glacială, privind-o cu dispreţ. Apoi îi întoarse spatele dând să plece.

Lanna azvârli arma cât colo, îi tăie drumul şi se cramponă de el începând să plângă.

— Băieţaş, dragule, dragul meu băieţaş, rămâi, întoarce-te la mine, nu mă omorî... băieţaş...!

Ernst o împinse la o parte şi părăsi casa. În urma lui auzea plânsete:

— Băieţaş, ascultă-mă, băieţaş...!

Ernst se îndreptă cu fruntea în sus spre gară. La colţul străzii se opri extenuat şi îşi propti capul de zidul casei:

— Fritz, dragul meu prieten! murmură.

Apoi îşi continuă drumul.

Stelele nu mai licăreau pe cer. Începu iar să ningă încet şi liniştit, un fulg după altul. În dimineaţa următoare oraşul Leipzig era acoperit cu un strat gros de zăpadă.

XIII

Trandafirii din cuibul visurilor începuseră să se ofilească. Pervazul exterior al ferestrei şi geamul erau încă acoperite de un strat gros de zăpadă. Uşa se deschise încet. Ernst se opri la catafalcul prietenului său.

Faţa lui Fritz emana pace. Trăsăturile sale frumoase erau marcate de o seninătate aproape supranaturală.

Ernst se uită în jur. Totul era aşa ca de obicei, doar că... nu mai era nimic ca de obicei. Se simţea ca în stare de transă. Nu îndrăznea nici să respire.

— Fritz, spuse încet.

Dar morţii nu vorbesc, iar pe Ernst îl cuprinse groaza. Ochii i se măriră. Vedea în faţa sa cercuri, linii, un aer negru...

— Fritz, strigă căzând în genunchi lângă catafalc şi gemând. Îşi mişca spasmodic mâinile, horcăia şi striga mereu:

— Fritz! Fritz!

Apoi se aruncă asupra cadavrului încercând să-l încălzească, să-l însufleţească. Răceala glacială a trupului lipsit de viaţă reînvie groaza în el şi, ţipând, îşi dădu seama că tot ce ai avut mai drag pe pământ poate să te înfioare, că un trup inert este ciudat de străin, că totul, totul se sfârşise. Se izbi cu pumnii în frunte ţipând tot mereu:

— Fritz, dragul meu prieten, ia-mă şi pe mine cu tine... ce mă fac fără tine, prietene...

O mână îngustă îi atinse umărul. Ernst se uită, zăpăcit, înapoi. În spatele lui era Elisabeth.

— Ernst! Fata dădu mâna cu el.

În prima clipă Ernst nici nu o recunoscu, părea mult maturizată.

— Povesteşte-mi, spuse Ernst îngropându-şi faţa în mâini.

Elisabeth îi relată cu vocea tremurândă despre ultimele ore dinaintea morţii. Nu-i tăinui nimic; doar cele spuse de Fritz despre Ernst. Apoi se aşezară amândoi privind în gol. Elisabeth se ridică fără să spună nimic şi se uită la Ernst. Acesta nu se urni:

— Veghez la căpătâiul prietenului meu.

După-amiază sosi sicriul. Ernst nu permise nimănui să se apropie de Fritz. Îl culcă cu mâinile lui în sicriul de zinc căptuşit cu scânduri, în care urma să rămână până va fi transportat la crematoriu. Apoi duseră sicriul în atelier.

Doamna Heindorf trimise câţiva arbuşti de dafin. Atelierul era plin de coroane şi flori. Ernst cumpără toţi trandafirii din oraş acoperind aproape cu ei sicriul.

Aşa sosi şi ultima seară înainte de transport. În jurul sicriului ardeau zece lumânări mari, galbene. Ernst stătea de veghe. Se ghemui la capătul dinspre picioare al sicriului nedesprinzându-şi ochii de pe faţa îndrăgită. Se lăsă noaptea. Cerul era plin de stele care sclipeau şi licăreau ca în basme.

— Fritz, îţi dormi somnul cel de veci. Eşti mort... mort... o, ce cuvânt îngrozitor... trăieşti doar în amintirea mea... vei deveni tot mai palid, până când umbrele întunecate şi reci mă vor chema şi pe mine. Prietene drag, este prima ta infidelitate, căci nu m-ai luat şi pe mine cu tine. Ascultă-mă pentru ultima dată: îţi jur credinţă... fidelitate faţă de mine însumi, aşa cum pretindeai tu. Ah, prietene drag... nu... să nu-ţi dormi somnul cel

de veci de unul singur!

Ernst intră în cuibul visurilor şi desprinse de pe perete tabloul.

— Tablou dulce, nostalgia care te chema a amuţit, gura din care ieşeau cântecele ce te învăluiau a murit. Ce să mai cauţi aici fără el... Hai, să-l însoţeşti pe ultimul drum.

Ernst se duse cu tabloul în atelier.

— Să nu porneşti singur pe ultimul drum, Fritz. Visul dorurilor tale este alături de tine.

Apoi puse tabloul în sicriu, aduse şi toate scrisorile lui Lu şi le aşează în mâinile lui Fritz. Şi continuă să privească faţa dragă, cu ochi uscaţi şi fierbinţi, până când sosiră şi ceilalţi. Mai târziu apărură cioclii. Ernst se ridică.

— Nici o carte nu va relata despre acest om, nici o cronică nu va consemna existenţa sa. Vântul va bate deasupra mormântului său, şi în scurt timp nu va mai şti nimeni unde se află. Cu toate acestea, el a fost jelit cum nici un rege nu este jelit. Căci este mai mult decât atât... pierderea aceasta este mult mai profundă. Cutremuraţi-vă cu toţii: Cel ce zace aici a fost *un om adevărat!*

Ernst luă ustensilele de la cioclii şi nu permise nimănui să pună mâna pe sicriu. Toţi izbucniră în lacrimi când Ernst acoperi sicriul şi bătu piroanele în capac. Ochii lui rămaseră uscaţi, doar două picături de sânge se prelingeau din buzele sale. Sicriul fu scos afară.

Ernst rămase în atelier până la plecarea lui Elisabeth. Deodată auzi pe cineva plângând cu disperare:

— Unchiule Fritz! Dragă unchiule Fritz! Am rămas iar singură.

Trix Bergen îngenunchease la catafalcul pe care stătuse sicriul.

La ora prânzului sicriul ajunse la crematoriul din Bremen fiind expus în hala pentru incinerări. Ernst cântă la orgă. Angajaţii nu auziseră încă niciodată pe cineva cântând în acest fel. Valurile de sunete exprimau o durere nestăpânită din care se înfiripa cântecul: „Din anii tinereţii", amplificându-se într-un crescendo impetuos, pentru a trece apoi, cu o delicateţe plină de melancolie, în melodia lui Fritz: „Eşti primăvara — viaţa mea/Eşti tot ce am pe lume..."

Întors acasă, Ernst se îmbolnăvi de febră cerebrală. Timp de şase săptămâni se zbătu între viaţă şi moarte. Elisabeth îl internă la spitalul în care lucra şi îl îngriji. În fine sosi şi ziua când se ridică iar din pat. Era un om frânt. Stătea zi de zi la soare, pe verandă, citind şi recitind scrisorile şi poeziile lui Fritz. Mâhnirea îl făcuse foarte taciturn. Pe Elisabeth o venera aşa cum un cerşetor venerează o sfântă. Nu putea înţelege cum de traiectoria ei curată se putuse încrucişa la un moment dat cu traiectoriile sale întunecate. Dăinuise încă o uşoară zvâcnire dureroasă care se manifesta ori de câte ori se uita, dus pe gânduri, după ea. În această perioadă descoperi o poezie a lui Fritz, scrisă cu creionul pe hârtie neagră:

Din întuneric dacă vii
Învaţă-te iar cu lumina —
Uimit rămâne cerşetorul
Coroană dacă-i pui pe creştet.

Am stat atâta timp, iubito,
În întunericul cel negru
Că-n strălucirea de afară
Mizeria nu o pot uita.

Găsi de îndată şi melodia adecvată — sunete tărăgănate, melancolice, sumbre — şi îi dădu lui Elisabeth notele.

După două săptămâni se simţi restabilit şi o luă, cu paşi lenţi, pe drumul cunoscut care ducea la cuibul visurilor. Îl aştepta de mult o scrisoare din Leipzig, scrisă de Eugen. Amicul său punea tot felul de întrebări, relata despre una şi alta, iar la sfârşit îi comunica: Lanna Reiner se logodise cu prinţul Rasnikow.

Ernst zâmbi obosit. Deci se încheiase şi povestea asta. Se mira cât de repede poate să treacă în viaţa asta ceva ce cu puţin în urmă reprezentase atât de mult.

— Îmi simt inima golită, se gândi mâhnit. Ai luat totul cu tine, Fritz.

Amurgul se prelingea prin lucarnă. Ernst se cuibări în fotoliu ascultând vocile tainice din jurul său. Pereţii şopoteau şi vieţuiau, încăperea îşi povestea istorioarele în timp ce se lăsa

întunericul.

— Nu te pot uita, Fritz, spuse Ernst încet. Ţie îţi aparţinea totul deoarece erai un mare cunoscător al sufletului omenesc. Sufletul... mi-am irosit sufletul, gemu, adăugând apoi încet: Fritz, ajută-mă să-mi regăsesc sufletul... ce vis greu mă apasă... oare acest sacrificiu a fost necesar ca să mă trezească?

Ernst rămase acolo până când noaptea pătrunse prin lucarnă. Scormoni printre cărţile şi scrisorile vechi.

— Fritz, dragul meu, cui să-i împărtăşesc durerile şi bucuriile vieţii mele...? Deodată exclamă: Elisabeth... Mignon... iubita sufletului meu... te-am pierdut şi pe tine, am pierdut totul, totul e cenuşiu şi mort.

În seara următoare se întâlniră cu toţii în cuibul visurilor. Afară ploua şi era răcoare. Picăturile de ploaie se izbeau de fereastră.

Toţi erau destul de tăcuţi.

— Ce ciudat este acum, spuse Paula, de parcă ar fi dispărut sufletul camerei.

— A dispărut liantul. Noi suntem doar piesele componente. S-a rupt veriga care ne unea, răspunse Fried.

Ernst le citi fragmente din ultima scrisoare a lui Fritz. Apoi spuse trist:

— Moartea este moarte. Nu-l mai vedem niciodată.

— Nu, spuse Elisabeth cu o voce fermă. Moartea nu înseamnă moarte. Circuitul vieţii este etern şi inepuizabil. Amintirea sa, sufletul său trăiesc mai departe în noi. El vieţuieşte în noi. Întinerit. Nu uitaţi cuvintele lui: Totul este înfrăţit cu voi: copacul din crâng, norul de pe cerul înserării, vântul care adie în pădure. Trebuie să vă simţiţi înfrăţiţi cu toate. Şi nu uitaţi de povaţa sa: De la *eu* la *tu,* apoi la universal. El realizase de multă vreme trecerea de la *eu* la *tu.* Acum a ajuns la ultimul popas al circuitului: la universal. Iar prin universal se întoarce iarăşi la *eu.* El este peste tot: Când mă uit la stele ştiu că este acolo, când mă uit la nori îl simt acolo, ca o consolare. Este pretutindeni; şi în mine. În flori, în pietre, în furtună şi în linişte. Noaptea luna îşi trimite razele în iatacul meu: este Fritz. Iar soarele îmi zâmbeşte în timpul zilei: este Fritz. Nu există separare pe lumea aceasta. Apropierea corporală a fost înlocuită cu distanţa pe plan spiritual. Este greu, dar îl avem totuşi printre noi! în noi! Şi vrem să păstrăm în noi

amintirea sa şi moştenirea sa, să ne sprijinim unul pe altul în lupta dusă împotriva vicisitudinilor vieţii şi a uraganelor din noi înşine.

Ernst o urmărise uluit. În inima sa pătrundea încet o boare de consolare. Oare cea care vorbise era Elisabeth?

— Cum te-ai... schimbat! bâigui.

Elisabeth continuă:

— A sosit urna cu cenuşa celui drag. O vom ţine trei zile în cuibul visurilor, înconjurată de trandafiri, iar apoi o vom înmormânta în grădină, acolo unde înfloresc trandafirii, garoafele şi florile de mac pe care le-a iubit atât de mult.

După care puse cu grijă urna în mijlocul trandafirilor. Ernst spuse:

— Nu este posibil ca în recipientul acesta micuţ să se afle tot ce a mai rămas dintr-un om. Fritz, dragul meu, unde eşti?

Ernst luă urna în mână trăgând cu urechea. Auzi fâşâitul cenuşii. Şi înţelese definitiv că Fritz murise şi renăscuse; căzu într-un scaun şi începu să plângă —pentru prima dată de la moartea lui Fritz. Un plâns nestăpânit, eliberator.

Apoi aduse ultima sticlă de vin roşu şi şase pahare.

— Şase, spuse cu vocea înecată în lacrimi umplând paharele. Unul pentru tabloul dulce, iar unul... unul pentru el.

Ernst luă o fotografie de-a lui Fritz şi o prinse de perete, pe locul unde stătuse atârnat tabloul.

— Timpul... spuse zâmbind trist. Tabloul cel dulce a murit, cel măcinat de dorul lui şi-a găsit liniştea veşnică. Nostalgia nouă cere un tablou nou. În curând se va linişti şi aceasta şi nici din noi nu va mai rămâne decât amintirea într-o inimă care ne-a iubit foarte mult. Viaţa ni se scurge printre degete. Omul nu-şi dă seama cât de preţios este ceea ce are... Îşi dă seama de-abia după ce pierde ceea ce a avut şi începe să se tânguiască. Să ne luăm tinereţea în mâini, înălţând-o spre lumină. Ai dreptate, Elisabeth. Tot ce-a fost luminos în el continuă să vieţuiască în noi, ca moştenire lăsată de el. Şi nu îi cinstim memoria tânguindu-ne ci trăind aşa cum ne-a învăţat el. Iar acum, să bem ultimul pahar în amintirea tabloului dulce şi paharul cu lacrimi în amintirea sa şi a legământului nostru!

Ciocniră solemn şi îşi goliră paharele.

Ernst aprinse cu mâini tremurânde lumânări în faţa fotografiei celui dus. Licărul flăcăruilor îşi arunca reflexele dând

impresia că fotografia trăieşte; ochii străluceau iar buzele zâmbeau blajin.

Se lăsa încet întunericul. Totul era ca odinioară —doar el lipsea. Şi, în ciuda intenţiilor bune, începură, totuşi, cu toţii, să plângă.

Primăvara pe care Fritz ar fi dorit atât de mult să o mai apuce îşi arăta peste tot opulenţa. Piţigoii ciripeau din răsputeri, ciocârliile chiuiau, copacii fremătau, vântul aducea lumină.

Se apropia vara.

Ernst nu observa nimic din toate acestea. Îşi petrecea timpul în cuibul visurilor şi compunea. Nu înregistra primăvara, simţea doar că dacă nu va mai putea compune se va da la fund. Lucra la un opus mare, închinat memoriei lui Fritz. Când scăpa peniţa din mână şi se rezema, obosit, de speteaza scaunului, viaţa lui de până acum i se perinda prin faţa ochilor ca o stafie rătăcită. Totul trecuse, totul se irosise, nu mai rămăsese decât un singur lucru: iubirea nemărturisită pentru Elisabeth. Nu putea pricepe cum de fusese în stare să fie atras, chiar şi numai o clipă, de Lanna. Nu o mai văzuse de mult pe Elisabeth.

În sfârşit termină prima variantă a opusului său. În ziua când puse peniţa jos dezmorţindu-şi membrele sosi o scrisoare de la dirijorul Bonn; acesta îi oferea un post de capelmaistru la München, în condiţii foarte avantajoase. Ernst puse deocamdată scrisoarea deoparte.

Opusul încheiat îl făcea să se simtă sufocat între cei patru pereţi. Ieşi în oraş şi constată că venise vara.

Se plimbă de-a lungul meterezelor, prin parcuri, mirându-se cât de uşoară îşi simţea, după multe săptămâni, inima.

Deodată o zări pe Elisabeth. O ajunse repede din urmă şi îi spuse aproape în vechiul ton:

— Vino cu mine, Elisabeth. Am terminat ceva frumos. Hai, vino!

Elisabeth îl privi uimită. Era iar vechiul Ernst, chiar dacă mai liniştit, mai maturizat.

— Să mergem la cuibul visurilor.

Pe drum îi povesti despre opusul comemorativ.

— Nu este un requiem, Elisabeth. Ar putea fi mai degrabă o lucrare dramatică.

Urcară scările spre atelier. Ernst aduse notele şi le puse pe pian.

— Am primit de curând, de la Tribunal, şi testamentul lui Fritz. Este scurt: Las tot ce am prietenului meu Ernst Winter. Mai dispunem jumătate de an de cuibul visurilor. Iată ştima pentru solistă. Totul se bazează pe o succesiune de poezii de-ale lui Fritz şi pe alte versuri. Cu acompaniament de orchestră, solişti, cor. Alegorii de-ale vieţii, prezentate pe scenă. Prima temă este: trandafirii, florile iubirii lui. Sala este cufundată în întuneric, ca la o reprezentaţie de teatru. Orchestra intonează încet un preludiu. Un flaut argintiu pluteşte deasupra murmurelor acordului de septimă în sol-bemol major. Coboară apoi în terţe lente ca picăturile unei fântâni arteziene, iar muzica de fond a corului în surdină este deodată dominată de o voce pătimaşă de alto: „Trandafiri, florile iubirii". Ernst cânta şi explica în acelaşi timp:

— Cortina se ridică. În lumina crepusculară albăstruie o femeie aplecată deasupra unei urne funerare din marmură, înconjurată de trandafiri. Încetul cu încetul se face lumină. Cortina se lasă în jos. Acesta este prologul.

Intră din plin orchestra cu acorduri prelungite. Printre ele o harpă în re-bemol major. O vioară începe să jubileze ca o ciocârlie. Cortina se ridică. Zorii zilei... marea. În faţa talazurilor un om, o siluetă neagră. Îşi desface braţele înspre soare. O voce bărbătească intonează rugăciunea către soare. Tabloul al doilea: Creaţia. Intră orchestra, o voce bărbătească începe, acompaniată de o voce de femeie; intră şi alte voci şi în cele din urmă un vuiet: Cântecul Creaţiunii.

Tabloul al treilea: Ziduri care se profilează în bătaia lunii; deasupra două mâini împreunate. Fagoţii se tânguiesc de nostalgie. O voce grea pluteşte, alunecă deasupra arpegiilor sonore ale orchestrei care plânge. O melodie îndurerată hohoteşte cenuşiu şi se pierde.

Parfum de liliac în noaptea luminată de lună. Zăpadă argintiu-roşiatică şi pianissimo-ul viorilor. Sub tufele de liliac un bărbat stă îngenuncheat în faţa unei femei. Viorile intonează cântece de dragoste... crescendo... izbucnire de bucurie... un motiv întunecat atacat de violoncele... despre visuri fremătătoare. Crescendo — jubilare — lumină şi har. Bărbatul stă în picioare, femeia se sprijină de umărul său. Lumina străluceşte, fericirea dogoreşte, imnul dragostei se înalţă

dominator.

Renunţare. La o masă un bărbat sprijinindu-şi în mâini capul, cu o figură descompusă. Orchestra bolboroseşte surd. Disonanţe confuze, tăioase se rostogolesc. Bărbatul îşi ridică ochii... un vis scurt, fericit, zboară prin faţa sa; capul îi cade iar pe piept. Plânsete şi întrerupere bruscă.

Următorul tablou: Amurg albăstrui. Piscuri înzăpezite. În faţă urna. Orchestra tace minunat în acorduri violete, prelungite. Încetul cu încetul apar stelele. Ultimele melodii în cromatism rece. Piscurile înzăpezite încep să scânteieze. În curând devine vizibil şi prim-planul. Un bărbat culcat. Se ridică pe jumătate, ascultă cu atenţie. În spatele unui văl albastru apare o făptură miraculoasă. Amurgul şi muzica devin tot mai argintii, mai sonore, mai fremătătoare. Pe fruntea omului: strălucire argintie şi mântuire; s-a ridicat. Îngenunchează. Făptura se apleacă spre el. Umanitate. Se lasă întunericul. O melodie înceată: „Eşti primăvara, viaţa mea..." Făptura se îndreaptă spre urnă şi depune pe ea trandafiri. Cade cortina. Orchestra amuţeşte în sunetele fericite ale harpei.

Ernst era agitat, de parcă ar fi avut febră. Pe obraji îi apăruseră pete roşii. Fascinată, Elisabeth îşi aplecase capul spre el, urmărind partitura. Se lăsa întunericul.

— A murit, a murit! exclamă deodată Ernst copleşit de durere. Am pierdut totul, totul. Aceasta este ultima mea lucrare după care vreau să mor şi eu, ce rost mai are viaţa mea? Tot ce am iubit zace în morminte. Mi-am irosit şansele în mod nechibzuit şi am pierdut. Vreau să mor, spuse cu o voce surdă. Ştiu acum pe ce cale trebuie să o apuc.

— Vei trăi, spuse vocea din întuneric.

— Dar, Elisabeth! Am pierdut totul. Fritz a murit, gemu, a murit. Iar tu... ah, tu, Elisabeth... Ernst era disperat:

— Spune-mi un singur lucru, Elisabeth. Căci mă chinuieşte şi mă torturează în nopţile de insomnie. Spune-mi că m-ai iertat pentru ceea ce ţi-am făcut. Altfel mă prăpădesc din cauza dispreţului pe care îl resimt faţă de mine însumi. Şi o să mă retrag în linişte, ca să nu mai intersectez drumul tău neprihănit.

Elisabeth pălise.

— Totul este în ordine, Ernst.

Acesta scutură disperat din cap şi spuse chinuit:

— Nu ştii încă?

— Dar te iubesc, Ernst...

Ernst exclamă îndurerat:

— Elisabeth, nu fii atât de crudă... nu mă face să-mi dau şi mai bine seama de ceea ce am pierdut! Nu-mi fă renunţarea mai grea decât este!

Soarele care asfinţea ţesuse o aureolă în jurul părului lui Elisabeth, reflectându-se şi în ochii ei.

— Te iubesc, Ernst!

— Elisabeth!, scaunul se răsturnă cu zgomot. Nu ştii încă... am cunoscut o altă femeie... te-am trădat, te-am... te-am dezonorat în fel şi chip.

Elisabeth se înălţa în faţa lui într-o măreţie liniştită iar vocea ei minunată răsuna în camera întunecată:

— Ştiu totul... Ernst!

Ernst căută un punct de sprijin:

— Tu? Tu ştii... totul? Ştii şi că... pe această femeie...?

— Totul, Ernst.

El se dădu cu câţiva paşi înapoi:

— Şi spui... susţii totuşi că... Elisabeth, continuă gâfâind, nu este... nu este posibil... tu...! Apoi strigând: Elisabeth! Mor dacă nu este adevărat!

— Dar, te iubesc, Ernst!

Un ţipăt de bucurie, un hohot de plâns, bâiguind, sughiţând, jubilând:

— Elisabeth!!! Mignon! şi Ernst căzu în genunchi în faţa ei.

— Iubitul meu... tu...

— Mignon... Mignon... Mignon!

Se întunecase de-a binelea.

— Spune-mi, iubito, cum de mă poţi ierta? Pe mine? Un cerşetor... un păcătos?

— Nu a fost vorba de un păcat, doar de o rătăcire. Nici măcar de o rătăcire, ci de un drum pe care a trebuit să-l urmezi, de un drum prin noapte. Dar te-ai regăsit.

— În tine, iubito.

— De la *eu* la *tu,* spuse Elisabeth dusă pe gânduri.

— Ah, ce păcat că nu a apucat şi Fritz momentul acesta!

— Ştia că se va întâmpla aşa.

— Ştia? Fritz... prietene... înseamnă că moartea ta a fost manifestarea supremă a fidelităţii. Prin moartea ta m-ai readus pe drumul cel drept, înapoi la mine însumi. O, Fritz... Hai, vino!

Intrară amândoi în „cuibul visurilor". Ernst aprinse lumânările în colţul lui Beethoven, în faţa fotografiei celui dispărut. Razele lor aruncau reflexe aurii pe faţa de madonă a lui Elisabeth.

Ernst se uită la ea. Şi se simţi copleşit de conştiinţa fericirii sale, dându-şi seama că după atâtea rătăciri găsise drumul spre casă, că sosise şi pentru el momentul mântuirii. Îşi puse braţul în jurul umerilor lui Elisabeth şi spuse cu o voce gravă:

— Fritz, dragul meu prieten, copiii tăi au ajuns la liman... graţie ţie. Mi-am regăsit busola, Fritz. Am găsit fericirea... tu... Eu sunt tu.

Pâlpâirile lumânărilor îşi aruncau reflexele pe fotografia de pe perete. Şi aveai impresia că ochii întunecaţi lucesc, iar pe buze înfloreşte un zâmbet blajin.

sfârşit